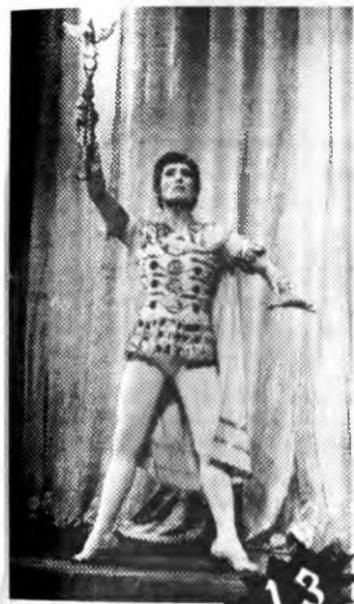

"ГЛОБЛИИН

МОНГОЛШУУДА"

БАЯРЫЕНЬ
ХУБААЛДАХЫЕННАЙ
УРИНАБДИ

Буряад Республикын габьяата артист Иван Цыбикжаповай түрэнһөөр 50 наһанай ойдо зориулагдаһан үдэшэ Буряад драмын театр соо февралийн 20-до үдэрэй 3 сагта эхилхэ. Сэдхэхэлымнай сэнгүүлжэ, оюун бэлигээрээ бултание баясуулжа, хужарлуулжа байхыень габьяата артистда хүсөөд, үнэн зүрхэнэйнгөө амаршалга хүргэнэбди.

Нютагаархидыень, үетэн нүхэдыень, түрэлхидыень, бүхы харагшадые энэ баяр ёһололой үдэшэдэ уринабди.

"АМТ" дууригч

Буряад Республикын арадай артист Бакалин Васильевай 60 наһанай ойдо:

"Арадаа үргэхэ аша буянтайбди, Ажалаа сөгнэхэ талаан бэлигтэйбди..."
("Антоний ба Клеопатра" гэһэн балеттэ Цезариин партише Б.Васильев хатарна).

САГААН ҺАРАДА – ЭРХИМ БЭЛЭГ

Василиса

АУДИО-, ВИДЕО-, БЫТОВАЯ ТЕХНИКА
г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 40;
г. Улан-Удэ, торговый комплекс «Юбилейный».

Төддэрхэбди бөхх читателэй "Буряад Урлн" - "Духэриг" с институтацин праздникон Сагаалган. Желсэл в Новем гэдү дилгислүгия бө бөхх.

ВНИМАНИЮ РУКОВОДИТЕЛЕЙ БЮДЖЕТНЫХ ОРГАНИЗАЦИИ И ОПТОВЫХ ЦЕНТРОВ

"Улан-Удэнская макаронная фабрика" заключает договора на второе полугодие 1998 г. на поставку макаронных изделий, изготовленных на швейцарском оборудовании фирмы "Бюлер" по самой современной мировой технологии.

Мы гарантируем:

- Ассортимент 10 наименований.
- Высокое качество.
- Самые низкие цены в регионе.

Можем работать на давальческом сырье и выпускать продукцию под фирменным знаком заказчика.

Мы работаем на Вас.
Куй железо пока горячо!

Наш адрес: 670047, г. Улан-Удэ
ул. Дальневосточная, 5 тел. 33-16-23
33-21-38
33-17-97

ПОЗДРАВЛЯЕТ
С ПРАЗДНИКОМ БЕЛОГО МЕСЯЦА
АМТА
КОНДИТЕРСКАЯ ФАБРИКА

И ПРИГЛАШАЕТ НА
ЯРМАРКУ
в кинотеатре "Дружба" с 18 февраля по 2 марта.

В ПРОГРАММЕ:
ПРЕЗЕНТАЦИИ НОВИНОК, дегустация БЕЛОГО ШОКОЛАДА и восточных СЛАДОСТЕЙ, беспроигрышная ЛОТЕРЕЯ.

Вся продукция освящена официальным представителем Далай Ламы XIV, учителем Еши-Лодой Римпоче-Лама.

А ТАКЖЕ МЫ ЖДЕМ ВАС в фирменных магазинах и торговых точках ОАО "АМТА".

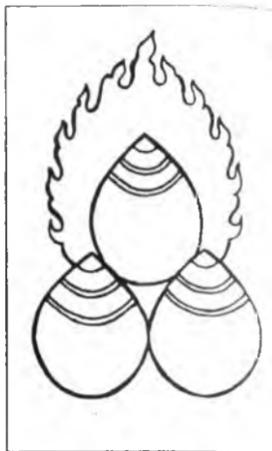
жоншотой. Досоого хара перецтэй гү, али арбан тээшээ арбайхан дүрсэтэйхи дайралдабал, муу гэжэ тоологдохо. Абадамнай ходо нимэ дүрсэ тудадат гэн. Тээд абамнай огто голхорхогүй, эжьемнай шоглон хагад: "Тээд иимэл муу хүн гүби даа!" - гэд эльгээ хатаха... Мүн энэ үдэшэндөө зуурахан түүхэй талхаар бээ аршажа, газаа хаядаг. Энэнэ бүхы нүгэл баршад,

САГААЛГАНАЙ ХУРАЛНУУД

Ивалгын дасан

- Февралин 23. Балин адислалгын хурал.
- Февралин 24. Бурханай Номой 7 Сахиусадат хурал.
- Февралин 25. Дүгжүүбэ. Сор гаргалган.
- Февралин 26. Бүтүү үдэр. Синдэр Балдан хама сахюусанай хурал.
- Февралин 27. Сагаалган.
- Февралин 28. Табан Хаанай хурал.
- Мартын 1-3. Юрөөлэй хурал - бэе, хэлэ, сэдхэлэй нүгэл баршадые арюудхалга.
- Мартын 4-5. Диваажанай хурал.
- Мартын 6. Отошын хурал.
- Мартын 13. Арбан дүрбэн Юрөөлэй хурал.
- Мартын 14. Арбан табан Юрөөлэй хурал.
- Мартын 15. Түгэсхэлэй хурал.
- Хуралнууд үглөөнэй 9-һөө 20 саг хүрэтэр болох.
- Россин Федерациин Буддын шажанай Заншалта Сангха хамаг жиндаг хүзэгтэнөө ерэхээ байгаа 1998 оной Сагаалганай найдэрөөр амаршална.
- Абаралай Гурбан Эрдэни Та бүтэдэниие үршөөн адисла!

"СОЁЛОЙНГОО БАЯЛИГТА БАЯСАЖА ЯБАЯ"

БУРЯАД ОРОННОО МОРДОХЫН УРДА ТЭЭ ДАЛАЙ ЛАМЫН ШАЖАНАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭ ДЖАМПА ТИНЛЭЙ ЕРЭХЭЭ БАЙГАА САГААЛГАН ТУХАЙ АЙЛАДАН БАЙНА.

Сагаалганай урда үдэр, бүтүү гарагта, нэгэ зарим буряадууд бүтүүртэрээ мяха эдихэ гэдэг, нүгөөдүүлын мяха эдихэгүй, архишье уухагүй гэдэг, хэниинь зүб бэ?

Буряадуудшье, түбэдүүдшье буддын шажантан байхан тула заншалын адлирхуу байлтай. Сагаалганай урда тээ түбэд харын 29-дэ хара үдэр гэжэ тоологдодог. Манай эжы энэ үдэшэ шүлэ шанадаг гэн. Эдэб дүрсэ болгожо таһалхан талха шүлэн соогоо хэдэг байгаа. Тиигээд өөрөө аягалха. Хэндэ ямар дүрсэтэй талхан дайралданаб, тэрээгээр гараха жэлэй шэнжэ тухайлагдаха

үбшэ хабшяа хаяхан удхатай. Буряадуудта адли бээ? Түбэд харын 30-да сагаан үдэр гэжэ тоотой. Энэ үдэр мяха багаар эдидэг, огто эдеэгүй наа, бүри найн. Гэр соогоо сэбэрлэхэ, Бурхан тахилнуудаа аршаха, арюудхаха хэрэгтэй. Бурхандаа мүргэжэ, тарни мааня татаха. Энэмнай сэдхэлээ сэбэрлэн, шэнэ жэлээ утгаха гэнэн удхатай бшуу.

Европын гуримаар шэнэ жэлые хахад хүни утгаха гэшшэ тинмэ зүб гэжэ ханадаггүйб. Бүхэли хүнээрээ сэнгэжэ, үүр сайжа, шэнэ жэлэй үнэн ерэхэдэ, хамаг зон хабтайжа унташанан байдаг. Гэр соонь хэншүү утаан, шалаар дүүрэн саархан, бог, шэлэй тээрхэйнууд, найрлагшадат толгойнууд мангартай хүндэхэн...

Харин Бурхан шажантай түбэдүүд урда үдэрнын хамаг найе сэдхэжэ, уншалга

мүргэлөө хэжэ, эртэхэн унтаридаа ороод, үглөөнэй 5-6 сагаар бодожо, табагаа табидат, зула хүжээ хэргээн бадараадаг, сай эдеэгээ табидат, Бурхандаа хунажа мүргэдэг. Мүн баһа газаа сан табидат, сэржэм үргэдэг. Гэгээ орожо, хүсэд харуул болохон хойно гэр бүлынхид бэе бээ золгожо, Сагаан нараар амаршалдаг, ракетэ, фейерверк мэтые хүргэдэг, носоодог. Тэрэнэй хүлээр эдеэлжэ, найрлажа эхилдэг. Архи, шадаал наа, багаар уубал, дээрэ. Түбэд зон үндэһэн заншалта хубсаһаа энэ үдэр үмэдэг. Буряадуудшье буряад дэглэнүүдэ энэ үдэр үмдөөд ябаха ёһотой. Бурхан шажантан Сагаалганайшье үедэ тон баян, удха түгэлдэр соёлтой байһанаа мэдэржэ, омогорхожо ябаха ёһотой.

Н.БАДМАРИНЧИНОВ.

САГААЛГАНАЙ НАЙНДЭР... ГЕРМАНИДА

Х ОЛО харин ороноор аяншалжа ябахата, олон лэ һонирхолтой үзэгдэлнүүд ушарха байна. Тээд буряад хубсаһа үмдэдэг, монгол угсаата арадай ёһо заншал аргагүй нарин нягтаар сахидаг, адис санзай ууюулан, сагаан эдээ дэлгээн, Сагаалганай найдэрные угтадаг ондоо яһатантай хэр олон аяншалгашад ушархан хаб? Хомор лэ байгаа ёһотой...

Германи ошоод ерэнһнээ хойшо тэндэ танилсаһан "Глоелин монголнууд" гэжэ бүлгэм тухай олондо хөөрэхэ хүсэл ходо толгойдом, сэдхэлдэм ябажа халахагүй. Тиигээд хүсэлөө бээлүүлхэ зорилготойгоор "Буряад үнэнэй" редакци зорибо гэшшэб. Эндэхи ажалшадые найн танихагүй байхан тула үүдыень зориггүйхэнөөр татажа ороод, гурбадахи дабхараар иишэ тишээ хараашалан ябатарни, нюдэндөө галтайхан, саб гэмэхэн хүбүүнэй хажуугаарни гарахыа ханахата тогтоожо, хөөр ушараар ерэнһнээ хөөрбэб. Тэрэмни анхаралтайгаар шагнаһанай удаа "Дарима Данзановнада ошое" гээд дахуулан, секретариат абаашаба. Кабинет соо нууха үедэм наһатайшье, залуушые зон орожо, гаражал байха юм. Дарима Данзановна, Владимир Цырендоржиевич бултандан зохидоор хандажа, харюу үгэжэ урдинэ. Ерэнэн зон намда адлил сэдхэлээ ханан, баярые хүргэн гаранад. Эдэ хоёрой ажал ороёхон лэ ха гэжэ тухайлааб. Тээд үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлдэг эдэ хоёрто ажалын ороё хүндэ мэдэгдэншьегүй ха даа. Тэдэниие Сагаалганаар амаршалжа, элүүр энхые хүсөөд, һониноо саашан үргэлжэлүүдхэмни.

Кёльн город хурьгэнтэнэйдөө айлшалжа

ошоходом, Сагаалганай найдэр эхилээ гэн. Хурьгэнтэн үхибүүдээрээ эртэ бодожо, бурханаа тахад, сайн дээжэ үргэжэ, бурхандаа мүргэбэ. Тиигээд бултадаа Вернэртэн гэжэ айлайда (урилгаар) сагаалхыа ошободни. Гэрэй эзэн

Хараһанаа лаблан, ханиһанаа шэнжэн

ба тэрэнэй наһанайн нүхэр Цицил немец яһанай юм. Тээд гэр бүл болохон томо хүбүүтэй. Глоель городтонь Вернэрые Чингис-хаан гэжэ хүндэлжэ нэрлэдэг. Тэрэ "Глоелин монголнууд" гэжэ бүлгэмэй ударидагша.

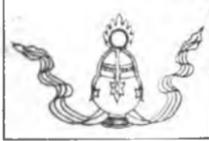
Буряад хубсаһа, эрмэгтэй гутал үмдэһэн дүүрэн зон (бултадаа шахуу немецүүд, үсөөхэниинь лэ азиат шарайтай) маанадые хадагуудаа дэлгээн, сагаан эдеэгээр утгажа байба. Эршүүлын бүһэтэй дэгэл, харин эхэнэрнүүдын уужатай дэгэл үмдэнхэй. Даруулаа, туйба

зүүһэн, залаатай малгай үмдэһэн тэдэниие харахата, һониншые гэшшэн аргагүй. Гэр соонь зула бадарна, адисай найхан үнэр анхилна, буряад аялга хүгжэм эдэлнэ... Хурьгэнтэн "Глоелин монголнууд" гэжэ бүлгэмэй гэшүүд үнинэй болонхой. Тэдэнэр Буряад орон тухайгаа, ёһо заншалнууд, шажан мүргэл тухайгаа һонирхолтой лекцинуудые уншадаг. Тус бүлгэмэй гэшүүд Улаан-Үдэ хэды дахин ерэжэ, дасан дугануудаар ябаһан, Байгал далай ошоһон байна. Буряад-монгол угсаатанай түүхэ, шажан мүргэл, ажабайдал найн мэдэхэ болохон хүнүүд бүлгэмэй гэшүүдээр абтадаг.

Иигэжэ буряад угсаатанай нэрэ хүндые дээрэ үргэн, жэнхэни найхан хэлэ, ёһо заншал дэлгэрүүлэн байһан немец арадта бүхы баяр баясхаланаа, талархалаа мэдүүлхэ хүсэл түрэнэ.

Т.БУДАЕВА, ажалай ветеран, арадай гэгээрэлэй отличник.

"ДҮХЭРИГЭЙМНАЙ" ЛИТЭ

1918 оной февралын 17-до, тэбхэр 80 жэлэй саада тээ, Буряадай бэлигтэй уран зохёолшо, поэт Чимит Цыдендамбаевич Цыдендамбаев Загарайн аймагай Тарбагатай нютагта түрэнэн.

Тэрэ бүри хургуулида хуража ябаха саһаа хойшо шүлэгүүдые зохёожо эхилээ гэн. Тишгэжэ тэрэнэй түрүүшын шүлэгүүд "Буряад-Монголой үнэн сониндо 1957 онһоо хэблэгдэжэ эхилээ, Чимит Цыдендамбаев республикын радиокомитеттэ, Буряад-Монголой үнэн сониндо удаан сагай туршада хүдэллэн наһтартай.

Ч.Цыдендамбаевтай олон арбаад номууд Буряадай номой хэблэлээр, Москвагай түбэй хэблэлүүдээр, барлагдан гараһан гэшшэ. "Эх оронойм үглөөгүүр" (1940), "Идалтын замаар" (1945), "Гвардеец" (1945), "Үглөөгүүр" (1948), "Соном Гармаев" (1954), "Буряадай угалзанууд" (1958) гэнэн шүлэгүүдэй номуудые уншагшаднай ханана ёһотой. Тэрэ дайнай үлүүдэй жэлнүүдтэ проза бэшэжэ эхилээд, рассказыуудай болон туужануудай олон номуудые хэблүүдлэн юм. Банзаровой дагбан (1948), Шэнэ гэр, (1956), Түрэл нютаг, (1960), Буряад басаган (1961), Талын аагар (1962), Жэлнай хабарһаа эхилдэг" (1973) гэнэн номууд буряад литературыын хүгжэлтэдэ ехэ хубита оруулаа.

Банзарай хубүүн Доржо (1952), "Түрэл нютагһаа холо" (1958) гэнэн романуудын Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржо Банзаровта зориулагданхай. Уран зохёолшо гурбадахи романа бэшэжэ байтараа, дүүргэжэ үргдиггүй, наһа бараһан юм. Харин "Охотники за голубыми гусями" ("Холо ойрын түрэлнүүд") гэнэн шог ёрто романиинь 2 дахин Москвада, нэгэ дахин Улаан-Үдэдэ жэблэгдэ.

Мүн баһа тэрэ олон тоото зохёолнуудые буряад хэлэн дээрэ оршуулан гэшшэ. Тэрэ зохёохы ажалынгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай орденээр болон медалинуудаар шагнагданхай.

1928 оной февралын 1-дэ, далан жэлэй урда тээ, мэдээжэ уран зохёолшо, поэт Цырен-Базар Багмаевич Багмаев Агын автономитно округой Сагаан-Шулуунтай хууринда түрөө.

Тэрэ Д.Банзаровой нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институт дүүргээд, М.Горькийн нэрэмжэтэ Литературна институтта ороо гэн. Тэрэнээ дүүргэжэ, Буряад-Монголой комсомолец газетэдэ, Буряад Республикын Соёлой министрствэдэ, Байгал журналда, Буряадай номой хэблэгдэ, буряад драмын театрта, республикын арадай уран бэлигтэй түбтэ хүдэлөө.

Цырен-Базар Багмаев буряад, ород хэлэнүүд дээрэ 30 гаран номуудай автор юм. Эгээл түрүүшын номын 1952 ондо "Үглөөнэй наран" гэжэ нэртэйгээр хэблэгдэһэн гэшшэ. Уран зохёолшо, поэт Ц.Б.Багмаев буряадай үхибүүдэй уран зохёол хүгжөөлгэдэ тон ехэ хубитаяа оруулан юм. Тэрэнэй олон шүлэгүүд болон рассказыуд хургуулин хурагшадтай номуудта оруулагданхай. Тэрэнэй олон номууд Москвагай түбэй хэблэлүүдээр, жэшээнь, "Детская литература", "Малыш", "Молодая гвардия", "Советская Россия" гэжэ мэтэнүүдээр барлагдан байна. Мүн поэзий номууд Шэтэдэ, Эрхүүдэ, Свердловскда, Новосибирскда, Монголодо хэблэгдэ. Гадна Цырен-Базар Багмаев дуунуудай үгэнүүдые бэшэдэг, хүүхэлдэйн театрта харуулаха зүжэгүүдые зохёодог, баримтата фильмуудэй сценари, рассказ, туужануудые бэшэһэн наһтартай.

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

разнесётся по близлежащим районам не только Агинского, но и других районов области. При влажной погоде могут образоваться кислотные дожди и будет нанесён огромный вред здоровью людей, окружающей природе, огородным и другим ценным культурам.

РУКИ ПРОЧЬ ОТ АЛХАНАЯ!

Нас, коренных бурят, выходцев Агинской земли в Приаргунском районе где-то 20 семей. И все мы живо интересуемся тем, как живет сейчас наша Ага. Нам дорого все, что там происходит.

Бпоследнее время мы узнали, что в Агинском округе, в частности над горой Алханая, святыней бурят и всех живущих там людей, нависла большая беда - "новые русские" вздумали там начинать разработку золотодобывочных мест, хотя знающие люди доказывают, что экономически это невыгодно.

Однако самое страшное - не только нарушится экологическое равновесие в природе, но и будет нанесён вред здоровью людей, невосполнимый моральный ущерб верующим.

Беда Алханая - их святыня. Они встали на ее защиту.

По поручению бурят нашего района я написал эту статью специально для газеты "Буряад үнэн".

В конце октября 1997 года я написал статью "Руки прочь от Алханая" и в ноябре лично передал ее в руки заведующему репортажным отделом газеты "Забайкальский рабочий" А.А.Федосееву. Он заверил меня, что статья написана хорошо, будет опубликована и попросил не беспокоиться.

Она появилась в газете 6 декабря, через месяц.

Но статья без моего ведома была значительно переработана и дана под другим заголовком: "То, что нельзя топтать", с которым я решительно не согласен.

Буровзрывными работами при добыче золота будут нарушены подземные каналы, по которым текут родниковая вода и другие минеральные воды.

При этом поднимается радиоактивная пыль и воздушными потоками

К месту добычи золота будут пущены большегрузные машины, а для этого они будут вынуждены строить автодороги. Бульдозерами, грейдерами перероют землю, уничтожат деревья и другую растительность, окружающую Алханая.

Землеройные и буровзрывные работы на Алханая являются грубейшим нарушением Закона "Об охране природы". Об этом еще раз твердо и однозначно утверждаю как юрист, проработавший более 20 лет прокурором района.

Об этом пишу специально в редакцию газеты "Буряад үнэн" потому, что редакция газеты "Забайкальский рабочий" выбросила эти мои слова. Но Закон "Об охране природы" еще не отменен и действует. Как мне думается, "новым богатым русским" - золотодобытчикам, как говорится, дела нет до природы Алханая, им лишь бы больше добыть золота и стать еще более богатыми.

В этой статье еще раз обращаюсь к совету ветеранов войны и труда Агинского округа, правоохранительным органам, ко всем организациям районов округа с тем, чтобы не допустить осквернения золотодобытчиками нашего священного Алханая.

О богатстве природных и лечебных источников Алханая, минеральных вод и растительности всем хорошо и давно известно. В этом мы прекрасно убедились сами, потому что с женой несколько лет ездили в эти чудесные места и очень ошутимо поправили свое здоровье.

Д.БАЛЬЖИНИМАНОВ,
ветеран войны и труда,
полковник юстиции в отставке, пенсионер.

Гонорар прошу перечислить в фонд газеты.

Уран-Душын хормойдо Угалза хүбөө болонхой, Тудхалтын төөбии түшэгтэй Түрэл минии - Утаата

Манай нютаг - Утаата, Захааминай аймагай захан нютагуудай нэгэн болоно гэшэ. Утаатамнай гурбан голнуудай бэлшэр дээрэ оршодог: сэбэр хайхан Сэхир, Оронгодой ба Утаата голнуудай уһаар сүршэжэ, ундаалжа байнхай.

Бурхан шажанай хүрэжэ ерээдүй байхада, Монголхоо гурбан эгэшэ дүүнэр манай

залуу наһанһаан мүнгэшэ дархан болохо хүсэл эрмэлзэлтэй болоо нэн. хургуулияа дүүргэжэ, Улаан-Үдэ ерэжэ, РСФСР-эй соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Радна Дампилович Нохоровой шаби боложо, богони болзор соо нарин дарханай нюусануудые мэдэжэ абаад, олоной анхарал татамаар бүтээнүүдые хээ. 1976 ондо хэһэн ажалыень үндэрөөр сэгнэжэ, Уран зураашадай холбоной гэшүүн болоһон ба арадай суута дарханай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Уранхан Дүшэ эхитэй Уужамхан манай нютагтай Уран нарин дархашуул байгаагүй һаа, Ондоо хаана байхаб даа.

Эртэ урдын заншал дахаад,

повестьюуд, шүлэгүүд оршуулганууд дээрэ дурсагдаһан мүнүүдые эли тодоор гэршэлнэ.

Уран угалза хүтэлнүүд Угаа дулаахан шарайтай, Уула хадынгаа зангы Улад зомнай нажаанхай.

Мүнөө манай тосхондо 22 үрхэтэ, 739 хүн ажаһуудаг юм. Дайнай ветеранууд 3 хүн. Порхоев Даша Будаевич, Цыденов Базар Юмдылович, Дашеев Ламажап гэгшэд болоно. Ажалай ветеранууд 136 хүн болоно. Тэдэнэй 56-ниинь дайнай үеын ветеранууд. Эдэ хүндэ жэлнүүдые дабажа гараһан, ажалша бэрхэ хүнүүд гэбэл: Цыденова Мижитдоржо, Чимитова Бадма, Дымбрылова Дулма, Дыжит Сосорова, Бодеева Соли Тобоновна,

"УРДЫН ЗАНШАЛАА АЛДААГҮЙ УУЖАМ МИНИИ УТААТА"

эндэ ерэжэ, хоёрын манай эндэ нютагаһаан гэлсэдэг. Манай эндэ Тудхалта гэжэ голдо Тудхалтын төөбии (Буурай булган) гэжэ нэрэтэй бариса бии Тудхалтада һуухадаа, хүбүүтэй боложо, тэрэндээ Лэбээнтэй гэжэ нэрэ үгэһэн юм. Хүбүүниинь ехэ томо бээтэй, баатар хүн байгаа. Лэбээнтэй баатар манай нютагай домог болонхой. Тудхалтын төөбии дүүнэ Далахай нютаг ошохо харгын зүүн хажууда, Хушата гэжэ голдо нютагажаа бэлэй. (Хушатын төөбии гэдэг). Тэндэнь ехэ бариса бии. Эгээ ехэ эгэһэн, Монголдоо үлэһэн юм, Хэсын төөбии гэлсэдэг. Утаатын зон адуу малаа үсхэбэрлэжэ, зунай зулгы, намарай намжаа сагуудта нютагайнгаа эзэдтэ: Утаата соогоо - Буха ноёноо (Ринчин хаан), Даян дээрэхиеэ (Гэнин Чимбүү), Даша-Балбараа, Оронгодойдо - Баян Жаргалаа, Даша Мандал Тудхалтада (Буурай булган) төөбиигөө тахижа, мүргэжэ, зальбаржа байдаг заншалтай бди. Шүдэ хахарма хүйтэн булаг, Шулуун марсаһаа бурьялан байдаг нэн гэжэ нютагаймнай бэшээшэ Александр Цыбиков дэмь бэшээгүй. Шүдэ хахарма булагын аршаан ехэ эмтэй домтой юм. Энэ аршааннай хотын ба гэдэһэ доторой үбшэнүүдтэ туһагай.

Урда сагай алташа, мүнгэшэ дархашуулай уг дамжуулан Аюша дарханай аша басаган Валентина Бадмаева-Даницыренова "угаа уһанда хаянгүй" гэгһэндэл мүнгэшэ, алташа дархан болонхой. Аюша дарханай ямар нэгэ юумэ хэжэ һуухадань, заахан Валя басаган холодологгүй, эдир

Эмээл дээрээ шинни халаан Эрбен ерээл угаа түргөөр Энхэ даруу угай малшан.

Бурядай АССР-эй габыята малшан Цыденов Жугдыр Ундеевич, 1920 ондо манай Утаата нютагта түрэнэн намтартай. Бага балшар наһанһаань "Каганович" гэгһэн колхоздо адуу малай ажал хэжэ захалаа нэн. 1966 ондо олон жэлэйнгээ ажалай дүнгөөр Лениней орденуор шагнагдажа, нютагаа суурхуулан байна.

Шэрүүн дайн - байлдаанда Шэбээ Берлин хүрэтэр Шуурган мэтэ номон соо Шуумайн гараа Нима Ширапович Ванчиков.

Н.Ш.Ванчиков сэрэгэй албанда абтажа, Сталинград хотын байлдаанда "Шэн зоригтой түлөө" медалаар шагнагдаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда эрэлхэг зоригтой сэрэгшэн байһанайнгаа түлөө Нима Ширапович Ванчиков Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденуор, сэрэгшын Алдар Солын хоёрдохи, гурбадахи шатын орденуудаар, олон тоото медальнуудаар шагнагдаһан байна.

"Нютагайхидни ёһо заншалайнгаа хүндэмүүшэ гуримые орхингүй, дээшэнь үргэжэ байдаг", - эдэ мүнүүдые Утаатын дунда хургуули 1996 ондо дүүргэһэн, мүнөө Бурядай гүрэнэй университетэй буряад хэлэ бэшэгэй факультетэй оюутан, Бурядай залуу уран зохёолшодой XVII конференцидэ хабаадагша Амгалан Будаев нютагай магтаал болгон бэшэһэн байна. Нютагаймнай уран зохёолно Федор Цыденжаповай бэшэһэн олон тоото расказууд,

Доржиева Долгор Тобоновна, Тубанов Лупсан Шагдурович, Бадмаева Цыремжит Аюшеевна, Янжапова Лайжит Цыреновна, Тубанова Ринчин Шагдуровна гэгшэд болоно. Эхэ героин үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн 5 эхэнэрнүүд: Софья Будаева, Дулма Дымпилова, Янжима Дымпилова, Валентина Тубанова, Валентина Ендонова болоно. Нютаг соомнай урагшаа наһаатай, олоной түлөө оролдодог, зондоо хүндэтэй хүнүүдыше олон. Эдэмнай хэд бэ гэбэл: дүршэл ехэтэй фельдшер байһан, мүнөө пенсионер Роза Дамдиновна Цыренова, совхозой директорээр олон жэлдэ хүдэлһэн, эрхим зоотехнигэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Владимир Лыксыренович Хартаев.

Аршаанта Сэхир, Утаата голнууднай

Аглаг гэнюун

һарьдагуудһаа эхитэй

Буха ноён баабайдаа

мүргэлтэй,

Тудхалтын төөбиигөө

тахигша

Баян хэшэг эдеэгээр

Баран айлшадаа угтагша

Баяр жаргалтай Утаатын зон.

Урдын заншал алдаагүй уужам Утаатынгаа зонһоо үбгэд, хүтэлдэй хургаалаар үнэн харгы олохыетнай эдир үетэндөө үрэнбди.

Хажидма СОСОРОВА Майя

ЦЫДЕНОВА хоёр нютагай

Порхоев Д.Б., Янжапов

Д-Д.Ж., Ванчиков Д.Ш.,

Цыденова М-Д. ба болон

бэшэшые үбгэд, хүгшэдһөө

бэшэжэ абаба.

Сагаалгание

АРАД ЗОНОО ТҮЛӨӨЛХЭ

ООН-гэй Генеральна секретариин туһалагша Сүрэн Джампа, ВАРК-ын Президент Д-Н.Д.Дугаров, вице-президент Б.Д.Баяртуев гэгшэд Буряад тугай дэргэдэ зогсоно (Эстониин Тарту хотодо)

ВАРК-ын таһалга соохи бурханай шэрээ

Д-Н.Д.Дугаровай шаби-нарай нэргээн шэнэлхэн Майдар бурхан

Арадай уран гартанай таһалга соохи эд хэрэгсэлнүүд

Бурхан бэрхээр зурадаг, бүтээдэг шаби Эдуард Павлов үбэлэй буряад хубсаһатай

Эвенкияһатанай "Арун" түб ии ажалшан Е.Б.Романова ортоной хубсаһа үмдэнхэй байна

"Буряад зоноо ганса үргэхэ бэшэ, бүхы арадуудаа бултынь дэмжэхэ уялгатайбди" гэжэ Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэлэй Президент, Россин Федерациин арадай уран зурааша Даши-Нима Дугарович Дугаровай хаяхан уулзахадаа хэлэһэн гүн удхатай үгэнүүд ВАРК-ын ябуулжа байһан ажалай гол зорилгыг элрхэйлхэн байха юм. "Субажа ябаһан барасһаа сугларжа һууһан шаазгай хүсэтэй", "эбтэй цаазгай харсагыг дуилэхэ" гэхэн буряад арадайнгаа сэсэн мэргэн үгэнүүдтэ түшэглэһэн ВАРК-ын хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулжа байһан дэмбэрэлтэй ажал ороноймнай алишье зүгтэ, хото городуудта, бусад республикануудта ажаһуудаг буряад зонтой холбоо барисаа байгуулжа, мүн тиихэдэ эндэ эмхидхэгдэһэн нютаг нютагуудай эблэл, нэгдэлнүүдэй өөһэдынгөө бэлигтэй зоние, залуушуулыг дэмжэлгын жаса бии болгожо байһаниинь хэды һайхан бэ!

Эндэ һаяхан ВАРК-ын Президенттэй уулзан хөөрэлдэжэ байхадамни, Россин габьяата артист Аюша Бимбаевич Данзанов орожо ерээд, Якутскда, Нерюнгридэ ажаһуудаг буряад зондо Сагаалганай үеэр ошожо, уран бэлигээ харуулха тухайгаа хөөрэлдэнэ һэн. Тэндэ ажаһуудаг зоной, мүн бусад газарай буряадуудай урилгаар, жэл бүри артистнуудыг Сагаан һарага эльгээжэ байдаг ёһо заншалтай болонхойбди гэжэ Даши-Нима Дугарович тодорхойлоо бэлэй.

"Манай сэдхэл баясуулан ушар гэхэдэ, манай буряад зоние түлөөлхэ уялгатай эблэлнай ООН-гэй (Түлөөлэгдөөгүй Арадуудай Эмхиин) гэшүүн болоһониинь ехэ дэмбэрэлтэй. һаяхан Гаагаһаа ООН-гэй мартын 15-да болохо ассамблейдэ хабаадаха урилга абаабди. Энэ Генеральна ассамблейн ээлжээтэ бэшэ зүблөөн

Хэн угайнгаа үндэһэнһөө таһарааб, тэрэ хүн бүхэли зуун жэл соо тэрээндэ хүрэхэ гэжэ эрмэлзэхэ. А.Моравиа.

Женевэ хотодо үнгэргэгдэхэ. Хүнэй эрхэ тухай шийдхэдэг ООН-ой комиссиин 54-дэхи сессиин, мүн Генеральна секретариин хунгалтын асуудалнууд эндэ харагдаха. Эндэ хабаадаха болоһон эрхэтэй байһамнай ерээдүүдэ ООН-ой гэшүүндэ абтаха ехэ хэрэгтэ горитой алхам болохо. Тиихэдэ Буряад Республикын

ҮНДЭНЭ ЯҺАТАНАА ҮРГЭХЭ, НЭГЭДҮҮЛХЭ

"Удаань ВАРК-ын советэй гэшүүдэй зүбшэн хэлсэлхэнэй һүүлдэ Байгал шадарай бүхы үндэһэн арадуудай соёлой болон ажаһуудаа асуудалнуудаар уласхоорондын симпозиум 1999 ондо үнгэргэхэ тухай

Түлөөлэгдөөгүй Арадуудай Эмхиин (ООН) Генеральна секретариин канцеляриһаа Гаага, 1996 оной февралын 5. ВАРК-ын президент Д-Н.Д.Дугаровта Танай Үндэр түрэлтэ, Буряад ороной арад зондо манай

амаршалга Түлөөлэгдөөгүй Арадуудай Эмхи хүргэнэ. Февралын 3-да, 4-дэ Хүтэлбэрилгын комитедэй 12-дохи зүблөөн дээрэ танай Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэл Түлөөлэгдөөгүй Арадуудай Эмхиин (ООН-гэй) гэшүүн болоһон тухай би ехэ баяртайгаар Танда дууланам. һаяар ООН-гэй ажал ябуулгын Устав, гэшүүдэй түлбэри тухай мэдээсэл эльгээхбди. Үшөө дахин танда аргагүй ехэ хүндэлэл хүргэхэ арга боломжоёо Түлөөлэгдөөгүй Арадуудай Эмхи (ООН) эндэ хэрэглэнэ.

Үнэн зүрхэнһөө Генеральна секретарь ван Вайт ван Праг.

Правительствын (Президентын зүгһөө ехэ дэмжэлгэ хүргэгдөө) болон ВАРК-ын зүгһөө ЮНЕСКО-гэй Генеральна директор господин Ф.Майорто бэшэг эльгээгдэжэ, Улаан-Үдэдэ "Буряад арадай заншалта соёлыг болон ажаһуудалыг хэрэгжээхэ ба хүгжөөхэ" асуудалаар уласхоорондын симпозиум үнгэргэхэ тухай дурдгхал түрүүн оруулагдан байгаа.

зүбшөөл ЮНЕСКО-гэй зүгһөө ерээ. Тиимэһээ хойто жэл энэ ехэ урха шанартай симпозиумой үнгэргэгдэхэ үедэ "Байгал шадарай үндэһэн арадуудай заншалта соёлыг хэрэгжээхэ ба хүгжээлтэ гэжэ нэрлэгдэһэн уласхоорондын конференци, Забайкалийн үндэһэн арадуудай заншалта мэргэжэл, ажал хэрэгжээхэ үгжөөлгын асуудалнуудаар, мүн

ПАНОРАМА

Угтуулан

УГТУУЛАН

АШАТА САГААН БУЯН БИИ

"Байгал - бүхэдэлхэйн угай баялигай хүшөө" гэхэн темээр семинарнууд, "Байгал шагарай арадуудай заншалта ба мүнөө үеын искусство" гэхэн выставкэнүүд, "Сурхарбаан-99" гэхэн фольклорно хайндэр үнгэргэгдэхээр хараалагданхай", - гэжэ Д-Н.Д.Дугаров хөөрөө хэн.

Иймэ угха шанартай хайндэрнуудыг үнгэргэхдөө, бүхы арадуудыг нэгдүүлхэ, эблэрүүлхэ, тэдэ арадуудай ёно заншал, хубсаһа, эг хэрэгсэл хүгжөөхэ гэхэн гол зорилго эндэ табигдһан байна. Энэ хайндэртэ олон оронһоо хүнүүд, үндэр түрэлтэ Далай лама уригдаха. 1 бүлэг айшаг Байгал, Ойхон айшалха, харин нүгөөдүүлын Шэтэ ошожо, Агын, Сүүгэл дасануудта орохо, арадай Гэсэрэй хайндэрнүүдтэй танилсаха.

"21-дэхи зуун жэлдэ буряад нютагуудаа, Байгал далайгаа, Алхана уулая, мүн 5 хушуу малаа (хаяхан Хүдөө ажахын академидэ энэ асуудалаар зүблөөн үнгэргэгдөө) аршалан хамгаалха, бүрин бүтэн ерээдүүдэ үлөөхэ шухала. Энэ симпозиумдо бэлдэлгын үедэ буряад, эвенк, шэмээшэг арадуудай үндэһэн соёл, ажаһуудал дэмжэгдэхэ. Тэрэшлэн соёлой ажал дэлгэрүүлхэ, соёлшодой хүсэл оролдолго, нэрэ сольень үргэхэ (илангаяа хүдөөгэй соёлшодыг дэмжэхэ), хүн зонийнгоо сэдьхэл зүрхэ баяжуулха, тиигээд арадуудай хани барисаа мандуулха, тиигэжэ бүхы үндэһэ яһатантаяа эбтэй эбтэй ажаһуухадамнай хайн гэжэ шадаха соогоо ажал ябуулха, мүн бүхы республика соохи үндэһэ яһатанай түбүүдэй ажал эдэбхижүүлхэ гэхэн уг зорилгонуудыг урдаа табинабди. Эндэ гансашье ехэшүүл бэшэ, мүн хургуулин үхибүүд, уран гартан, хүгжэмшэд, фольклорно ансамбльнууд хабаадаха бшуу", - гэжэ үласхоорондын гүнзэги Шэтэ шанартай симпозиумой гол хараа бодолнууд тухай БАРК-ын Президент элрхэйлээ.

УРАН БЭЛИГТЭН УРГАХАНЬ БОЛТОГОЙ!

Мүнөө үедэ БАРК-ын Советэй дурадхалаар Гэсэрэй, баатарнуудайн хүлдэ тэмдэг (знак) хэхэ, мүн Гэсэрэй буусада баригдаха дуганай, бусад гэрнүүдэй проектнүүдээр конкурс сонсохогдоһон байна. Ахамад архитектор Д.Идымовэй хүтэлбэри дор Гэсэрэй буусын комплекс барилгада республикынай Барилгын, Соёлой министрствэнүүдэй, БАРК-ын мүнгэн зөөри оруулагдаха.

Тиихэдэ хуушан буряад зурагай (бурхан бүтээхэ), һиилэгшэдэй, алташа мүнгэшэ дархашуулай, буряад хубсаһа оёгшодой, дэлхээр хибэс нэхэгшэдэй хургуулинууд Агаа, Усть-Ордага олошороо. Анжелика Алдаровагай (Усть-Орда) хүтэлбэрилдэг бүлэг хүгжэмэй буряад инструментнүүдыг хэнэ, хубсаһа оёно, шулуунууд дээрэ зураг бүтээхэ, бөөгэй эг хэрэгсэлнүүдыг дархална. Симпозиумдо бэлдэлгэдэ Эрхүүгэй, Шэтын уран гартан

баяртайбди", - гэжэ Д-Н.Д.Дугаров онсолоо хэн.

БАРК-ын Президентын хүтэлбэрилдэг хуушанай буряад зурагай хургуули-студига Энэхэгтэ тусхай хургуули шудалһан багша, уран зурааша Николай Дугко, түүхын эрдэмэй кандидат Цырен-Базар Багмажапов, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Бато Баяртуев гэгшэд заадаг байна. Соёлой академитэй хэлсээ баталһанай удаа эндэ хурадаг үхибүүд дээдэ хургуули дүүргэһэнэй диплом (заочно таһаг), абаха болоһониинь хайшаалтай. Түбэдһөө хаяар уран зурагай бэрхэ лама-багша ерэхэ юм.

Сагаалганай хайндэртэ бэлдэлгын сүлөөгүй хаһа БАРК-да түлэг дундаа байгаа хэн. Эдэ найрнуудыг архидалгүйгөөр эмхидхэхэ байһаниинь хайшаагдана. Энэ ажалыг БАРК-ын вице-президент Б.Д.Баяртуев, нютагуудай эблэнүүдэй Советэй дарга Ц.Ж.Жалсанов түрүүтэй зон ехэ ажал ябуулна.

"Ерхээ байһан Сагаан хараар бүхы зоноо амаршалха зуураа бар жэлдэ булта бээз барижа, бажаганалдажа, бажуулсажа байнгүйгөөр бүхы үндэһэ яһатантаяа эблэржэ, эбтэй эбтэй ажаһуухамнай болтогой!

Мэрые, республикын Президентые, арадай депутатуудыг хунгалгын үедэ бээз бээз муушалалдажа байжа, гал аһаалсажа, бээз бээз тухиралдажа байхамнай эшхэбтэр. Буряад ёно заншалаа сахин, бээз барижа, шадалтай бэрхэ хүбүүд, басагадаа даамгайгаар хунгахадамнай янаб?! Мүнэ тангагүй хэсүү жэлдэ бээз бээз ойлгожо, муу ханаа ханагүйгөөр урдаху дабаагаа дабажа, эбтэй эбтэй, амгалан тайбан ажаһуухамнай болтогой!" гэжэ хөөрэлдөөнэйнгөө түгэхэлдэ Даши-Нима Дугаровичай үреэлыг уншагшадтаа дамжуула. Бурхан бүтээхэ боди сэдьхэлтэй залуушуулыг хургажа, түрэл арадайнгаа нэрэ хүндыг, ёно заншалыг үргэхэ гэжэ оролдожо байдаг БАРК-ын ажалшадта баяр хүргэхэ зуураа саашадаашье бүгэдэ зонийнгоо ашата хайхан буянда хүртэжэ, ажалынь урагшатай, арад зондоо аша тунхатай байг лэ гэжэ хүсэнэбди. Байгалай үмэнэдэхи олон арадууд эбтэй эбтэй, үнэр баян, жаргалтай ажаһууг лэ!

Б.Самбялова
Г.САМБЯЛОВАЙ фото-зурагууд.

БАРК-ын Президент Д-Н.Д.Дугаров ОНН-гэй Генеральна секретарь господин, доктор ван Байт гэгшэтэй хөөрэлдэнэ (ОНН-гэй ассамблейн үедэ)

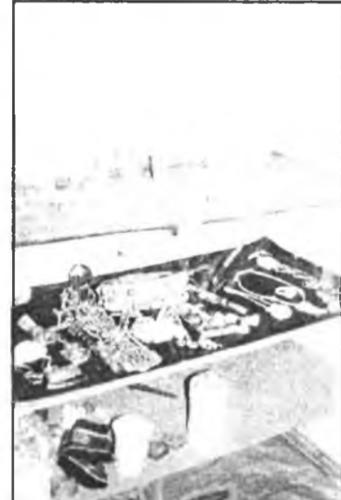
БАРК-ын вице-президент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Бато Дугаржапович Баяртуев

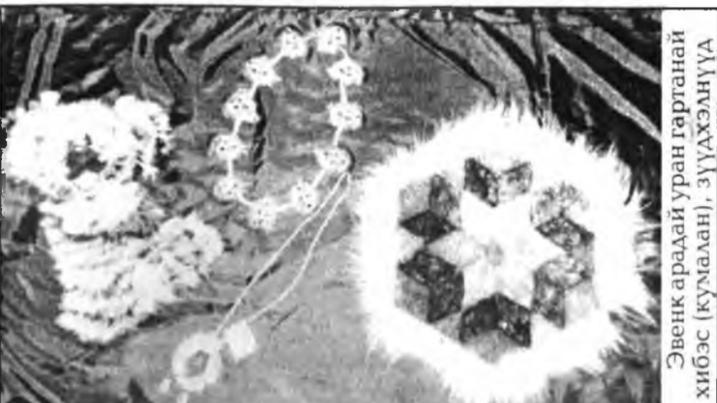
Д-Н.Д.Дугаровай хүтэлбэрилдэг хуушанай буряад зурагай хургуули-студи соо

Бурхан зурадаг Очирма Даницыренова буряад эхэнэрэй хубсаһатай

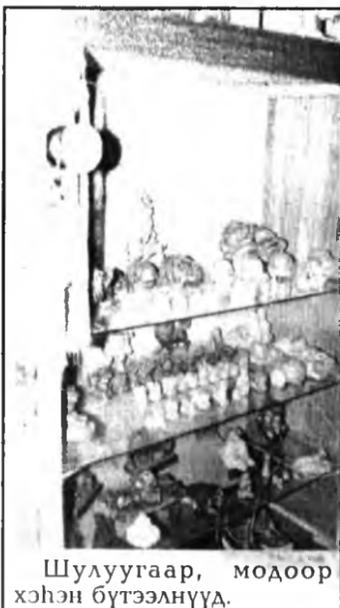

Мүнгэн зүүдхэл, шэмээглэлнүүд

Эвенк арадай уран гартанай хибэс (кумалан), зүүдхэлнүүд

Буряад арадаа түлөөлжэ байһан эблэлэймнай ОНН-гэй гэшүүн болоһон дэмбэрэлтэ ушар саашадаа ООН-ой гэшүүн болохо хэрэгтэ ехэ алхам болобо

Шулуугаар, модоор хэнэн бүтээлнүүд.

оптимальный выход в Западную Европу. Там наибольшее количество военных аэродромов, великолепные воинские склады, поскольку эта территория давно готовилась для защиты нашего государства и с незапамятных времен служила ему оборонительным

потерпевшей поражение в ходе второй мировой войны Германия на пять государств достаточно жизнедеятельных, но не способных стать источником агрессии.

Планы расчленить Россию Запад продолжал лелеять и в последующие годы. Збигнев оружие у других стран практически уравнивает их военные потенциалы с военной мощью США. Двухсот ядерных стартов в виде наземных площадок, самолетом и кораблей, имеющихся у Китая, вполне достаточно для того, чтобы поставить весь мир перед

видеть, что еще большая экономическая привязка наших дальневосточных регионов к Японии, Китаю, Южной Корее неотвратимо приведет к росту сепаратистских настроений.

ЧТО ГРОЗИТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РОССИИ

НА ВОПРОСЫ КУРНАЛИСТА ВЛАДИМИРА САДУЛИНА О ПОЛОЖЕНИИ НАШЕЙ СТРАНЫ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ И ЕЕ ПОЛИТИЧЕСКОМ БУДУЩЕМ ОТВЕЧАЕТ ДОКТОР ИСТОРИЧЕСКИХ НАУК, ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ НИКОЛАЙ ЛЕОНОВ. НИКОЛАЙ СЕРГЕЕВИЧ ДВА ДЕСЯТКА ЛЕТ ВОЗГЛАВЛЯЛ УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ В СЛУЖБЕ ВНЕШНЕЙ РАЗВЕДКИ, А ЗАТЕМ АНАЛИТИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ КГБ СССР.

Исходя из изложенных фактов, можно сделать вывод, что в настоящее время Россия находится в состоянии стратегической угрозы. Это связано с тем, что в настоящее время Россия находится в состоянии стратегической угрозы. Это связано с тем, что в настоящее время Россия находится в состоянии стратегической угрозы.

Бжезинский, один из ведущих идеологов и стратегов "холодной войны", много раз публично заявлял о своей мечте провести границу с Советским Союзом по Днепру, отделив от него Западную и Правобережную Украину.

Лицом глобальной катастрофы. Две ядерные державы имеются в Европе, у них тоже достаточно запасов, чтобы поставить под сомнение господство США на европейском континенте. Так что мир все же не однополюсен.

БЕЗ СТРАХА, ЛЖИ И РАВНОДУШИЯ

- Сказанное неизбежно рождает вопрос: что делать в сложившейся ситуации?

- Следует прежде всего сказать о первоочередном вычлениении фундаментальных ориентиров, по которым должна выстраиваться государственная политика страны.

В первую очередь надо защищать территориальную целостность страны.

Но кто может точно сказать, до куда простирается территория нашего Отечества, где заканчивается сфера национальных интересов России, где проходят ее границы, неприкосновенность которых россияне обязаны защищать, не щадя живота своего. Мы должны знать: считает ли Россия своими Курилы? Должны ли мы посылать своих сыновей воевать за Чечню? Что и как защищают наши солдаты в Таджикистане?

Второе неперемное условие, требование национальной безопасности - это сохранность населения, неуклонное улучшение физического, умственного, нравственного здоровья народа. Только такой народ сможет адаптироваться к самым современным технологиям, создавать их, двигать страну по пути прогресса.

Третье условие национальной безопасности - сохранение и умножение материально-технического богатства страны, созданного трудом многих поколений.

И наконец, четвертое, о чем всегда несутся здоровые народы и нации, - это то, что называется образом жизни. То, что составляет сложнейший симбиоз народных обычаев и преданий, правовых уложений, религиозных верований, все то, из чего соткана паутина человеческих отношений. Разрушение образа жизни ведет к уничтожению самобытности народа. И можно понять господина Бжезинского, заявляющего, что вслед за компартией, в России надо разрушить православную церковь. Православие цементирует остатки великой России и ее народа. Потому-то от нас и требуют свободы для всякого рода сект.

И только тогда, когда названные мной четыре несущие колонны национальной безопасности выстраиваются в рамках государственной доктрины, когда она принимает форму закона, деятельность всех ветвей власти на всех уровнях становится не хаотичной, а упорядоченной, приобретает целенаправленный характер. Любой нормативный акт, любое властное решение должны соответствовать закону о национальной безопасности, который фактически является частью Конституции страны. Такая доктрина и такой закон о национальной безопасности нужны сегодня России.

БЛЕСК И НИЩЕТА "КАЗЕННОГО ОПТИМИЗМА"

Николай Сергеевич! Похоже, с годами, минувшими с момента развала Советского Союза, иллюзий на счет равноправного вхождения новой России в мировое сообщество, ее безоблачного в нем существования заметно поубавилось.

Специалисты определяют четыре основных направления стратегических угроз, которые ставятся под вопрос саму территориальную целостность России, ее безопасность. На первое место я бы поставил натовское направление, затем следуют кавказское, среднеазиатское, дальневосточное.

Казалось бы, вопрос о НАТО в его правовых рамках уже решен. И возражать против вызывающих наше неприятие натовских шагов, собственно, поздно.

Все дело в том, что процесс формирования НАТО на Востоке далеко не закончен.

Белоруссия сейчас разрывает потянувшийся с севера на юг фронт стран, включившихся в НАТО. Все три прибалтийские государства, а также Молдавия, Румыния, Болгария фактически заявили о своем намерении вступить в этот блок. Украина пока этого не сделала, ее отношения с блоком определяются актом неподобие российско-натовского документа. Совместные военные маневры в Черном море, носившие явно антироссийский характер, показали, что обе стороны готовят общественное мнение и политические круги к вступлению Украины в Североатлантический блок.

Россия должна отнестись к этому очень серьезно. Для ее безопасности это тяжелая перспектива.

Может ли нынешняя Россия адекватно ответить на расширение НАТО, не ограничиваясь лишь словесными, дипломатическими протестами и демаршами?

Единственный адекватный, именно адекватный ответ на экспансию НАТО состоит для России в том, чтобы пойти на всемерное укрепление союза с Белоруссией, на государственное слияние наших двух стран. Тем более что после развала СССР мы не так далеко разъехались.

Союз с Белоруссией, кроме военно-политического, имеет для России колоссальное экономическое значение. Через Белоруссию, прежде всего через Брест, мы получаем

НА ЗАПАДНОМ НАПРАВЛЕНИИ НЕЛЬЗЯ БЕЗ ПЕРЕМЕН

Какими могут быть последствия прорыва НАТО на белорусском направлении?

Если североатлантическим стратегам, говоря их языком, удастся выровнять стратегическую линию блока, его граница пройдет в нескольких километрах от Смоленска, в непосредственной близости от Москвы. Заблокированная на этом суженном, сжатом пространстве Россия окажется просто недееспособной в военно-оборонительном плане.

В этом случае мы, конечно же, потеряем Калининградскую область. Литва, через чью территорию в область идет российский транзит, еще при Бразаускасе ставила вопрос о том, чтобы не подписывать с Россией никаких протоколов сроком более чем на один год. Поставки электроэнергии в Калининградскую область с Игналинской АЭС тоже под вопросом, поскольку литовцы постоянно говорят о нехватке энергоресурсов для собственных нужд.

Перспектива превращения Калининградской области в буферное государство или повторения ее судьбы Бангладеш или Гонконга, поглощения этого русского анклава Германией или кем-то другим достаточно реальна.

И как знать, может, в этом случае уже завтра встанет вопрос о включении в блок Финляндии, Карелии. А почему нет? Россия пошла трещинами по своим национальным границам. Если южный фланг уже сыпется (вспомним Чечню, Дагестан, Ингушетию), то может посыпаться и наш западный фланг, особенно, когда там вплотную встанет мощная стена НАТО. К нашей Карелии уже явно присматриваются. Там, оказывается, есть нефть, находятся алмазные месторождения. Упорно идет в сторону Европейского сообщества Финляндия, там сейчас вовсю дебатруется вопрос о вхождении в НАТО.

Какой, по вашему мнению, хотели бы видеть завтрашнюю Россию западные стратеги?

Не стоит поддаваться панике, но уроки истории помнить следует. Люди, занимающиеся внешней политикой, пишущие о ней, обязаны, например, знать, что США, лидирующие в НАТО, не раз на протяжении новейшей истории ставили вопрос о территориальном разделе своих геополитических противников. Известен официально предложенный США своим союзникам план раздела

недавно, в сентябрьско-октябрьском номере за прошлый год журнала "Форин афферс", издающегося в США, Збигнев Бжезинский опубликовал статью "Геополитика для Евразии". В этой статье он называет Россию "черной дырой", которая мешает упорядочению евразийского континента. Автор статьи видит будущее России в ее расчленении на три государства

Стратеги "нового мирового порядка" видят будущее России в ее расчленении на три государства - европейскую, сибирскую и дальне-восточную республики.

европейскую, сибирскую и дальневосточную республики, отношения между которыми могут быть только конфедеративными.

Сейчас США объявили сферой своих жизненных интересов Кавказ, бассейн Каспийского моря - исконно российские территории, которые они потихоньку отгрызают. Американцы молча поддерживают сепаратизм Чечни, молча переходят на позиции поддержки ислама в его борьбе с православием. Мусульмане для США олицетворяют нефть, и американцы, вне всякого сомнения, сделают все от них зависящее, чтобы заморозить ради нее со всем мусульманским миром. Правда, когда надо, США ради стратегических нефтяных интересов готовы пойти на прямую агрессию, как это имеет место в случае с Ираком.

МУСУЛЬМАНСКАЯ ДУГА ГРАНИЧИТ С КИТАЕМ

Как можно охарактеризовать во многом новую ситуацию на южном фланге России?

Подпитываемая США мусульманская дуга вдоль российских границ приобретает антирусскую направленность. Так что и на этом фланге угрозы России опасности - не химеры, а, к сожалению, безусловная геополитическая реальность.

Некоторые политики склонны считать, что после крушения советской системы мир стал однополюсным уже в силу одного того, что военная мощь США превышает совокупный военный потенциал всех остальных государств. Так ли это?

Насчет военного превосходства все верно. Однако наличие ядерного

развитых в мире государств, китайское влияние на Дальнем Востоке встанет абсолютно преобладающим.

Несет ли с собой превращение Китая в мощную державу, которое происходит буквально у нас на глазах, проблемы для России?

Безусловно. И особенно серьезен проблемный потенциал на Дальнем Востоке.

Можно только приветствовать тот факт, что Китай практически гарантировал территориальную неприкосновенность России, дав нам понять, что сфера его приоритетных интересов лежит к востоку и югу от китайских границ. Будущее отношений двух наших стран зависит от концептуальной отвечающей национальным интересам российской политики, которая пока не просматривается.

И проблема возможного отпадения от России ее дальневосточных территорий в связи с этим остается. Слишком эфемерны нити, которые связывают сегодня центр и наиболее отдаленные от него пограничные российские регионы.

Сегодня Владивосток трудно назвать городом далеким, но нашеньким. На его улицах не увидишь автомашин российского производства, ширпотреб, продукты - целиком китайского происхождения. А где-нибудь в Благовещенске и население чуть ли не наполовину состоит из китайцев. Общее их число на Дальнем Востоке приблизилось к двум миллионам. И раньше на территории к востоку от Байкала проживало всего четыре миллиона русских. Сейчас они постепенно отсюда уходят, а на их место приходят китайцы. Свято место, как говорится, пусто не бывает. Всякий стратегически мыслящий человек не может не

Профессор С.Ш. Чагдуравай статьягай

мүрөөр

АРАДТАА ТУХАТАЙ ШЭНЖЭЛГЭНЬ АПАСЫЕ ДАБЬАН ШЭНЖЭТЭЙЛ

"Буряад үнэн" - "Дүхэригэй" 1997 оной декабрийн 25-най ба 1998 оной январийн 1-нэй дугаарнуудта БГУ-гай профессор С.Ш. Чагдуравай "Горная Бурятия-прародина всех монголов" гэхэн дэлгэрэнги статья гаража, би ехэ һонирхожо уншабаб. Энэ статья динл ихинь ород хэлэн дээрэ (тэрэншье зүб даа), багашаг хубинь - буряадаар (бурдын шажандахи олон таринууд бэшэгдэнхэй) гараа.

нэрлэншинь эли боложо, 100 хуби зүб байһаниинь батадхагдаба гээшэ. Мүн тинхэдэ монгол гэхэн нэрэ (этноним) эдэ арадуудай хойто захата бии болоһон гэжэ энэ статья соо тодорхойлон хэлэгдээ.

Профессор С.Ш. Чагдурав Буряад Республикын Президент А.В. Потаповга, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И. Семёновто хандахадаа, Ахын, Түнхэнэй, Захааминай, Эдэн аймагуудай захиргаанай гулваануудтай хамтаран хөөрэлдэжэ, тус аймагуудай депутатуудай сессинүүд дээрэ тэндэхи буряадуудта буряад-монгол гэхэн нэрээ бусаан абахыень зүбшөөлөө үгыт гэжэ Леонид Васильевичта хандаа. Ононой, Ойхоной аймагууды арад зондомнай бусаажа өөрөө шадхаггүй байхатнай магадгүй. Энэ саг зуурын хэрэг бэшэ ха юм. Тээд түрэл нэрэ һүлдёмнай бусааха гэжэ Та нэтэрүү бэрхээр өөрөө туршаад үзыт. Энэ буянтай хэрэгтэ Танай хүсэ шадал хүрэхэл.

Хүндэтэ Леонид Васильевич, Танай болон, жэшэнь, Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо Александр Дмитриевич Карнышевай, бэшэсье ондоо р е с п у б л и к и н хүтэлбэрлэгшэдэй динлэнхи ород зоной зүгһөө үндэһэн яһатанда эхэ нэрнын бусааха гэжэ шиндээ наатнай, тон зүб, тааруу зохисотой байгаа гэгдэнэ. Бортэ (Бүртэ) - Чино (Шоно) хүрэтэр Чингис хаанһаа саашань 22 үеые тоолоһон саарһа хараһанби, энэнь VII зуун жэлэй эхин байжа магад гэжэ багсаахаар юм. "Буряад үнэнэй" 1998 оной январийн 15-най "Дүхэригтэ" "Дүхэригтэ" гээшэдэ Бүртэ-Чино 758 ондо, мянга хоёр зуун дүшэн жэлэй саада тээ түрэнэн байна гээд хэлэгдэнэ. Январийн 1-нэй "Дүхэригтэ" Бортэ-Чинын ерэнээр 1700 жэл болоһон аад (С.Ш. Чагдуравай статья соо), хоёр долоо хоноод тэрэнэй түрэнөөр 1240 жэл үнгэрһэн болошобо. Тээд эдэ хоёр тоо юм гэжэ ойлгохо гээшэбибди, "хүндэтэ", "Буряад үнэнөөрхид?"

Бидэ, буряадууд толгойгоо дээрэ үргэн, энэ тэрын ама харангүй, айнгүй, дүүрэн нэрээ (республикын, нютаг оронойнгоо) ба үндэһэн арадыемнай сагааруулагты гэжэ зоригтойгоор, нэтэрүүгээр эрилтэ табиял, уряалнаб!

Эрдэмэй ехэ ажал хэжэ, буряад арадые монгол хэлэтэ яһатануудай таһаршагүй хубинь гэжэ бүхы арад зондоо ойлгуулһандань БГУ-гай профессор С.Ш. Чагдуравта халуун баяр хүргэн, доро дохиноб. Манай түрэл буряад-монгол арадаймнай хэтэ мүнхэдөө һалбаран мандахань болотой! Ум маани бадмэ хум!

П. БАЛДАНДОРЖИЙН,
хүдөө бэшэгшэ.

Хэжэнгэ.

ЯМАРШЬЕ БАЯН БЭ ДАА

Янгаажан нютагта 1929 ондо, шарагшан могой жэлдэ, Базарай Аюушатан гэжэ айла түрэнэн хүнби. Һара хахад - хоёр һаратай байхадамни, түрэнэн эхэмни һаһа баража, Будын Дагбын гэжэ дунда шадалтай айл намайе үргэжэ абанан юм.

Янгаажан һуурин мүнөөнэй Оронгын зүүн тээ 13-14 модондо оршодог һэн. 30-аад онуудай һүүд багаар шэнэ артельнүүдэй "Улаан Оронго" колхоз боложо нэгдэхэдэ, манай нютагайхид түб һууринда булта зоогөө юм.

ЯНГААЖАМНИ!

ЯНГААЖАН ХАРУУЛЫН УНАГАН ДАА

Янгаажан гэжэ нэрэтэй һууриной үгы болоошье һаа, түрэнэн, гараһан тоонго нютаг, бага наһан, һургуулида һураһан үе саг, үеһинүүд хэзээдэсье мартагдахагүй, сэдхэхэдэм ходоодоо һанагдажа ябадаг.

Ялагархан дэлхэтэй илданхан хээр Янгаажан харуулын унаган даа, Яахадаа досоомни уйсахартай байн, Яаралтай мэндём хүргээрэй даа.

Энэ дуу нютагай хасаг хубүүд дууладаг һэн.

Улаан-Үдэнһөө 40-45 модоной газарта харгын хойнохоно Ута-Булагай домго аршаан дээрэ "Улаан-Оронго" колхозой амаралтын байшанда хүрэжэ эрэхэт.

Тэндэһээ урагшаа үргэн уужам тала дайда, тала таряанай полинуудосоо уярма аятайханаар харагдаха. Бүри урагшаа Шара-Түхэмэй аршаанһаа саашалхада, аятангын, хужардаһинанай һайхан үнэр анхилан байха.

Үбгэд, хүгшэдэй хэлһээр, хара шоройтой, үржэл, үгэлэгтэй эдэн нютагтай эртэ урда саһаа үлгэр домогто оронхой юм. Янгаажанай зон гол түлэб эхирэд ауй шонохамнай яһанай болодог. Хойто талань - шоно, урда талань - хамнай гээд хоорондоо илгардаг. 1920-1930 онуудта ондо 40-50 үрхэтэ айл ажаһууһан гэдэг.

Янгаажанайхид 1760-1800-гаад онһоо булта хасагууд боложо, Янгаажанай хасагай станицын зургаан тогтоһон байха. 1830-аад онуудта Лодойбалов Ханга Ринчиновой, 1850-иад онуудта Бааяа Гарма (Васильев), мүн 1919 он хүрэтэр мадагаан Гарма (Цыбеннов) станицын атамнууд байгаа. Цанкиров Жалсан Баторович зургаанай бэшээшэ байдаг һэн ха. Янгаажан станицада мэдэлтэй хасагууд 20-30 айл Оронгын баруун бөдөр, үшөө Хойто гэдэ гэхэ гү, ахи Пильбэрэдэ хамнай яһанай хасагууд ажаһууһан байдаг.

1760-1770 онуудһаа буряад хасагууд Росси Хитад хоёрой хоорондохн хилэ харуулаһааа ошодог болоһон байна. Байгалай урда зүгһөө Амар хүрэтэр һунаһан хилын харуул гүйсэхэдэ хасаг сэрэг 1851 онһоо Байгалай үмэнэхи хасаг морин сэрэг гэжэ нэрлэгдэдэг болоһон юм. 1856 онһоо нэгэ янзын хасаг хубсаһан бии болоһон гэдэг.

Баруун-Оронгын хасаг Хишиктуев Дамби зургаанай судья байдаг һэн. 1810-аад онуудта хасагай атаман байһан Хандамын Халзан, сөгник Түшын Дабаа хасагуудай хубүүдые сугауулажа, сэрэгэй һургуули хэдэг байгаа. Цыбендоржиева Бадма-Ханда Базаровна хасаг хубүүдэй хубсаһа хунар оёдог уран эхэнэр байһан юм.

Хасагай хубүүд 20 наһанда хүрэхэдөө, морн унаагаа, хубсаһа хунараа, буу зэбсэгээ уялгата ёһоор түгэс өһөдөө түхээрээ, 20-25 жэлэй туршада сэрэгэй алба хэжэ, 40-45 наһандаа гэртээ бусадг байгаа. 1900 онһоо албанай болзор 4-5 жэл болоһон гэдэг.

түрүүһын декадада ошолсоһон, тэндэ ехэ ажал бүтээһин юм. Тулбуреев Будажаб гэр бүлөөрөө Улаан-Үдэ зоожэ ерээ һэн.

Эрдэм бэлэгтэй, хурдан хэлэгэй хүнүүд манай нютагта үни холоһоо нааша олон байгаа. Нэн түрүүн Буряад уран зохёолой эхи табилсагнадай нэгэн, мэдээжэ поэти Бавасан Доржиевич Абидуевые нэрлэе. Оройдоол 35 наһандаа 1940 ондо наһа бараһан юм. Дүүн - Дэлэг Доржиевич Абидуев аман бэлэгтэ аргагүй бэрхэ, эрдэмтэй, колхозой түрүүлэгшэ, нягталан бодогшо бухгалтер, сомоной секретаряар хүдэлһэн намтартай.

Даба Цыремшилович Баирбилктуев 1913 ондо түрэнэн, 1930-аад онуудһаа

АХА ҮЕЫН ЭРДЭМ БЭЛИГТЭЙШҮҮЛ

Янгаажан нютагаймнай эртэ урда саһаа нааша эрдэм ехэтэй, оюун бэлэгтэй зон олон байһан юм. Эрдэмһээ үлүү эрдэмн үгы гэжэ аба, эжынэр ойлгожо, үхибүүдээ заабол һургаха гэжэ оролдодог һэн. Янгаажан дасанай түүхэ, Этингэлэй хамбын (Даша-Доржо Итigelовэй) намтар тухай урда тэнь би бэшэжэ, "Буряад үнэндэ" толилуулаа һэм. Тус дасан Буряадай эгээл ном, мэдээжэ дасангуудай нэгэн, олон эрдэмтэ ламанар, эмшэдээрээ, уран зураанад, дархашуулаараа холо ойгуур суурхадаг бэлэй.

Халзаан Бальжар (Зодбоев) гэжэ айхабтар эрдэмтэй эмшэ лама Ленинградай (Санкт-Петербургын) дасанай хаагдахын урда тээ 1930-аад ойуудта тиншэ морилжо, шабнарта заадаг, зонни аргалдаг, тэрэ үедэ тэндэ байһан цанид-хамба Агваан Доржиевтай суг а калладаг байһан, медицинан эрдэмтэй нэрэ зэргэлтэйшье болоһон гэдэг. 1937 ондо буудууһан һурыгтай.

Рабданай Лубсан (Цыремшилов) 20-30 жэл һуража, габжа боложо гараад, дооромбо, һаарамба хүрэтэр зиндаатай болоһон юм. Манбын һургуули дүүргэнэн Кишиктуев Тогошо Дондокович айхабтар бэрхэ эмшэ лама, габжа зиндаатай байһан гэдэг. Багадаа ехээр үбдэхэдэмни, үбгэ эсэгэ, абамни намай үдэрэй 3 дахин дасан аванажа, Тогошоно габжада аргауулажа, эдэгэнэн байгаа.

Мархинда ламхайн шаби Жэгмэдэй Бацдан мүн айхабтар эрдэмтэй габжа лама, холуур ябаагүй, энэсүүрээ байһан, 1946 ондо Ивалгын дасанай бии болоходо, ехэ туһа хүргэһыень би оороо мэдэнэб. Тинхэдэ Ринчиновэй Жонды габжа лама, Баирбилктуев Ецдон габжа лама, Лодойбалов Гунга габжа лама гэхэшэлэн, нилээд олон байгаа.

Лодойбалов Шагдар түмэршэ, мүнгэшэ дархан байгаа. Түмэршэ, модошо дархан Галсанов Цыренжаб гэр шадараа хүүдинсэтэй, модоор дарха хэдэг газартай һэн. Тулбуреев Будажаб мүнөөр хэтэ сахюур, бугаан, бөлэнг, эхэнэрэй зүүбинэ, һинхэ гэхэ мэтые бүтээдэг байгаа. 1930-аад онуудта тэрэ Буряадай хүгжэмтэ-драмын театрта хүдэлһэн намтартай. 1940 ондо Буряадай искусствын

хамтын ажахиныудые эрхилдэг таһагай даргаар Улаан-Үдэдэ, комсомолой Ивалгын райкомой нэгдэхэ секретаряар, партини Сэлэнгын, Хяагтын райкомуудай нэгдэхэ секретаряар хүдэлөө. 1955 ондо Сангын МТС-эй директор, 1957 ондо Хурамшада "Коммунизм" колхозой түрүүлэгшэ болоо.

1945 ондо августын 8-да Японой эээрхэг түримхэйшүүлтэй болоһон дайнай үедэ Д.Ц. Баирбилктуев капитанай нэрэ ээргэтэй, тагнуудда алба хэһэн юм.

1930-аад онуудай һүүд багаар Баирбилктуев Дэлэг бухгалтер-нягталан бодогшоор, сомоной секретаряар хүдэлдэг һэн.

Тулбуреев Бато Батуевич Оронгын хошуунай түрүүлэгшээр, партини райкомой секретаряар, уголовно бэдэрлэгийн албанай даргаар, хүтэлборилхы бусад зургаануудта ажаллаһан, Улаан-Үдэдэ удаан ажаһууһан юм.

1910-аад онһоо Цыренжапов Цыдын-Доржо (сагаан багша) Янгаажанда хасаг үхибүүдтэ монгол ном заадаг байгаа. Оронго, Баян-Колхошые ерэжэ һурадаг һэн. 1930-аад онуудай хатуу үедэ Сагаан багша нютагаһа гаража, Приморини хивзарта удаан байһан юм. 1944 ондо бусаад, Оронгын дунда һургуулида багшалаа, 1946 ондо Ивалгын дасанай нэгдэхэдэ, Дармаа хамбын (Лубсан-Нима Дармаевай) дэргэдэ бэшээшын уялга дүүргэдэг болобо.

Баирбилктуев Дашамолон багша мүн э эрдэмтэй хүн, Янгаажанай гурбан класстай һургуулида (мүнөөнэн 10 класстай жэшээтэй байһан) хасаг үхибүүдтэ монгол ном заадаг һэн. Тинхэдэ Лодойбалов Санжа эрдэмээрээ суурхадаг байгаа. Тэрэнэй хубүүн Даша-Дондок Хорини аймагта сомоной түрүүлэгшэ, секретаряар хүдэлөө.

Цырен - Доржи ЦЫДЕНОВ,
Ивалгын аймагай Оронгын Бурхан шажанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ, 45 жэлдэ механизатораар хүдэлһэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
Янгаажанай Тапхарай субарга; Д. Б. Цыденнов-сомоной түрүүлэгшэ, морин сэрэгшэ, Буряадай чемпион.

В. УЛАНДАЕВАЙ фото.
(Түгэхэлын хожом гараха).

Саяан уулын хормой болохо үлгэрэй гоё һайхан, ойроо хүртөөгүй ой модоор элбэг энэ түрэл газар дээрэ һууһан зоной угайн утаһан нилээд үнийнэй саг хүрэтэр залгалдажа, өөрынгөө хэһэн, бүтээһэн хэрэгээр бүхы дэхэйе гайхууһан Чингис-хаанай "Алтан уг" тулатар ошодог юм байна.

Тинг гэтэр эдэ үенүүдыень мянганшье жэл болотор саашань тоолохо аргатай ха. Профессортой хамта хүдэлдэг доцент Е. А. Бадмаев Эдэд голоор һуудаг хатагин ба хачанууд угайхидай "Дэлхэйе һэжэргэгшын" түүхэтэй сэхэ хабаатай байһые тоб байса, үнэншэхөөр тодорюулаа гэнэ. Дээдэ - Торинһоо урган гараһан СССР-эй арадай артист Д. Ц. Дашнев, республикын КГБ - гэй таһагай начальнигаар хүдэлһэн шовковник Р. Х. Жамсаранов гэгшэд Чингис хаанай алтан утай сэхэ утаһа холбоотой гэжэ С. Ш. Чагдуравай хэлэжэ байһыень дуулаа һэм. Мүн энээн мэтэ Захааминай үлэгшэн эсгээрхид угаа мэдэхэл гэгдэнэ.

Эртэ урда сагта Саяан уулын оршондо һууһан зон тухай бэшэгдээ, энэ газар бүхы монголнуудай анханай үлгы нютаг гэжэ элирүүлээ. Буряадууд бэшэ монгол хэлэтэ зонтой уг гарбалаараа нэгэн, монгол манай эхэ шэнги, буряад эсгэ тала.

Саяан уулын оршондо мүнөө һууһан буряад үндэһэтэн гансашье эдэ бэшэ урда зүгһөө Бдын гол ерэжэ һууһан, үдэһэн. Бортэ-Чино эдэнэрэй изагуур эсгэн гэгдэнэ. Бортэ-Чино 1700 жэлһээ наана бэшэ сагта ерэнэн ха. Захааминай үлэгшэн

ИХ ТОЧКА ЗРЕНИЯ...

М. Зонхиев, доцент БГУ: "Произошла потеря бурят-монголами языка как интеллектуального ключа-кода к его многотысячелетней генетической памяти - к духовным ценностям народа, голографически "записанным" в соответствующих информационных биографических структурах, наследуемых потомками. Мы плохо знаем обычаи своего народа..." ("Буряад үнэн - Дүхэриг". 15.01.98)

И. Бураев, профессор: "Говорят, что начали терять бурятский язык после революции, ничего подобного. Вликбезе 20-30-х годов учились не только дети, но и взрослые бурятскому. ... Была правильная языковая политика, мы это называли языковым строительством. Оно было прервано... Мы, языковеды, считаем, что 1937 год был той точкой, откуда берет начало сегодняшнее наихудшее положение языка". ("ПБ". 3.10.97)

Ш. Чимитдоржиев, профессор: "... Современный литературный язык непопулярен среди значительной части населения, а ведущая республиканская газета "Буряад үнэн", выходящая на этом языке, не пользуется массовым спросом так же, как и произведения художественной литературы. Стоит ли упорно держаться за статус-кво такого языка?.. У нас... языковой кризис. ("Кто мы - бурят-монголы?" 1991.)

Б. Васильев, народный артист РБ: "Сначала была введена латиница, к которой кое-как привыкло одно поколение школьников, и тут же перешли на кириллицу. Словом, использовались и принуждение, и хитроумные маневры, чтобы отучить людей от родного языка. Бедственное положение бурятского языка можно понимать как карму воздаяния

наших монгольских предков за забвение своих истоков". ("Бурятия" 2.07.97.)

Ю. Убеев, кандидат сельскохозяйственных наук: "Ведь бурятский литературный язык может стать мертвым языком и остаться как клинопись ассирийской цивилизации". ("Буряад үнэн - Дүхэриг" 13.11.97)

СРАБОТАЛ КОЛЛЕКТИВНЫЙ ПРОПАГАНДИСТ
Это один подход такой, прямо скажем, явно негативный в отношении

столицу. Получается резонанс в масштабе всей республики! Конкурс с шестью номинациями продлится и в этом году, и в последующие года! Коллективный пропагандист сработал и действует!

информационном поле, охватившей всю этническую Бурятию, включая Усть-Орду и Агу, вызвал настоящую бурю! Все началось 12 марта 1997 года, когда было

ДВА ПОДХОДА

Размышления о родной газете

современного бурятского литературного языка. Чего добиваемся, для чего нужно, когда сами родной язык объявляем то ли потерянным, то ли мертвым, но непопулярным и кризисным - уж точно? Не понятно, чего добиваемся. Но, видно, для того это нужно, чтобы непопулярностью литературного языка объяснить падение тиража газеты "Буряад үнэн", а равно - резкое сокращение издания художественной литературы. На основе того, что бурятский литературный язык находится в наихудшем, кризисном состоянии и, пред-

За последние десятилетия заметное падение тиража "Буряад үнэн" наблюдалось дважды: во второй половине 60-х годов и с конца 80-х годов и соответственно приходится на периоды хрущевского волюнтаризма и горбачевско-ельцинских "реформ". Тогда, аккурат в середине 60-х годов были объединены, якобы в целях экономии средств, прежде всего денежных, редакции газет "Правда Бурятии" и "Буряад үнэн", назначен единый редактор. "Үнэн" стал дублироваться. В связи с этим число подписчиков газеты резко сократился: переводной "Үнэн" стал малопризывательным, неинтересным. Потом, когда наша газета стала снова самостоятельной, тираж постепенно пришел в норму.

напечатана первая партия "Дүхэриг" в тысячу экземпляров.

Затем объявляется бесплатная подписка "Дүхэриг" на второе полугодие 1997 года. Организация этого мероприятия, вызвавшего огромный духовный подъем у бурятского народа, думаю, не обошлась без Президента Республики Бурятия Л.В. Потапова. Спасибо Леониду Васильевичу! Да и работники газеты были достойны поддержки Президента и инициативы своего редактора! Пришел в движение весь журналистский корпус редакции газеты "Буряад үнэн" по выпуску "Дүхэриг", затем "Бизнес-Олзо", по организации уже платной подписки на 1998 год, с многократными длительными командировками в районы республики.

В районах созданы корреспондентские пункты. Таким образом, в свою очередь приведено в движение многотысячное войско читателей и почитателей газеты "Буряад үнэн"! На первое полугодие 1998 года на газету подписались свыше 26 тысяч семей - результат труда коллектива редакции, которым заслуженно должны гордиться! Не получая зарплату по

рятский язык после революции, ничего подобного. Вликбезе 20-30-х годов учились не только

ложить реформу музыка. Но причину сокращения тиража газеты можно объяснить по

1988	1991	1995	1996	1997
	фев.	1 п/г. 2 п/г.	1 п/г. 2 п/г.	январь 12 марта октябрь
10000	6600	4874 4241	3777 3833	3000 4000 38593
1998				
	январь	февр.		
	24350	26000		

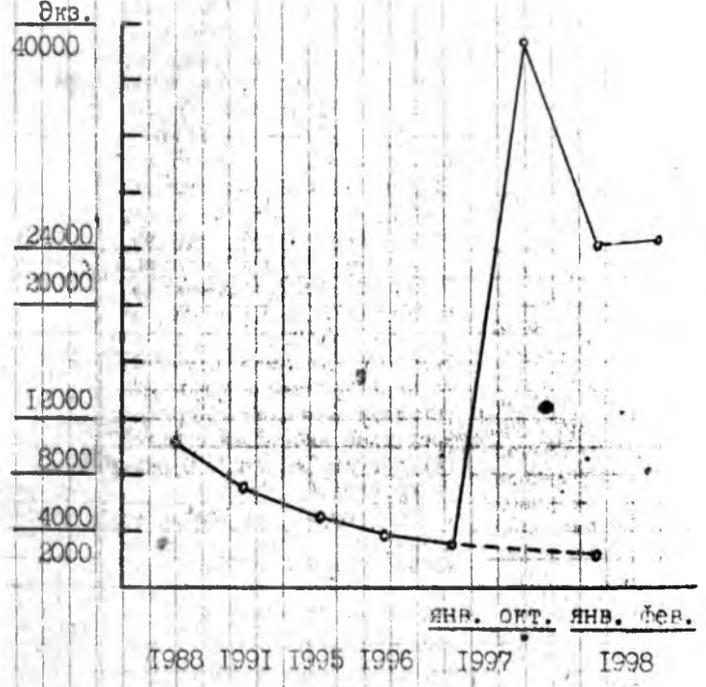
другому. И так, второй подход к современному бурятскому литературному языку.

Многим жителям республики от Еравны до Закамны, от Джиды до Курумкана памятен день 26 декабря 1997 года. Тогда в Бурятском академическом театре драмы им. Х. Намсараева более двухсот человек, чуть ли не половина (зал был полон) собравшихся людей, стали участниками мероприятия по подведению итогов конкурса "Буряад үнэн" - "Дүхэриг-97": "Лучшие люди Бурятии". На ум пришли слова В.И. Ленина о том, что газета является коллективным организатором и пропагандистом. Хотя ни один человек не употреблял слово "пропаганда", было видно, что это и есть настоящая, живая пропаганда нашего языка. Мероприятие проводилось на бурятском языке. В выступлениях, в кулуарных общениях смешались наречия и диалекты всех бурят: хонгодоров, сонголов, хоринцев, эхиритцев, всех! Это замечательно! От этого только выигрывает литературный язык! Пропаганда языка началась с момента организации конкурса,

Табличка наглядно показывает, что в начале 1997 года тираж достигает критической точки - 3000 экземпляров! Финансовое удушение как подписчиков, так самих газет налицо! В то же время в

полгода и больше, не говоря уже о гонорарах, которых тоже не дают, так могут работать только преданные своему делу люди!

Не сделай этого неординарного хода

октябре тираж "Буряад үнэн-Дүхэриг" достигает 40 тысяч (40621) экземпляров! Доселе невиданное явление! Это значит, что 1997 год войдет в историю газеты "Буряад үнэн" особой страницей. Феномен успеха нужно искать в личности главного редактора, народного писателя Республики Бурятия Ардана Ангархаева! В личности цельной, деятельной, с фантастической изобретательностью. О выдающихся шахматистах нередко пишут, что они вызывают бурю на шестидесяти четырех клетках. Так вот, Ардан Лопсонович, на

редактор Ангархаев, "Буряад үнэн" сегодня печатался бы в 2 тысячи экземпляров (на графике отмечен пунктиром). В самую пору паниковать! "Мертвый язык! Газета не пользуется спросом! Советская система отучила людей от родного языка! Караул!"

Я предложил два подхода к одному вопросу - о современном бурятском литературном языке. Судить вам

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

о золотом сечении весьма весомы, так как он занимался алтанстикой, фольклористикой и эпосоведением. В этом безусловно заключается новизна в исследованиях древнейших пластов лексики героического эпоса "Гэсэр", за что ему была присуждена Государственная премия РБ в 1997 г. Кроме того, проф. С.Ш. Чагдуров показал себя непрев-

Так оно должно быть, ибо культура, народный эпос не могут существовать самоизолированно, напротив, взаимопроницаемыми образами, общими корнями ключевых слов они, как артерии, связуют народы мира, даже те, что, на первый взгляд, довольно далеки друг от друга. Смелость, свежесть гипотез исследователя, доказательства, основанные на комплексе археологических знаний, истории Востока, семантики - всё как бы вызывает

графических исследований и статьях, исходя из самого конкретного материала эпоса "Гэсэр", который знает досконально, профессор С.Ш. Чагдуров подходит к нему как мыслитель, как культуролог и теоретик в эпосоведении, выходя к смелым, подчас неожиданным, но всегда будающим мысль обобщениям. Именно универсализм в исследованиях профессора С.Ш. Чагдунова позволяет ему

ГАЛ- ДҮРМЭ ХАН
(Отрывок из главы эпоса "Гэсэр")

Однажды утром пораньше,
Когда красное солнце
Одной половиной взошло,
Другую еще не всходило,

Абай-Гэсэр богдо хан
И жены его со служанками
С постелей своих
повскакали,

Богой ключевой из ведра
Помыли и руки и лица,
Поели, попили и вышли,
Стараясь не так
торопиться,

Как этого людям хотелось бы,
Привыкшим к отваге и смелости.

И тут неожиданно вдруг
Абай-Гэсэр богдо хан
Сказал своим женам-красавицам:

- Настала пора испытанью.
Чудовище с вещими чарами,
С ужасающим колдовством
Злодей Гал-Дүрмэ хан

Давно уже точит на всех
Свои здоровенные зубы.
И надо готовиться нам
К сражению с ним, как ни
любко
Лечь на печи молодцам.

И вот началась подготовка,
Абай-Гэсэр богдо хан
С дружиною богатырей
Наметил и сроки, и план,
Как выйти на битву скорей.

Злодей Гал-Дүрмэ хан
Умом своим быстро раскинул,
Рассудком своим догадался:
Ни лисьему нюху не веря,
Ни бычьему ушам не доверив,
Послал своих двух молодцов
К соседям Ганга-Бүрэд хану
И Хидан-Гүмэн сэсэн хану.

И те полетели пониже
Бизнесшихся ввысь облаков,
Направились в дали повыше
Синеющих кромок лесов -

С наказом обоих заставить
С хозяином мир заключить,
Чтоб вызвать их вместе
на бой
С могучим Абай-Гэсэр ханом.

Однако ни тот, ни другой,
Сославшись на волю судьбы,
Согласья не дали на бой -
Подавшие ушли от борьбы:

Уж больно обидна свежа,
Не в меру заметен подлог
Да короток и поводок.
Того и гляди, захлестнет,
К ярму без нужды приведет!

Бедь хитрый Гал-Дүрмэ хан
Готов на любой обман,
Не любит считать за людей
людей
Ни родственников, ни друзей.

Абай-Гэсэр богдо хан
Умом своим быстро раскинул,
Рассудком своим догадался:
Собрал своих богатырей.

Послал одного к самому
Злодею Гал-Дүрмэ хану
Послом, а на деле -
доносчиком,
Другого - к охране огромной
Иквойску его - согладаем.

Проходит какое-то время,
И вот соглядатай донес,
Бторого и ждаты не
пришлось:

Злодей Гал-Дүрмэ хан
Готов на любой обман -
Чудовище с вещими чарами,
С ужасающим колдовством.

Поверьте: нельзя никому
Стоять даже близко к нему.
Он пламенем всех обдаст,
Того и гляди, обожжет!

"АЛТАН ХЭБЛИГЭЭР ТОДОРХОБ..."

"Я ТЕПЕРЬ ЗОЛОТЫМ ОБРАЗЦОМ ОТ МАТЕРИ ОТДЕЛЮСЬ..."
(Из эпоса "Гэсэр")

Исполнилось 70 лет члену-корреспонденту Академии наук высшей школы, заслуженному деятелю науки РБ, РФ, доктору филологических наук, профессору, лауреату Государственной премии РБ, заведующему кафедрой методики начального обучения языкам факультета начального образования Бурятского Государственного Университета Чагдурову Сергею Шагжиевичу.

Чагдуров Сергей Шагжиевич родился 17 января 1928 г. в с. Верхний-Торей Джигинского района РБ. Он окончил в 1950 году факультет русского языка и литературы БГПИ им. Д.Банзарова, а в 1956 г. аспирантуру Московского областного государственного пединститута им. Н.К.Крупской. Под руководством профессора Т.А.Бертагаева в 1958 году он защитил кандидатскую диссертацию по теме "Об особенностях словоупотребления в романе Леонида Леонова "Русский лес".

Докторскую диссертацию по теме "Поэтика бурятской Гэсэриады" защитил в 1987 году в Ташкенте в институте языка и литературы Узбекской академии наук.

обнаружить и понять связи "всего во всем" и по новому раскрыть универсализм эпоса "Гэсэр", его уникальное положение в истории человеческой культуры. На мой взгляд, формула научных достижений профессора С.Ш. Чагдунова - это "удивлять всех и себя самого". Авторитет в научном мире и галант исследователя, прекрасного лектора - педагога позволили профессору С.Ш. Чагдурову заложить на факультете начального образования основы истинно университетского преподавания русского и бурятского языков, создать высококвалифицированный коллектив преподавателей кафедры МНОЯ, воспитать плеяду учеников, обеспечивающих подготовку преподавателей начальных классов для школ Республики Бурятия и двух национальных округов Усть-Ордынского и Агинского. Под его руководством защищают кандидатские диссертации.

Вот и Сергею Шагжиевичу 70 лет. И это как-то не вяжется с его молодостью души и с нынешним его чемпионскими званиями и призами по настольному теннису. Однако мы не властны над временем и его отсчет неуомоим.

В заключении пожелаем же ему словами песни "Не расстанусь с комсомолом, вечно буду молодым", которые стали девизом его жизни и чтобы радовал он нас новыми оригинальными научными фолдантами исследования.

Улзы-Жаргал ДОНДУКОВ,
действительный член Академии наук высшей школы,
Заслуженный деятель науки ГФ, РБ, доктор филологических наук, профессор БГУ.

зойденным переводчиком и комментатором сложнейших мифологических, философских, исторических и эстетических текстов эпоса "Абай Гэсэр в переводе Сергея Чагдунова" (Улан-Удэ, 1996г.) Наряду с обширными переводами на русский язык "Брынзын санха", "Хиртээн нара", "Убгэн Жэбжээнэй" Ц.Дона и т.д. написал целый ряд фундаментальных статей: "Истоки Гэсэриады" ("Бурятия" от 25 февраля 1992г.), "По стопам Доржи Банзарова" ("Бурятия" от 24 июня 1992г.), "Эрхүнэ-Хүн" - прародина монголоязычных родов и племен" (7-й Международный конгресс монголоведов, Улан-Батор, 1997г.)

Научные изыскания проф. С.Ш. Чагдунова порой неожиданны в своих выводах и абсолютно интересны, потому что его ошеломляющие познания, научная глубина и человеческая проициательность позволили ему видеть то, что скрыто от простых смертных глаз, например, чего стоит одна попытка рассмотреть эпос "Гэсэр" как органичное сплетение в канву мировой цивилизации, в ткань эпического творчества народов Индии, Тибета, Монголии.

На снимке: обсуждение программы сотрудничества между двумя братскими вузами: ректор Монгольского государственного педагогического института, профессор Отгоцсүрэн беседует с делегацией БГПИ. С.Ш. Чагдуров - крайний справа.

огромный интерес эпосоведов мировой науки.

Как известно, в области современного эпосоведения за последнее время всё настойчивее выдвигается на передний план проблемы общей исторической типологии, решение которых требует применения методов, ранее не встречавшихся в практике анализа древних корней и художественной структуры фольклора. В связи с этим профессор С.Ш. Чагдуров в расшифровке древнейших корневых элементов мифологических тотемов, этнонимов эпоса "Гэсэр" с успехом применяет классический метод нострагической теории, предложенный выдающимся советским языковедом В.М. Иллич-Свитычем.

Во всех своих моно-

творческий путь профессора С.Ш. Чагдунова начинался в Бурятском Государственном Педагогическом институте им. Д.Банзарова. Он в течение многих лет в данном институте работал в различных ответственных должностях: зав. кафедрой русского языка, деканом историко-филологического факультета и проректором по учебной работе. Он, исполняя должности декана историко-филологического факультета и проректора, руководил институтским ансамблем "Байкальские волны". Все, кто смотрел выступления этого замечательного студенческого коллектива с близкого расстояния, безусловно знали, с каким он чувством ответственности и величайшим профессионализмом растил этот уникальный ансамбль.

Профессор С.Ш. Чагдуров - учёный с энциклопедическими знаниями, человек разносторонних интересов, поэтому восхищает нас его необычайно широкий диапазон собственных научных изысканий. Он является автором более 50 научных трудов, в том числе четырёх монографий и 10 учебных пособий. Основные его труды: "О выразительности слова в художественной прозе" (Улан-Удэ, 1959г.), "Роль контекста в художественной литературе" (Прага, 1959г.), "Происхождение Гэсэриады" (Новосибирск, 1980г.), "Стихосложение Гэсэриады" (Улан-Удэ, 1984г.), "Поэтика Гэсэриады" (Иркутск, 1993г.) и другие.

Особое место в научном творчестве С.Ш. Чагдунова занимает эпос "Гэсэр". В книге "Происхождение Гэсэриады" (Опыт сравнительно-исторического исследования Древнего словарного фонда) рассматриваются проблемы происхождения Гэсэриады, особенностей её поэтической структуры, эпического творчества протомонголов - создателей великой эпопеи. Выдвигается им гипотеза о том, что в основе Гэсэриады лежат события, которые произошли в VII в. до нашей эры в Древней Индии. В поисках материала автор обратился к легендам и преданиям разных народов, к данным историко-этнографических и археологических памятников, к показаниям топонимки и т.д. На основе сравнительно-исторического анализа и внутренней реконструкции древнего словаря прослеживаются взаимосвязи между реликтами Южной Сибири, Передней Азии и Индостана.

А в монографии "Поэтика Гэсэриады" автор рассказывает о художественную природу "Гэсэра", его поэтику, внутренние закономерности развития эпической поэзии бурят. Содержание и форму поэтики Гэсэриады проф. С.Ш. Чагдуров впервые воедино исследует на основе метода эстетического канона "алтан хэблиг", т.е. на пропорции "Золотого сечения". Суждения его

ПРОГРАММА ТЕЛЕ-РАДИОПЕРЕДАЧ

с 23 февраля по 1 марта 1998 года

23, ПОНЕДЕЛЬНИК

ДЕНЬ ЗАЩИТНИКОВ ОТЕЧЕСТВА

КАНАЛ "ОРТ"

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с "Роковое наследство".
11.00 Поле чудес.
12.00 Здоровье.
12.30 Угадай мелодию.
13.00 Новости.
13.15 Вместе.
14.00 Х/ф "Семнадцать мгновений весны", 11 с.
15.15 Служу России!
16.00 Новости.
16.20 М/с "Розовая пантера"
16.45 Марафон-15
17.05 Звездный час.
17.40 Т/с "Новые приключения Робин Гуда".
18.10 Золотые мгновения Олимпиады.
19.00 Новости.
19.20 Т/с "Роковое наследство".
20.05 Час пик.
20.30 Угадай мелодию.
21.00 Мы.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Г. Юматов, В. Лановой в х/ф "Офицеры".
00.40 Новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Мультфильм.
08.10 Проснись!
08.25 М/ф "Ну, погоди!".
08.35 Красная книга.
09.00 Дежурная часть.
09.15 Товары - почтой.
09.20 "Стронг" представляет...
09.25 На заметку.
09.30 Деньги.
09.45 Графоман.
09.55 Православный календарь.
10.00 "Аншлаг" и Ко.
11.05 Т/с "Санта Барбара".
12.00 Авто-шоу.
12.25 Музыкальный ринг.
14.00 Урмас Отт с Владимиром Сливиковым.
15.00 Вести.
15.35 Л. Быков, Е. Симонова, Р. Сагдуллаев в х/ф "В бой идут одни старики".

БУРЯТСКОЕ ТВ

17.10 Мультфильм
17.20 Т/ф "Стальное колечко".
17.50 Телетайп.
17.55 Проверка. К Дню защитника Отечества.
18.25 Телетайп.
18.30 Байгал.
18.45 Буряад орон.
19.45 Панорама.
20.15 Деловое время.
20.30 Республиканские новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.30 Подробности.
21.45 Т/с "Санта Барбара".
22.45 О. Газманов в программе "Господа офицеры-98".
00.30 Вести.
01.05 Дежурная часть.
01.20 Авто-шоу.
01.45 Товары - почтой.

ОТБ

07.00 Музыка на СТС.
07.30 Сокровища народного творчества.
08.00 Красный угол.
08.30 Т/с "Странная семейка".
08.55 Реклама.
09.00 М/с "Черный Плащ".
09.30 М/с "Русалочка".
10.00 Т/с "Мелроуз Плейс".
11.00 Реклама.
11.05 Т/с "Следы во времени".
16.00 Т/с "Голова Германа".
16.30 Музыкальный проспект.
17.00 Т/с "Даллас".
18.00 События дня.
18.10 Рек-парад.
18.15 Клип-презент.
18.30 Послесловие.
18.55 Реклама.
19.00 Т/с "Беверли Хиллз, 90210".
20.00 Двадцать ноль-ноль.
20.25 Рек-парад.
20.30 Честь имею!

III КАНАЛ "БУРЯТИЯ"

21.00 Телетайп.

21.05 Худ. фильм.

НТВ

10.00 Анонс Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
10.50 TV-com. Телегазета.
11.00, 11.30, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00 Сегодня.
11.15, 12.15, 13.10 Спорт.
11.20, 13.45 Криминал.
11.25 Градуоник.
11.35 На свежую голову.
11.40 Ретро-новости.
11.50 Карданный вал.
12.10 Сегоднячко.
12.20 Мультфильм.
12.35 Живые новости.
12.40 Я - телохранитель.
12.50 В печать.
13.15 Утро с героем дня.
13.20 Впрок.
13.35 Финансы и бизнес.
13.50 Новости шоу-бизнеса.
14.05 Т/с "Чужой народ".
15.00 Сегодня.
15.10 Вчера в "Итогах".
16.10 Д/с "Криминальная Россия. Современные хроники".
16.40 Итого.
17.00 Сегодня.
17.20 Старый телевизор.
18.50 TV-com. Телегазета.
19.00 Анонс. Сегодня.
19.20 TV-com. Муз. поздравления.
19.45 TV-com. "Bosch" представляет...
20.00 Т/с "Чужой народ".
20.50 TV-com. Телегазета.
21.00 Итого.
22.15 М. Бернес, Б. Андреев в х/ф "Два бойца".
24.00 Сегодня.
00.35 Д/с "Шпионы".

АРИГ УС

16.00 Мультфильмы.
16.40 Любись - смотри.
17.00 ТСН-6.
17.10 Диск-канал.
17.30 Т/с "Затерянный мир".
17.55 Благая весть.
18.25 Звезды о звездах. Программа, посвященная Дню защитника Отечества.
19.00 Муз. подарок.
19.20 Нон-стоп лист.
19.25 Поздравления.
19.35 Т/с "Вавилон-5".
20.25 "Стронг" представляет...
20.30 Спорт недели.
21.00 Нон-стоп лист.
21.05 О. Даль в х/ф "Вариант "Омега", 5 с.
22.20 Дорожный патруль.
22.35 "Комбат". Концерт группы "Люба".
23.30 Обозреватель.
00.40 Такси ТВ-6.

РАДИО

6.12 Радиожурнал "Земля родная".
6.37 Информация, объявление.
6.45-7.00 "Будни энергетиков Бурятии".
7.12 "Анфас". Программа, посвященная Дню защитника Отечества.
7.37-8.00 Радиостудия "Биракан".
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей "Короткой строкой".
19.12 Республиканские известия (выпуск на бур. яз.).
19.25 "Актуальные интервью".
19.40-19.55 Республиканские известия (выпуск на рус. яз.).

24, ВТОРНИК

КАНАЛ "ОРТ"

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с "Роковое наследство".
11.00 Мы.
11.45 Смехопанорама.
12.20 Домашняя библиотека.
12.30 Угадай мелодию.
13.00 Новости.
13.15 Вместе.
14.00 Х/ф "Семнадцать мгновений весны", закл. серия.
15.15 Играй, гармонь любимая!
16.00 Новости.
16.20 М/с "Розовая пантера".
16.55 Счастливый случай.
17.40 Т/с "Новые приключения Робин Гуда".
18.10 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света.
19.00 Новости.
19.20 Т/с "Роковое наследство".
20.05 Час пик.
20.30 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 О. Борисов в комедии "За двумя зайцами".
00.15 Песня-98.

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Мультфильм.
08.15 Проснись!

08.30 Вести.
08.50 М/ф "Ну, погоди!".
09.00 Дежурная часть.
09.15 Почта РТР.
09.25 Деньги.
09.45 Графоман.
09.55 Православный календарь.
10.00 Диалоги о животных.
11.05 Т/с "Санта Барбара".
12.00 Вести.
12.20 М/ф "Ну, погоди!".
12.30 Т/с "Петербургские тайны".
15.00 Вести.
15.30 Детектив "Иллюзия смерти" (США).
17.00 Почта РТР.
17.10 Торговый дом "Ле Монти".
17.20 Мой Пушкин.
17.30 Т/с "Маленький бродяга".

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.00 Мультфильм.
18.25 Телетайп.
18.30 Улгур.
18.50 Авоська.
19.00 Байгал.
19.15 Арт-мастер.
19.40 Муз. антракт.
19.45 Дела деревенские.
20.25 Телетайп.
20.30 Республиканские новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.30 Подробности.
21.45 Т/с "Санта Барбара".
22.50 Т/с "Собачий мир".
23.20 Т/с "Петербургские тайны".
00.30 Вести.
01.05 Дежурная часть.
01.15 Мой Пушкин.
01.20 Звуковая дорожка.
02.15 Товары - почтой.

ОТБ

07.00 Двадцать ноль-ноль.
07.30 Суурян.
07.40 Мир животных.
08.30 Т/с "Странная семейка".
08.55 Реклама.
09.00 М/с "Черный Плащ".
09.30 М/с "Русалочка".
10.00 Т/с "Мелроуз Плейс".
11.00 Реклама.
11.05 Т/с "Следы во времени".
16.00 Т/с "Голова Германа".
16.30 Мультфильмы.
17.00 Т/с "Даллас".
18.00 События дня.
18.10 Рек-парад.
18.15 Клип-презент.
18.45 Ералаш.
18.55 Реклама.
19.00 Т/с "Беверли Хиллз, 90210".
20.00 Двадцать ноль-ноль.
20.25 Рек-парад.
20.30 Слово за слово.

III КАНАЛ "БУРЯТИЯ"

21.00 Телетайп.
21.05 Худ. фильм.

НТВ

10.00 Анонс Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
10.50 TV-com. Телегазета.
11.00, 11.30, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00 Сегодня.
11.15, 12.15, 13.10 Спорт.
11.20, 13.45 Криминал.
11.25 Градуоник.
11.35 На свежую голову.
11.40 Ретро-новости.
11.50 Карданный вал.
12.10 Сегоднячко.
12.20 Мультфильм.
12.35 Живые новости.
12.40 Я - телохранитель.
12.50 В печать.
13.15 Утро с героем дня.
13.20 Впрок.
13.35 Финансы и бизнес.
13.50 Новости шоу-бизнеса.
14.05 Т/с "Чужой народ".
15.00 Сегодня.
15.15 Криминал.
15.35 Русский век. Марлен Хуциев.
16.00 Пойми меня.
16.30 Дог-шоу.
17.00 Сегодня.
17.20 Герой дня.
17.35 Улица Сезам.
18.00 Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
18.50 TV-com. Телегазета.
19.00 Анонс. Сегодня.
19.20 TV-com. Муз. поздравления.
20.00 Т/с "Чужой народ".
20.50 TV-com. Телегазета.
21.00 Сегодня.
21.45 Футбольный клуб.
22.10 Худ. фильм.
24.00 Сегодня.
00.35 Д/с "Шпионы".

АРИГ УС

16.00 Мультфильмы.
16.40 Любись - смотри.
17.00 ТСН-6.
17.10 Диск-канал.
17.30 Т/с "Затерянный мир".
18.00 Благая весть.
18.30 Т/с "Мамочки".
19.00 Муз. подарок.
19.15 Нон-стоп лист.

19.20 Аптека.
19.30 Скандалы недели.
20.00 Мы и налоги.
20.15 Нон-стоп лист.
20.20 Л. Харитонов, Т. Пельтцер в х/ф "Солдат Иван Бровкин".
22.05 Нон-стоп лист.
22.10 Акулы политпера: Галина Старовойтова.
23.00 Дорожный патруль.
23.10 Б. Енг в х/ф "Бесстрашный тигр".
01.00 Диск-канал.

РАДИО

6.12-7.00 Программа "Утро Бурятии".
7.12 "К 75-летию Республики Бурятия". "Эскиз судьбы и времени". "Элбэк-Доржи Ринчино: его жизнедеятельность". (на бур. яз.).
7.37-8.00 "Встреча с интересным человеком". Беседа с доктором филологических наук, профессором С.Ш. Чагдуровым.
12.00 Дневной выпуск новостей "Короткой строкой".
12.10-13.00 Музыкальная передача из цикла "Из сокровищницы народных мелодий" с участием заслуженного работника культуры республики Д-Д. Базарова (на бур. яз.).
19.12 Республиканские известия (выпуск на бур. яз.).
19.25 "Радиобиблиотека".
19.45-19.58 Республиканские известия (выпуск на русс. яз.)

25, СРЕДА

КАНАЛ "ОРТ"

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с "Роковое наследство".
11.00 Тема.
11.45 В мире животных.
12.20 Домашняя библиотека.
12.25 Джентльмен-шоу.
13.00 Новости.
13.15 Вместе.
14.00 М. Кузнецов в х/ф "Командир корабля".
16.00 Новости.
16.20 М/с "Розовая пантера".
16.45 Классная компания.
17.15 Зов джунглей.
17.40 Т/с "Новые приключения Робин Гуда".
18.10 До 16 и старше...
18.30 Вокруг света.
19.00 Новости.
19.20 Т/с "Роковое наследство".
20.05 Час пик.
20.30 Золотая лихорадка.
21.10 Человек и закон.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Боевик "Время убивать"
00.45 Новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Мультфильм
08.15 Проснись!
08.30 Вести.
08.50 М/ф "Ну, погоди!".
09.00 Дежурная часть.
09.15 Товары - почтой.
09.20 Медицинский вестник.
09.25 На заметку
09.30 Деньги.
09.45 Графоман.
09.55 Православный календарь.
10.00 Маски-шоу.
10.30 Почта РТР.
11.05 Т/с "Санта Барбара".
12.00 Вести.
12.20 М/ф "Ну, погоди!".
12.30 Т/с "Петербургские тайны".
13.30 Моя семья
14.30 Новое пятое колесо.
15.00 Вести.
15.40 Х/ф "Софи" (Дания), 1 с.
17.20 Мой Пушкин
17.30 Т/с "Маленький бродяга".

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.05 Информ -муз. программа.
18.30 Телетайп.
18.35 Бамбаахай.
18.55 Музыкальная жемчужина.
19.00 Байгал.
19.15 Пресс-ТВ.
19.35 Эрээсэ.
20.00 Дацан в г. Санкт-Петербурге.
20.25 Телетайп.
20.30 Республиканские новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.30 Подробности.
21.45 Т/с "Санта Барбара".
22.45 Сам себе режиссер.
23.20 Т/с "Петербургские тайны".
00.30 Вести.
01.05 Дежурная часть.
01.15 Мой Пушкин.
01.20 Живая коллекция.
02.15 Товары - почтой.

ОТБ

07.00 Двадцать ноль-ноль.
07.30 Суурян.

07.40 Мир животных
08.30 Т/с "Странная семейка".
08.55 Реклама.
09.00 М/с "Черный Плащ"
09.30 М/с "Русалочка"
10.00 Т/с "Мелроуз Плейс"
11.00 Реклама.
11.05 Т/с "Следы во времени"
16.00 Т/с "Голова Германа"
16.30 XX век. Страницы футбола
17.00 Т/с "Даллас"
18.00 События дня.
18.10 Рек-парад.
18.15 Клип-презент.
18.35 Порядок.
18.55 Реклама.
19.00 Т/с "Беверли Хиллз, 90210".
20.00 Двадцать ноль-ноль.
20.25 Рек-парад.
20.30 Слово за слово.

III КАНАЛ "БУРЯТИЯ"

21.00 Телетайп.
21.05 Худ. фильм.

НТВ

10.00 Анонс Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
10.50 TV-com. Телегазета.
11.00, 11.30, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00 Сегодня.
11.15, 12.15, 13.10 Спорт.
11.20, 13.45 Криминал.
11.25 Градуоник.
11.35 На свежую голову
11.40 Ретро-новости.
11.50 Карданный вал.
12.10 Сегоднячко.
12.20 Мультфильм.
12.35 Живые новости.
12.40 Я - телохранитель.
13.15 Утро с героем дня
13.20 Впрок.
13.35 Финансы и бизнес.
13.50 Новости шоу-бизнеса
14.05 Т/с "Чужой народ".
15.00 Сегодня.
15.15 Полицейские будни
15.30 Герой дня без галстука
16.00 Пойми меня.
16.30 Куклы.
16.40 Среда.
17.00 Сегодня.
17.20 Футбольный клуб
17.45 Герой дня.
18.00 Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
18.50 TV-com. Телегазета
19.00 Анонс. Сегодня
19.20 TV-com. Муз. поздравления.
20.00 Т/с "Чужой народ".
20.50 TV-com. Телегазета
21.00 Сегодня.
21.45 Впрок.
21.55 Криминал
22.00 Боевик "Команда из пригорода".
24.00 Сегодня.
00.35 Д/с "Шпионы".

АРИГ УС

16.00 Мультфильмы
16.45 Любись - смотри.
17.00 ТСН-6.
17.10 Диск-канал.
17.30 Т/с "Затерянный мир".
18.00 Благая весть.
18.30 Армия любителей
18.50 Т/с "Мамочки".
19.20 Муз. подарок.
19.35 Нон-стоп лист.
19.40 Т/с "Вавилон-5".
20.30 "Джордж Харрисон. с днем рождения!".
21.00 Нон-стоп лист.
21.05 Ток-шоу "Брюнетки против блондинок".
22.00 Нон-стоп лист.
22.05 Дорожный патруль
22.15 Катастрофы недели.
22.45 Х/ф "Четыре двойки".
00.15 Диск-канал.

РАДИО

6.12-7.00 Программа "Утро Бурятии"
7.12 Программа "Выбор" с участием генерального директора АО "Центргаз" В.М. Красавина
7.37-8.00 "Тоонто нутаг". Передача из цикла "Наследие".
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей "Короткой строкой".
19.12 Республиканские известия (выпуск на бур. яз.).
19.25 "Алтан зула". Передача для детей.
19.45-20.00 Республиканские известия (выпуск на рус. яз.)

26, ЧЕТВЕРГ

КАНАЛ "ОРТ"

До 16.00 ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ РАБОТЫ.
16.00 Новости.
16.20 М/с "Невероятные приключения Джонни Квеста".
16.45 Классная компания
17.15 Лего-го.
17.40 Т/с "Новые приключения Робин Гуда".
18.10 До 16 и старше.
18.30 Вокруг света
19.00 Новости.
19.20 Т/с "Роковое наследство".
20.05 Час пик.
20.30 Эти забавные животные.
21.05 В поисках утраченного. Соломон Михоэлс.

21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 М. Глузский, Л. Удовиченко в
комедии "Мужчина для
молодой женщины".
00.20 Каскадеры. Мир трюков.
00.45 Новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Мультфильм.
08.15 Проснись!
08.30 Вести.
08.50 М/ф "Ну, погоди!".
09.00 Дежурная часть.
09.15 Товары - почтой.
09.20 "Стронг" представляет...
09.25 На заметку.
09.30 Деньги.
09.45 Графоман.
09.55 Православный календарь.
10.00 Вовремя.
10.30 Сам себе режиссер.
11.05 Т/с "Санта Барбара".
12.00 Вести.
12.20 М/ф "Ну, погоди!".
12.30 Т/с "Петербургские тайны".
13.30 Совершенно секретно.
14.30 Очевидное-невероятное.
15.00 Вести.
15.35 Х/ф "Софи", 2 с.
17.00 Мой Пушкин.
17.10 Почта РТР.
17.25 Т/с "Маленький бродяга".

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.05 Три, четыре...
18.25 Мунхэ зула.
18.55 Телетайп.
19.00 Байгал.
19.15 Мультфильм.
19.30 Бурятия - наш край родной.
20.00 Сагай хурдэ.
20.25 Телетайп.
20.30 Республиканские новости.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.30 Подробности.
21.45 Т/с "Санта Барбара".
22.50 Довгань-шоу.
23.20 Т/с "Петербургские тайны".
00.30 Вести.
01.05 Дежурная часть.
01.15 Мой Пушкин.
01.20 Подиум.
01.45 Лучшие игры НБА.
02.25 Товары - почтой.

ОТВ

07.00 Двадцать ноль-ноль.
07.30 Суурян.
07.40 Порядок.
08.00 Музыка на СТС.
08.30 Т/с "Странная семейка".
08.55 Реклама.
09.00 М/с "Черный Плащ".
09.30 М/с "Русалочка".
10.00 Т/с "Мелроуз Плейс".
11.00 Реклама.
11.05 Т/с "Следы во времени".
16.00 Т/с "Голова Германа".
16.30 XX век. Страницы футбола.
17.00 Т/с "Даллас".
18.00 События дня.
18.10 Рек-парад.
18.15 Клип-презент.
18.30 Восточные славяне.
18.55 Реклама.
19.00 Т/с "Беверли Хиллз, 90210".
20.00 Двадцать ноль-ноль.
20.25 Рек-парад.
20.30 Телефон спасения.

НТВ

10.00 Анонс. Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
10.50 TV-сот. Телегазета.
11.00, 11.30, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00 Сегодня.
11.15, 12.15, 13.10 Спорт.
11.20, 13.45 Криминал.
11.25 Градусник.
11.35 На свежую голову.
11.40 Ретро-новости.
11.50 Карданный вал.
12.10 Сегоднячко.
12.20 Мультфильм.
12.35 Живые новости.
12.40 Я - телохранитель.
12.50 В печать.
13.15 Утро с героем дня.
13.20 Впрок.
13.35 Финансы и бизнес.
13.50 Новости шоу-бизнеса.
14.05 Т/с "Чужой народ".
15.00 Сегодня.
15.15 Своя игра.
15.45 Век футбола.
16.15 Перехват.
17.00 Сегодня.
17.20 Футбольный клуб.
17.45 Герой дня.
18.00 Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
18.50 TV-сот. Телегазета.
19.00 Анонс. Сегодня.
19.20 TV-сот. Муз. поздравления.
20.00 Т/с "Чужой народ".
21.00 Сегодня.
21.40 TV-сот. Радар-спорт.
22.10 М. Пфайффер в комедии "Амазонки на Луне".
24.00 Сегодня.
00.35 Д/с "Шлионы".

АРИГ УС

16.00 Диск-канал.
16.55 ТСН-6.
17.05 Шоу Бенни Хилла.
17.30 Т/с "Затерянный мир".
18.00 Благая весть.

18.30 Т/с "Мамочки".
19.00 Муз. подарок.
19.15 Нон-стоп лист.
19.20 Т/с "Вавилон-5".
20.10 Киноподробно.
20.20 Я сама. "Мне никто не нужен".
21.15 Нон-стоп лист.
21.20 Х/ф "Иван Бровкин на целине".
23.05 Дорожный патруль.
23.15 К. Кин в х/ф "Вне закона".
00.40 Диск-канал "Дрема".

РАДИО

6.12-7.00 Программа "Утро Бурятии".
7.12 Спецвыпуск для водителей.
7.20 "Говорит радиостудия "Улан-Удэ".
7.35-8.00 Программа "Вера. Надежда. Любовь". В программе: "Народные традиции - Масленица".
12.00 Дневной выпуск новостей "Короткой строкой".
12.10-13.00 Радиоальманах "Лимба".
19.12 Республиканские известия (выпуск на бур. яз.)
19.25 Отрывок из романа Эрдэни "Хойто наһандаа уулзахабди" - "Встретимся в будущей жизни" (на бур. яз.)
19.45-20.00 Республиканские известия (выпуск на рус. яз.)

27, ПЯТНИЦА

КАНАЛ "ОРТ"

07.00 Доброе утро!
10.00 Новости.
10.15 Т/с "Роковое наследство".
11.45 Клуб путешественников.
12.30 Домашняя библиотека.
12.50 Новости.
13.00 Вместе.
13.45 КиВиН-98. Фестиваль команд КВН (часть 1-я).
16.00 Новости.
16.20 Х/ф "Оливер Твист".
17.55 Улица Сезам.
18.25 50х50.
19.00 Новости.
19.20 Т/с "Роковое наследство".
20.10 Здоровье.
20.45 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 Коломбо в детективе "Коломбо теряет терпение".
00.15 Взгляд.

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Мультфильм.
08.15 Проснись!
08.30 Вести.
08.50 М/ф "Ну, погоди!".
09.00 Дежурная часть.
09.15 Товары - почтой.
09.20 "Стронг" представляет...
09.25 На заметку.
09.30 Деньги.
09.45 Графоман.
09.55 Православный календарь.
10.00 Красная книга.
10.30 Т/с "Собачий мир".
11.05 Т/с "Санта Барбара".
12.00 Вести.
12.20 М/ф "Ну, погоди!".
12.30 Т/с "Петербургские тайны".
13.30 Старая квартира. 1966г. (часть 1-я).
15.00 Вести.
15.35 Д. Сазерленд в комедии "Ничего личного".
17.20 Мой Пушкин.
17.30 Т/с "Маленький бродяга".

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.00 Мультфильм.
18.20 Алтан сэргэ.
18.45 "Импэкс-центр" представляет лотерею для покупателей.
18.55 Сагаалган-98.

КАНАЛ "РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.30 Подробности.
21.45 Т/с "Санта Барбара".
22.50 Городок.
23.20 Т/с "Петербургские тайны".
00.30 Вести.
01.05 Дежурная часть.
01.20 "Душа". Благотворительный вечер.
03.05 Товары - почтой.

ОТВ

07.00 Двадцать ноль-ноль.
07.30 Суурян.
07.40 Мир животных.
08.30 Т/с "Странная семейка".
08.55 Реклама.
09.00 М/с "Черный Плащ".
09.30 М/с "Русалочка".
10.00 Т/с "Мелроуз Плейс".
11.00 Реклама.
11.05 Т/с "Следы во времени".
16.00 Т/с "Голова Германа".
16.30 Лицо с обложки.
17.00 Т/с "Даллас".
18.00 События дня.
18.10 Рек-парад.
18.15 Клип-презент.
18.55 Реклама.
19.00 Т/с "Беверли Хиллз, 90210".
20.00 Двадцать ноль-ноль.
20.25 Рек-парад.
20.30 Осторожно: модерн!

III КАНАЛ "БУРЯТИЯ"

21.00 Телетайп.
21.05 Худ. фильм.

НТВ

10.00 Анонс. Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
10.50 TV-сот. Телегазета.
11.00, 11.30, 12.00, 12.30, 13.00, 13.30, 14.00 Сегодня.
11.15, 12.15, 13.10 Спорт.
11.20, 13.45 Криминал.
11.25 Градусник.
11.35 На свежую голову.
11.40 Ретро-новости.
11.50 Карданный вал.
12.10 Сегоднячко.
12.20 Мультфильм.
12.35 Живые новости.
12.40 Я - телохранитель.
12.50 В печать.
13.15 Утро с героем дня.
13.20 Впрок.
13.35 Финансы и бизнес.
13.50 Новости шоу-бизнеса.
14.05 Т/с "Чужой народ".
15.00 Сегодня.
15.15 Х/ф "Кутузов".
17.00 Сегодня.
17.20 Улица Сезам.
17.45 Герой дня.
18.00 Т/с "Любовь и тайны Сансет Бич".
18.50 TV-сот. Телегазета.
19.00 Анонс. Сегодня.
19.20 TV-сот. Муз. поздравления.
20.00 Т/с "Чужой народ".
20.50 TV-сот. Телегазета.
21.00 Сегодня.
21.45 Хоккейный клуб.
22.00 К. Кински, И. Аджани в триллере "Носферату - призраки ночи".
24.00 Сегодня.
00.35 Муз. программа.

АРИГ УС

16.00 Мультфильм.
16.40 Любись - смотри.
17.00 ТСН-6.
17.10 Диск-канал.
17.30 Т/с "Затерянный мир".
18.00 Благая весть.
18.30 Т/с "Мамочки".
19.00 Муз. подарок.
19.15 Нон-стоп лист.
19.20 Аптека.
19.30 Т/с "Вавилон-5".
20.20 Нон-стоп лист.
20.25 Армия любимчиков.
20.45 Сделай шаг.
21.40 Нон-стоп лист.
21.45 Дорожный патруль.
21.55 Д. О'Нил в триллере "Отдел частных объявлений".
23.40 Концерт группы "ДДТ".

РАДИО

7.12 Информация, объявления
7.20 "Приглашает центр восточной медицины".
7.25 К 75-летию Республики Бурятия. Программа "Встречи": Страницы истории, страницы реформ в России; Огородской Думег Кяхты.
7.45-8.00 Программа "Юность республики". "Еho" - "Традиции". Передача о празднике "Сагаалган" (на бур. яз.)
12.00-13.00 "Час вашего письма". Музыкальная программа по заявкам радиослушателей
19.12-20.00 Информационная программа "Вчера. Сегодня. Завтра".

28, СУББОТА

КАНАЛ "ОРТ"

09.00 Д. Харатьян в х/ф "Розыгрыш".
10.40 Лотто-миллион.
10.45 Слово пастыря.
11.00 Новости.
11.10 Домашняя библиотека.
11.30 Музыкальная почта.
12.05 Каламбур.
12.40 Возвращение Третьяковки.
13.05 М. Кузнецов, В. Тихонов в х/ф "Чрезвычайное происшествие".
16.00 Новости.
16.20 Тайны "Титаника" в программе "Цивилизация".
16.50 В мире животных.
17.30 Как это было? В тайваньском плену 1954 г.
18.15 Новости.
18.45 Т/с "Спрут-4", 1 с.
20.45 Приглашает концертная студия "Останкино". Михаил Козаков.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.40 А. Вертинская, И. Костоловский в х/ф "Безымянная звезда".

КАНАЛ "РОССИЯ"

08.00 Утренний экспресс.
08.55 Утро крестьянина.
09.20 На дорогах России.
09.35 Поле зрения.
10.00 Мультфильм.
10.35 Д/с "Мак и Матли".
11.00 Позвоните Кузе!
11.30 Доброе утро, страна!
12.15 Почта РТР.
12.45 Музыкальный ринг. Новое поколение Валерий Леонтьев.
14.25 Мой Пушкин.
14.30 У всех на устах.
15.00 Вести.
15.20 Мультфильм.
15.30 Люди и деньги.
16.00 Федерация.

БУРЯТСКОЕ ТВ

16.55 Мунхэ зула.
17.25 Дела деревенские.
17.45 Хүн үе саг.
18.05 Примите поздравления...

КАНАЛ "РОССИЯ"

19.00 Совершенно секретно.
19.55 Моя семья.
21.00 Вести.
21.45 "Аншлаг" и Ко.
22.45 Мой Пушкин.
22.50 Творческий вечер Игоря Николаева.
02.05 А. Джигарханян, Г. Вицин в экранизации "Декамерона" Боккаччо "Несколько любовных историй".

ОТВ

12.00 Х/ф "Бизон".
13.30 Реклама.
13.35 Мультфильм.
14.00 Т/с "Воздушный волк".
15.00 Слово за слово.
15.30 Лицо с обложки.
16.00 "Господа офицеры". Олег Газманов.
16.55 Рек-парад.
17.00 Субботний "Клип-презент".
20.00 Т/с "SOS. Поиск пропавших".
21.00 Т/с "Отедь".
21.55 Реклама.
22.00 Х/ф "Братья", 2 с.

НТВ

10.00 Анонс. Устами младенца.
10.30 Футбольный клуб.
11.00 Х/ф "Риск без контракта".
12.50 TV-сот. Телегазета.
13.00 Н. Черкасов в х/ф "Депутат Балтики".
14.35 М/с "Горец".
15.00 Сегодня.
15.10 Криминал.
15.30 Пойми меня.
16.00 Т/с "Удивительные странствия Геракла".
16.45 От винта.
17.00 Сегодня.
17.10 Т/с "Бесстрашные".
18.00 TV-сот. Муз. поздравления.
18.50 TV-сот. Телегазета.
19.00 TV-сот. Школьное ТВ.
19.30 Д/с "Шлионы".
20.00 Герой дня.
20.30 Своя игра.
21.00 Сегодня.
21.15 Т/с "Нью-Йорк. Центральный парк".
22.10 Маски-шоу.
23.00 Дог-шоу.
23.30 Герой дня без галстука
24.00 Сегодня.
00.40 В. Голдберг в комедии "Поцелуйчик".

АРИГ УС

09.00 Мультфильм.
09.40 Любись - смотри.
10.00 Мультфильм. Х/ф "Шесть медведей и клоун Цибулка".
11.55 Нон-стоп лист.
12.00 Д/с "Путешествия с Национальным географическим обществом".
13.00 Комедия "Ключи от неба".
14.20 Нон-стоп лист.
14.25 Назло рекордам.
14.55 Д/с "Тайны и мифы XX века".
15.25 О. Остроумова, И. Шевчук в х/ф "А зори здесь тихие", 1 с.
17.10 Нон-стоп лист.
17.15 Благая весть.
17.45 Территория ТВ-6.
18.10 Т/с "Таинственный остров".
19.05 Муз. подарок.
19.20 Нон-стоп лист.
19.25 Праздник Белого месяца в Монголии.
19.35 Вы - очевидец.
20.05 Выборы-98.
20.20 Д. Фостер в х/ф "Обвиняемые".
22.30 Обоз.
23.25 Концерт Александра Малинина.
00.25 Х/ф "Кровные узы".

РАДИО

7.12-8.00 Программа "Амар мэндэ, минии Буряад орон" - "Утро Бурятии".
8.12-9.00 "Вчера. Сегодня. Завтра". Информационная программа.
19.02-19.58 Радиожурнал "Степные мелодии".

1, ВОСКРЕСЕНЬЕ

КАНАЛ "ОРТ"

09.00 М. Ефремов, Л. Ахеджакова в х/ф "Когда я стану великаном".
10.30 Дисней-клуб.
10.55 Спортлото.
11.00 Новости.
11.10 Нелетевые заметки.
11.30 Пока все дома.
12.10 Утренняя звезда.
12.00 Армейский магазин.
13.30 Играй, гармонь любимая!
14.00 Крестьянские ведомости.
14.30 Т/с "Подводная одиссея команды Кусто".
15.25 Смехопанорама.
16.00 Новости.
16.20 Клуб путешественников.
17.05 Джентльмен-шоу.
17.40 М/с "Новые приключения Винни-Пуха".
18.05 М/с "Чип и Дейл спешат на помощь".

18.35 Колесо истории.
19.25 Золотая серия. О. Янковский в х/ф "Тот самый Мюнхгаузен".
21.55 Киноафиша.
22.00 Время.
22.55 П. Броснан в х/ф "Разорванная цель".

КАНАЛ "РОССИЯ"

00.30 Мировая премьера. Виктор Третьяков, лауреат премии им Д. Шостаковича 1998 г.
08.00 Утренний экспресс.
08.50 Служу Отечеству!
09.20 Там-там...
10.10 Мультфильм.
10.35 Т/с "Мак и Матли".
11.00 Позвоните Кузе!
11.25 Доброе утро, страна!
12.15 Амплитуда успеха.
12.50 Мир книг с Леонидом Куралевым.
13.10 И. Купченко в х/ф "Жестокая фантазия".
14.15 Мой Пушкин.
14.20 Почта РТР.
14.45 М/ф "Ну, погоди!".
15.00 Вести.
15.30 Парламентский час.
16.30 Т/с "Закон и порядок".
17.30 Диалоги о животных.
18.25 Очевидное-невероятное.
19.00 Старая квартира. 1966г. (часть 2-я).
20.25 Пульс.
20.55 "К-2" представляет...
21.50 Мой Пушкин.
22.00 Зеркало.
23.00 Русское лото.
23.45 К. Ламберт в х/ф "Сицилиец".
02.20 Сиреневый туман.
03.00 Вовремя.

ОТВ

12.00 Х/ф "Приключения Иоанны".
13.30 Реклама.
13.35 Мультфильм.
14.00 Т/с "Воздушный волк".
15.00 ОТБ - два года.
15.30 Лицо с обложки.
16.00 Однажды вечером.
17.00 Спорт на грани.
17.55 Рек-парад.
18.00 Мастера иллюзий.
19.00 Красный угол.
19.25 Телеигра "Мир кино".
20.00 Т/с "SOS. Поиск пропавших".
21.00 Т/с "Отедь".
21.55 Реклама.
22.00 Х/ф "Братья", 3 с.

НТВ

10.00 Анонс. Куклы.
10.15 Намедни-72.
11.10 Т/с "Пострелята".
11.40 Т/с "Тропическая жара".
12.50 TV-сот. Телегазета.
13.00 В. Володин, И. Переверзев в х/ф "Первая перчатка".
14.25 М/с "Горец".
15.00 Сегодня.
15.10 Полицейские будни.
15.30 Пойми меня.
16.00 Т/с "Удивительные странствия Геракла".
16.45 От винта.
17.00 Сегодня.
17.15 Устами младенца.
17.45 Век футбола.
18.15 TV-сот. Муз. поздравления.
19.00 TV-сот. Школьное ТВ.
19.30 Муз. программа.
20.00 TV-сот. Автоэкспресс.
20.20 TV-сот. Телегазета.
20.30 Д/с "Криминальная Россия. Современные хроники".
21.00 Сегодня.
21.15 Т/с "Нью-Йорк. Центральный парк".
22.10 Перехват.
23.00 Итоги. Предисловие.
23.30 П. Ньюмен, Р. Редфорд в вестерне "Буч Кэссиди и Санденс Кид".

АРИГ УС

09.00 Мультфильм.
09.40 Любись - смотри.
10.00 Фильм-детям: х/ф "Сын полка".
11.20 Стильно!!!
11.35 Нон-стоп лист.
11.40 Д/с "Путешествия с Национальным географическим обществом".
12.40 Мультфильм.
13.10 М. Кузнецов в х/ф "Матрос Чижик".
14.40 Нон-стоп лист.
14.45 Пальчики оближешь.
15.15 Х/ф "А зори здесь тихие", 2 с.
16.50 Кинескоп.
17.50 Благая весть.
18.20 Т/с "Таинственный остров".
19.20 Нон-стоп лист.
19.25 Муз. подарок.
19.40 О.С.П.-студия.
20.30 Комедия "Отпуск по раздельности".
22.15 Нон-стоп лист.
22.20 Т/с "Мистер Бин-2".
22.50 Партийная зона.

РАДИО

7.15-8.00 Радиоспектакль Д. Сультимова "Крах Орбондоя" (на бур. яз.)
8.10-9.00 Литературно-художественная программа "Алтаргана".
9.10-10.00 Школьный канал: "Так мы живем" - радиорассказ о Новосибирской коррекционной школе-интернате; "Эдирууул".
12.10-13.10 Передача "Вместе Е.Красиковой по странам музыкальным".

харюулга хэхэ, тэнгэри тахиха, дасан, субарга, сэргэ бурхан, ном бүтээхэ, тэдэниие арамнайла, гэр бариха, бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, аршаан, эм найруулха, замда гараха, дайсаниие номгодхохо, ада шүдхэр, тэдэнэй муу аашые дараха, зурхай шудалха, Аюушын һахил хүртэхэ,

Гарагай 7-до шэнын 2 (февралин 28)

Улаан морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Бальжиниматай (буян хэшэгтэй), маша хайн үдэр. Илангаяа бурханда, Наранда, нарада, Үүрэй Солбондо мүргэхэ, тэнгэри тахиха, модо отолхо, тангаригаа болуулха, үбшэ аргалха, нүүхэ, эм найруулха, эд

XVII ЖАРАНАЙ ШОРОЙ ШАРА БАР ЖЭЛ (1998-1999 ОНУУД)

ҮБЭЛЭЙ НҮҮЛ ХАРАГШАН ҮХЭР, ХАБАРАЙ ЭХИН ХҮХЭ БАР НАРААНУУД

Буряад литэ	27	28	29	30	1	2	3
Европын литэ	23	24	25	26	27	28	1
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабба Лара понед.	Мягмар Марс Вторник	Лабда Меркури среда	Лүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солбон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран Воскр.
Үнгэ Үдэр	Сагаагшан үхэр	хара бар	харагшан туулай	хүхэ лүү	хүхэгшэн могой	улаан морин	улаагшан хонин
Мэнгэ	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан
Һуудал	уула	модон	хич	гал	шорой	түмэр	огторгой

Гарагай 2-то хуушанай 27 (февралин 23)

Сагаагшан үхэр, 3 хүхэ мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр. Үзэгтэ һураха, зурхай шудалха, эм найруулха, бурхан сахюуса тахиха, лүн абаха, ваджрын, пурбын харюулга хэхэ, эм залаха, онгон газар номгодхохо, гэрэй һуури табиha, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, даллага абаха, замда ябаха, тараг бэрхэ, айраг халааха, амгалан байдалай түлөө үргэл хэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бисалгал хэхэ, дайсаниие дараха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр номнол шагнаха, бэри буулгаха, түрэ хурим хэхэ, хэрэглэл гэрһээ хажуу тээшэнь гаргаха, тушаал хүлээн абаха, ехэ үйлэ хэрэг үүсхэхэ, модо отолхо, тэнгэри тахиха, шорой, шулуу хүдэлгэхэ, газар малтаха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Наһа барагшын хэрэгээр иматгал дасанда хандаха. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, амгалан тэнюун байдалда хайн.

Гарагай 3-да хуушанай 28 (февралин 24)

Хара бар, 2 хара мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Дасан (дуган), субарга, бурхан, ном бүтээхэ, арамнайла, даллага абаха, абаһанаа бусааха, дайсаниие, ада шүдхэр дараха, худалдаа наймаа хэхэ, сээсг тариха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бурханда зальбарха, хараал харюулга мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Харин тангариг үргэхэ, модо отолхо, шуһа ханаха, төөнэхэ, уйлаха, гасалха, һүни ябаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, бэри буулгаха, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, хутгата хурсадаха, замда гараха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хэрүүл шууян гараха, тэмсэл болохо.

Гарагай 4-дэ хуушанай 29 (февралин 25). Дасанда дүгжүүбэ болохо.

Харагшан туулай, 1 сагаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, тахил үргэхэ, ном номнохо, тантрын таринуудые уншаха,

наһанай хүсэ арьбажуулха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, үхэр худалдаха, шулуу шорой хүдэлгэхэ, үхибүү хүдэ оруулха, багащүүлые гэрһээ гаргаад, ондоо түшэнь эльгээхэ, суглаа зарлаха, тангариг үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хүнэнэн зайлажа төөрхөхө.

Гарагай 5-да хуушанай 30 (февралин 26). Дүйсэн, бүтүүгэй үдэр. Сидар-һамын хурал дасанда болохо.

Хүхэ луу, 9 улаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, зальбарха, бисалгал хэхэ, даллага абаха, буян үйлэдэхэ, онгод тахиха, хяһа гаргаха, шабар хатааха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, хэшэг дуудаха, тараг бэрхэ, айраг халааха, эм найруулха, субарга, сэргэ бурхан бүтээхэ, хубсаһа эсхэхэ, замда гараха, эд абаха, хулгай дээрмэ дараха, дайсаниие ба ада шүдхэр номгодхохо мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэбэшье түрэл садан болохо, багшада шаби боложо орохо, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хадаг табиha, бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, улай гаргаха, агнаха, мал үгэхэ, үри зээлиез түлэхэ мэтын хэрэгүүд хорюултай. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эрлигтэй ушарха.

Гарагай 6-да шэнын 1 (февралин 27) Сагаалганай үдэр. Дасанда Сагаан харын хурал эхилхэ.

Хүхэгшэн могой, 8 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бар үдэр могой үдэр тудахадаа, тэрсүүд үдэр гэгдэдэг. Энэ үдэр наран бүтүүгээр хиртэхэ. Гэбэшье манай нютагаар харагдахагүй. Бурханай үдэр хадань буян үйлэдөөд, архи уунгүй, хэрүүл хэлэ хэнгүй, бэе, хэлэн, сэдхэл гурбала хара нүгэлөөр бузарлангүй үнжэхэ гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, наһан богони болохо.

бараа, үхэр худалдаха, худалдажа абаха, тараг бэрхэ, айраг халааха, буян хэхэ, дасан (дуган), бурханай хүрэг арамнайла, хуули тунхаглаха, сүүдэй шиндхэбэри гаргаха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, бисалгал хэхэ, хадаг табиha, бэри буулгаха, хурим түрэхэхэ, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бүжэг наада эмхидхэхэ, эм залаха, дайсаниие дараха, үһэ утааха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр үһэ абабал, хэрүүл шууян гараха, тэмсэл болохо гэнэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 3 (мартын 1)

Улаагшан хонин, 6 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тахиха, бэри буулгаха, түрэхэхэ, эм найруулха, замда гараха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, ехэ хүниие бараалхаха, буян үйлэдэхэ, гүрэм уншуулжа, заһал хүүлэхэ, даллага абаха, хэшэг уриха, тэнгэри тахиха, сахюусадта үргэл үргэхэ, нүгэлөө наманшалха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура бузар буртаг үйлэдэхэ, хүниие үзэн ядаха, дасанай (дуганай) һуури табиha, гэр бариха, хүниие эмшэлхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эд элбэгжэхэ, мал үдэхэ.

Ажлалта: Хабарай эхин хүхэ бар наһа 2 хара мэнгэтэй, шоройдо һуудалтай. Нохой жэлгэндэ, амидаралдань ээлтэй, бар жэлгэндэ тиимэшэг байха. Юрэнхыдөө хүнэй бэе махабододо бэеын хии, шуһанай гүйсэ эдэбхижэн, шара уһан, хүлһэнэй нүхэ һүбэ нээгдэн, бэеын элшэ газашаа тараад, эльгэнэй ажал эршэмтэй болодог тула уушханай ажалда хубилаалта болохо. Тиимэһээ ажалаа, амаралтаяа, эдэс ундааяа, хубсаһа хунараа хайтар зохилдуулха гэнэ.

Хулгана, үхэр, хонин, гахай, нохой жэлтэнүүд үбшэлжэ болохо тула бээс анхаржа, саг соонь эмшэдтэ шүтэбэл таатай.

XVII ЖАРАНАЙ

ШОРОЙ БАР ЖЭЛ

Хэдыхэн хоноод, XVII жаранай шара бар жэл гарахань. Тиихэдэ энэ бар жэлэй махабодонь шорой, 2 хара мэнгэтэй байха болоно. Энэ жэл түрэнэн хүн бүхэн 2 хара мэнгэтэй ябаха.

Гарахая байһан жэлэй бэлэг ШОРОЙ ҮХЭР юм ха. Энэ үхэрэй толгой шара, бэень ногоон, хотонь шара, үбсүүниинь ногоон, эбэрын, һүүлын, шэхэниинь хүхэ, дүрбэн тагалсагынь улаан үнгэтэй. Тэрэ үхэр амаа ангайгаад, һүүлээ зүүн тала руугаа шарбан алхалжа ябана. Үхэр адуулагшань улаан шарайтай, хүхэ дэгэлтэй, шара бүһэ бүһэлһэн эдирхэн эрэ хүн. Тэрэнэй зүүн хүл нюсэгэн, баруун хүлдөө гуталтай. Зүүн гуталаа баруун таладаа зүүһэн, үһэниинь хойшоо хийдэһэн. Тэрэ үхэрэйнгөө урда гүйжэ ябана.

Энэ жэлэй үнгэ зүһын юрэнхы түлэбье харабал, жэлэй туршада үбһэ, ногоон хайн байха. Илангаяа таряанай, газарай эдээнэй (хартаабха-жэртээбхэ, морхооб г.м.) ургаса хайн байха гэнэ. Жэлэй эхиндэ ба хуушанда үбһэн хайн. Жэлэй дундуур халхилха. Энээнһээ уламжалан, хийһээ гарбалтай үбшэнһөө һэргылхэ шухала. Тэрэнэй тула муу ханаан, муу хүсэл гээшээ али болихоор даража байбал, энэ үбшэндэ хүндайрагдахагүй. Наһа бүрийн эхиндэ шииг нойтон бага байха гэнэ.

Бүри тодорхойлон харабал, нютагай үндэрлиг, голой хүнды болон набтар газарнуудта үрэ таряанай ургаса шамарлалтагүй гараха. Зунай, намарай эхин нарануудта ургаса хайн байбашье, ехэнки нютагуудта халхи ехэтэй, илангаяа үргэлжэдөө хүндыгөөр, голой һабаар тогтонгөөр халхилха.

Залуу, дунда наһатанай байдал тайбан. Дээдэ зиндаагайхин юрэнхыдөө амгалан.

Наһалигай, үндэр наһатай хүнүүдэй амидаралда хүрэг илгарал ябагдажа, зарим зон хүндэ байдалдаа ядаралдаха хараатай. Нарай няха хүүгэдтэ шэрүүн байхаяа ядахагүй. Тиимэһээ эхэ эсэгэ бологшод тэдэндэ анхарал ехэтэй байбал, хайн.

Түгэс буянга шэнэ зурхайн ёһоор гаргагдан литэнүүдые шэнжэлхэдэ, нимэ юумэн элирнэ гэбэл: үдэхэ, даараха, садаха, ехэ халхин болохо гэжэ бултай

соонь уншагдана. Мүн хаан түшээһэнүүд (ноёд хайд гэжэ уншай) эсэргүүсэлдэхэ гэнэ.

Бар жэлтэй хүнүүд мүнөө ондо жэлээ оруулха гэшээ. Бүхы бар жэлтэй эрэшье, эмэгтэйшье хүнүүдэй ами наһанай найлзуур модон ада зэдхэрэй хорлолдо дайрагдажа болохо. Энээнһээ зайлаха арга юун бэ гэхэдэ, Цэндэ, Сундуй уншуулха гэнэ.

1902, 1962 онуудай уһан ба 1950 оной түмэр бар жэлтэнүүдэй бэеые тэнгэри бурхан хаража, бэень үбшэнгүй, сэдхэлын гасалангүй, үе мусэнь түгэдэр амгалан оршомой гэнэ.

1998 ондо түрэнэн (нарай хүүгэд), 1938 оной бар жэлтэйшүүлэй бэе махабодо амгалан тайбан байха. Хэрүүл маргаан гарабашье, бэлээр эблэрхэ. Гэбэшье элдэб эсын бузарһаа зайлажа, тэнгэри сахюусандаа сан табижа, бурханда тахил үргэбэл, хайн байха.

1926, 1986 онуудай гал бар жэлтэнүүдэй бэе үбдэжэ, зүн зүүдэниинь муу, сэдхэл хямарха хараатай. Ядархан тулихан хүнүүдтэ, хүүгэдтэ, хүгшэдтэ үгөөмэр сэдхэлээр үгэлыгэ үгэжэ баясуулхын хажуугаар тэнгэри бурханда үргэл үргэхэ хэрэгтэй.

1914, 1974 онуудай модон бар жэлтэнүүдэй бэе тамирые үбшэн ээрэхэ гү, али оһол гэмтэлдэ орожо болохо. Тиимэһээ тэдэ эмшэндэ шүтэжэ, гүрэм уншуулжа, заһал хүүлэхэ, хии мориной дарсаг хийдхэхэ, шүтөөндөө зула бадаргажа байбал, алибаа муу нүлөөн арилха.

1938 оной шорой бар жэлтэнэй наһанан хэдэһэн хэрэгтэ һэб гаража, эд зөөринин, малай гарза гаража болохо тула Намсарайн даллага абхуулха хэрэгтэй.

37-нойнгоо жэл оруулагшад (мэнгэнь голлохо) "Юм", "Алтан гэрэл", "Гүсэнтүгэй мандал" уншуулха гэнэ.

73-найнгаа жэл оруулагшад (1926 ондо түрэгшэд) наһанайнгаа тоогоор "Сэдэб" уншуулха, амитанай ами таһалхы тэбшэхэ шухала.

Зурхайша А.ТЭРБИШ, Д.ЗУУХАЙ, С.НИНЖ-БАДГАР гэгшэдэй зохёон литэнүүдһээ Ц.ДОНДОГОЙ зэргэсүүлэн хаража буряадшалба.

Наши традиции

работают выпускники школы. Если проанализировать, из выпускников школы 1996-1997 учебного года только трое не поступили в высшие учебные заведения по различным объективным причинам. В дирекции

Виктория Цыдендамбаевна, географини - Бартанова Ольга Георгиевна, трудового обучения - Раднаева Галина Михайловна и Ефимов Михаил Никитич; начальных классов - Дондокова Баярма Андриеевна, Мандалуева Лариса Михайловна, Сергеева Ольга

школы имеется точный подворный учет детей школьного возраста. Если кто-нибудь из детей по каким-либо причинам не посещает занятия в школе, то классный руководитель соответствующего класса выясняет причину его отсутствия и принимает меры. Такой порядок заслуживает полной поддержки и одобрения вышестоящих инстанций народного образования и науки,

Михайловна и другие. Во всем этом видна глубоко продуманная и целенаправленная работа заведующих учебной частью школы Дадаевой Алы Петровны, Мордвиной Людмилы Израйлевны и Калининной Натальи Александровны. Именно они являются заповалами, зачастую непосредственными организаторами многих учебно-воспитательных мероприятий. Несмотря на суровую

современную действительность, школа живет полнокровной жизнью, что в решающей степени зависит от своевременных действий, принятия неотлагательных на завтра правдальных решений директором школы Максимовой Надежды Михайловны. Она возглавляет

и других административных структур Октябрьского района, города и республики.

В преумножении и развитии традиции школы огромный вклад внесли Прозорова

Она возглавляет школу в последние шесть лет, а до этого она преподавала математику в этой школе пятнадцать лет. За шесть лет по личной инициативе и стараниям директора немало сделано в школе.

Например, построен спортивный зал, где ребята занимаются различными видами спорта и добиваются неплохих результатов. Волейбольная команда школы в последние четыре года подряд занимает первое место среди таких команд школ республики. За последние

четыре года своими силами школы капитально отремонтированы почти все классные помещения, приведены в надлежащий порядок подсобные помещения, их деревянные стены заменены кирпичными. Сделано многое другое для обеспечения нормальной жизни и деятельности коллектива учителей и учащихся.

Дарба ШАГДУРОВ, кандидат исторических наук, член союза журналистов РФ, консультант международного объединения России по информации и инвестициям.

НА СНИМКАХ: вид школы; (слева направо) завуч Н.А.Калинина, директор Н.М.Максимова, завучи А.П.Дадаева, Л.И.Мордвинова; урок английского языка ведет Л.А.Панькова. Фото Г. САМБЯЛОВА.

Прасковья Николаевна - заслуженный учитель школы Бурятской АССР и РСФСР, отличник народного просвещения РСФСР и СССР, проработавшая директором школы бессменно двадцать три года, до ухода на заслуженный отдых в 1980 году; Булнаева Ирина Ивановна - заслуженный учитель школ Бурятской АССР и РСФСР, отличник народного просвещения, проработавшая завучем школы более тридцати лет; ныне работающие ветераны труда - преподаватель математики Щербакова Мария Николаевна, завуч Мордвинова Людмила Израйлевна и другие, чьи труды и старания не прошли даром, дали замечательные плоды.

Славные традиции старшего поколения преподавателей успешно продолжает современное поколение педагогов. Среди них учителя: английского языка Бадарханова Лидия Ендоновна, биологини - Калмыкова Ирина Анатольевна, русского языка и литературы Долсонова

Недавно мне пришлось побывать в общеобразовательной средней школе №20 города Улан-Удэ, которая в течение многих десятилетий считается одной из самых лучших школ не только города, но и республики. В этой школе образованной в 1937 году сохранено, соблюдается и развивается все лучшее, что было создано предыдущими поколениями педагогов. В настоящее время в школе работают 65 учителей, а контингент учащихся составляет 930. Преемственность поколений педагогов проявляется в том, что среди них насчитывается десять ветеранов педагогического труда. Среди них учителя русского языка и литературы Салимова Софья Соломоновна и Афанасьева Надежда Ивановна; английского языка - Панькова Лидия Леонидовна и Ононова Альбина Урмановна; более тридцати лет преподает музыку талантливый музыкант Шалыгин Василий Васильевич; более тридцати лет трудится учитель-логопед Покровская Дарима Тимофеевна, почти столько же лет работают учителя начальных классов Полянская Вера Алексеевна и Бычкова Фаина Андреевна, учитель физкультуры Краснояров Николай Петрович. Более двадцати лет преподавал биологию заслуженный учитель школы Бурятии, человек удивительной судьбы, активный участник Великой Отечественной войны 1941-1945 г.г. Орлов Филипп Алексеевич. Ныне он находится на заслуженном отдыхе. За отвагу и мужество в борьбе с немецко-фашистскими захватчиками с 1942 по 1945 год, он награжден орденами Отечественной войны II степени, орденом Красной Звезды, медалью "За отвагу" и многими другими наградами.

Школа вправе гордиться своими воспитанниками выпускниками, многие из которых стали видными общественными деятелями и учеными. Среди воспитанников-выпускников школы разных лет ныне проректор Восточно-Сибирского технологического университета, доктор технических наук, профессор Артюнин Анатолий Иванович, известный ученый, общественный деятель, бывший депутат Верховного Совета СССР последнего созыва, кандидат технических наук, доцент Шапхаев Сергей Герасимович, заместитель начальника одного из ведущих подразделений МВД РБ подполковник Рогалев Николай Николаевич. Также многие выпускники этой школы работают в Бурятском Государственном университете им. Д.Банзарова, Бурятской сельскохозяйственной академии Восточно-Сибирской академии культуры и искусства, Бурятском научном центре СО РАН, в высших учебных заведениях и научных центрах Саха-Якутия, Тывы, Читы, Иркутска, Красноярска, Новосибирска и других регионов России. Характерно отметить то, что почти на всех кафедрах ВСГУ

Багша, театрай балетнэ бүлэгые даагша, Буряад Республикын арадай артист Бакалин Николаевич Васильевый 60 наһанай ойдо

"АРАДАА ҮРГЭХЭ АША БУЯНТАЙБДИ, АЖАААА СЭГНЭХЭ ТАЛААН БЭЛИГТЭЙБДИ..."

... ЭЛЭЭ, бүргэд шубууа угсаатанай хүдээ тэмдэгүүд гэжэ хэсэдэг урданай ёно заншал бии юм. "Алайрай ехэ Ягдоошка боо Бадма нагасатанайман урта байдаг байгаа. Бидэшье харилсадаг нэмдэ", - гэжэ Бакалин Николаевич хоорөөгөө эхилээ нэн.

Боо удхатан хадаа уг гарбалһаа үгтээн пээдэй гүн сэдхээтэй, хүгжэм ойлгохо шанга хүсэл ордотой, хатарха баян арга бэлгтэй зог байдаг ха юм даа. Тиймээр Бакалин Николаевичайше урта баһал бөө угсаатан байһан, үе дамжаһан байжа болоо. Тийгээдэ "Тирена ба Аие" гэнэп баледтэ Амтедэй эсэгэ боогэй парти шадамар бэрхээр хатарһа. Энэнь Бакалин Васильевый дипломно хүдээмэри болоо нэн. 1956 ондо Ленинградый Вагановагай нэрэмжэтэ училищи Бакалин дүүргээ. Үшөө эндэ нураха үедөө Буряад-Монголой искусство болон литературы 1-дэхи декадада хабаадаһан габыятай.

ШАБИНАРАЙНЬ АМЖААТА - БАГШЫН АША ГАБЬЯАТ

1967 ондо Буряадай хореографическа училищини түрүүшн бүлэг артистууде нургажа гарган габыа солото Бакалин Николаевич эндэ классическа болон зан абарини хатарнууде шабинартаа бэрхээр заажа, баледэй "одо" болоһон бэлгтэй зоние дэлхжуулаа. Буряад ороноо түдөөхэ баледн артистууде хүмүүжүүлээ. Багшын ажалье, аша габыае, нэрэ солые шабинаринь үргэлжэлүүдэг гэжэ тон зүб ха юм. Б.Н.Васильевый нурган түрүүшн выпускни шабинар Буряад баледэй нэрэ хүндэ үргөө. Эдэ хэд бз гээдэ, Россия арадай артистууд Виктор Ганженко, Юрий Муруев, Екатерина Самбуева, Россия габыа артист Алексей Паленко, Буряад Республикын арадай артистка Татьяна Муруева (Михаиошнина).

АРДАЙ артистын ажалье театрта суг хүдээдэг, гримёрно цехые даагшын мэргэждэтэй хани нурхынь Маргарита Николаевна, тийхээд эхэ, эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлхэ, хэнэ ажалье, одото харгынь үргэлжүүлхэ хуби зайтангаар түрэнэ, республикын арадай артист Вячеслав хубүүниинь дэмжээдэг байна.

Борис Годуновый, Отеллин, Мефистофельин орёо хүндэ образ байгуулгада уран гартай, ухаан бодолтой, найхан зүрхэ сэдхээтэй Маргарита Николаевнагай хүсэл оролдоого ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Эсэгэдээ адлар баһал Ленинградый хореографическа училищи дүүргэһэн Вячеслав хубүүниинь түрэл театртаа гол партинууде, нэрлээ: "Хун шубуута нуурта", "Шелкунчиктэ", "Хан тайжын", "Дон Киходто", "Эспадын", "Агуу гоохон Ангар дүүхэйдэ", "Енисейн", "Хара баххитай бусад партинууде шадамар бэрхээр хатарна, гэртэйиингээ омогорхол болохон.

Угаа уһанда хаягагүй, түрэл арадайнгаа түүхээр, хэлэ бэлгэ, нэрэ хүндэ хамгаалха, оперно театрые дэмжэхэ тухай статеянууде зүрхэиингөө хубшэргэе дайруулан бэлэднэ, республикынгаа, хүн зонийнгоо ерээдүй тухай бодоогото болодог Бакалин Васильевичтай хэдэн час соо урданай, мүнөөнэй үе тухай хөөрээдхөөр байдаг. ВАРК-ын, Буряад арадай Конгрессэй снэдүүдтэ, зүблөөнүүдтэ эдэхи үүсхэл гаргадаг.

Васильевтай театральна бүлээд, 60 наһанай жаргал үзэжэ байһан гэртэй эзэн Бакалин Николаевичта ута наһа, удаан жаргал хүсэн, арад зонийнгоо түдөө оролдоһоной ашата сагаан буянда хүртэн, ажалдаа амжалатай, ажабайдалдаа найн найхан байхынь үрээ!

Бэлгита ОРБОДОВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: "Кармен-сюитэдэ" СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова, Буряад Республикын арадай артист Бакалин Васильев гэгшээд хатарна.

(Булын альбом)

Хайран үбгэмни Мүнхэ хүбүүнэйнгээ оройдоол хоёртойхон байхада, модондо шэрбүүлжэ наһа барашоо хэн даа. Тэрэ гэнээр бишье өөдэ нара хараагүйб...

Дари өөрөөшье мэдэнгүй нажашаһан байба...

"Уужам талын үнгын сэгүүдэй дундуур залуухан басаган хонгёо энээдэ ханхинуулан гүйнэ. Сэсэг намаагай дэльбэнүүд хоёр тээшээ сэсэрнэ. Энэ үедэ баатар хүбүүн хүлэг морёор хүсөөд, гүйдэл дундань басагые шүүрэн абана. Басаган баяр жаргалдаа хахан баатарые тэбэришэнэ..."

Дари залд гэнэ хэришэнэ. Зал

Дугар ДЫЛГЫРОВ

УУЖАМ ТАЛЫН ЭХЭ (Уянга)

Дари хүбүүнхээ телеграмма абаад, баяраар халиһан зүрхээ гээжэдээ багтааха аргагүй гэр соогоо нууха байха газараа олохо ядана. Тэрэ сахилгаан дохёо соонь нигэжэ хэлэгдэнхэй: "Манай эшелон Могойтын станци дээгүүр хүнийн нэгэ часта үнгэрхэ. Би долоодохи вагондо ябанаб. Мүнхэ."

Дариин хүбүүн Бооржо дээрэ алба хэжэ байһанаа яаралтай түргэнөөр баруун тээшэ

я буулагдаба гэшэ. Харин тэрэ эшелон станци дээрэ оройдоол нэгэ минута тогтохо юм. Эхэ

хүн энээндэшье баярлана. Ори ганса хүбүүнэйнгээ шарай агшам зуурашье хаража сэдхэлээ ханаха гэшэ юун ехэ жаргал гэшэб! Харин нютаг зонинь: "Манайшье хүбүүе Чечня гэшьиень эльгээбэ ха юм даа", - гэжэ голхорнод, маани мэгзэмээ уншанад. Теэд баярлаһан эхын ухаанда энэ аймшагтай бодол үшөөл хүрөөдүй байна.

"Хүбүүгээ ямархан амтатай эдегээр уттаха гэшэб" гэнэн гансал бодолдо Дари мүнөө дээрэ абтана. Эрье хонийо гаргажа, эрээлжэ, ормог хэнэ бээ. Мяха, тоһо, саахар, шабага түхээрэгдэхэ. Хүбүүниинь албанда абтажа, тамхиндэшье орохо болохо. Үнэтэй найн сигаретэ хэрэгтэй. Дарматан мяха шүлэ намгүйгөөр бэлдэнэ бээ гээд, Дари хула морёороо сээнтэр гүйлгэбэ. Дари ахалагша хонишон Дармын туһамаршан юм.

Һүнийн поездһоо гээгдэхгүй гэжэ. Дари Могойтын станци эрхэтэн гүйлгэжэ ерээб. Тиигээд хоһон шахуу зал соо элдэб бодолдо абтан һууна. Сагайшье ошохо үгэхгүйнь тэнсэлгүй хэн даа. "Саг гэшэ тэргын сахаритал түргэн гүйдэлтэй гэжэ зүб лэ байна даа", - гэжэ сэдхэхэдээ, Дари хүндөөр ханаа алдаба.

...Шиираг шамбай Сэдэнэй Батада хадамда гараһамни үсгээдэр лэ мэтэ ханагадана. Батамни хүдэр томол хадаа модо бэлэдхэгшэдэй бригадада хүдэлхэ. Би хаалишан ябааб. Теэд хуби заяан гэшэмнай гурбан гүрэлөө ташуур мэтэ гэгтэл шабхададаг юм байна даа.

соо амитан зон исалжа байба. Дари сошон гүйжэ бодобо. Урдаһаа поездын ерэхэ саг дүтэлшэнэн байжа, Дари газаашаа гүйжэ гараба. Иигэнээршье поезд дүтэлбэ. Дариин хажуугаар вагонууд эржэгэнэлдэн үнгэрнэ. Тэрэ хүбүүгээ хараха ханаатай толгойгоо иишэ тиишэнэ эрьюулнэ. Энэ үедэ гэгтэ: "Эжы-ы!" - гэнэн абяан харанхы хүниие хаха суураатуулан эдэлшэбэ. Тамбурһаа хүрээжэ бууһан хүбүүгээ утган гүйхэ гэхэдэнэ, Дариин хүлнүүд тушаатай юумэдэл байраһаа хүдэлхгүй юм. Теэд энэ хүшэр үедэ гэгтэ мэдэн гэхэдээ, хүбүүнэйнгээ хүдэр гарнуудта дээрэ үргэгдэшэнхэй бүрсүжэ байба.

Эхэ хүбүүн хоёрой уулзалгые уран үгөөрьше зураглахын аргагүй даа. Мүнхын эжынгээ нулимса аршаһаар, эльбэнээр, хэлэхэ захира үгэнүүдээ олохо ядалсаһаар байтар секунданууд гүйдэжэл байна. Дари хүбүүнэйнгээ хүдэр сээжэдэ толгойгоо бухаад:

- Хүбүүмни, хайратамни, шимни шэрүүн дайнда мордожо ябанаб гэжэ мэдээрэй! Ами наһанайшни хэрэгтэй болоо хаа, үнэн хэрэгтэй түлөө үгөөрэй! Яабашы амиды мэндэ бусахые оролдоорой. Энээнэй түлөө бишни үдэр һүнигүи бурхандаа зальбархаб. Аймхай ахир ааша бү гаргаарай. Ши эрэ хүн гэшэш!

Мүнхэ эжынгээ толгой эльбэнэ:

- Эжы, намда ханаагаа бү зобогты! Минии түлөө толгойнтнай нэгэшье үһэн

сайхагүй! Гансал өөрыгөө гамнагты! Хони хараат яхатнайб! Гэртээ һуугты гэжэ бэшэ һэмнайб. Шарайтнай ехэл зүдэрүүгээр харагдана.

Харюудань эхэнь уриханаар миньэрнэ: - Хүбүүмни, энээндэ бү анхара! Уужам талымнай найман зүгэй һалхин үлээгээл бээ! Эхэ хүнэй хүгшэрхэ, үри хүүгэдэй хүдэржэхэ ёһо гэшэ хорбоо юртэмсын табисуур юм. Шимнил багжыжа, хүдэржэжэл яба. Энэшил минии сэдхэл баясуула. Иимэхэн лэ зандаа бусажа үзөөрэй. Бишни энээхэн лэ зандаа урсахан гэрэйнгээ өөрто хүлээжэ һуухаб даа.

Халта тогтоһон поезд хуугайлаад хүдэлшэбэ. Мүнхэ эжыгээ нэгэ таалаад, тамбур дээрэ хүрэн гараба. Тэбдээн яараан соогоо хүбүүндээ гэжэ бэлдэнэн хэшгээ

мартажархиһан Дари морин тээшээ гүйбэ. Тиигээд хуладаа ябууд дундань хүрэн гараад, поездын хойноһоо харайлаба. Мүнхэ тамбур дээрэһээ эхэдээ һүхирнэ:

- Эжы, намда юуншье хэрэгтэй! Гэртээ бусатты!

Теэд талын буряад эхэнэр наһананаа табиha юм аал!

- Хуламини, үнэн нүхэрни! Хүсээлдаа хүбүүемни! Оролдыш даа! - гээд дүрөөгөө наһана. Хулань ойлгоһон юумэдэл хоёр шэхээ хумин хүлэг мэтэ табиуула. Теэд түмэр морин хүсэгдэхэ бэшэ даа. Холодожол, холодожол ябаа хэн. Мүнхын хараһаар байтар хүсэжэ ядаад сүхэрһэн эжынь бүүргэдээгүүрээ бүгтэрэн хэбтэшэбэ. Амияа хөөрһэн хулашье зогсоһобо.

- Эжымни, юундэ иигэнэт даа! Бусыт даа, гэртээ! - гэжэ шэбэнэн хэлээд, хоолойдонь тулаһан монсогор гашуун юумэ залгижархиба...

Баатаршалга гаргажа, буряад нютагаа суурхууһан хүбүүнэй гэртээ бусахадань, хайран ганса эжынь хадынгаа ара гарашаһан байгаа даа.

Магад мүнөө дээдэ түбиһөө баатар хүбүүгээ хаража, сэдхэлээ ханажа байна гү? Харин Мүнхэ эжынгээ урсахан гэртэ гансааран ороод, орден, медалаар дүүрэн сээжэээ хүбхэлзүүлэн һуугаа хэн.

Нютагайн хүн зон баатар хүбүүнэйнгээ эхэтэээ хахасахадань, хаалта хэхгүй гэжэ газань шэмээгүйхэнүүд хүлээн зогсоо бэлэй...

ЭХЭ МЭТЭ ЭГЭШЭМНИ

Нажарай халуунай

түлэгтэ

Нарата түбиеэ орхижо, Харанхы бүгшэм хүйтэн

руу

Халин ороболши,

эгэшэмни.

Һаруул уян сэдхэлыеш, Һургаал сэсэн

үгэнүүдыеш

Һанан, гунхан алхалнаб, Гажаржа, уйдажа

һууналби.

Энээхэн хэды наһандаа Энхэ жаргал

үзөөгүйли,

һалаха хандахагүй

үбшэнэй

Һабарһаа мултаржа

шадаагүйли.

Эгээл ханаха

хаһадамнай,

Этигэхэ түшэхэ

үдэмнай

Үлгэн дэлхэйн үнсэгһөө

Үдэшүүлжэ мордоол

эжымнай.

Эжын үүргэ дүүргэһэн,

Энэ наһыем энхэрһэн,

Буян хэһэн эгэшэмни

Бурхан шэнги намдаал

даа.

Үүрээр эртэ бодолсожо,

Үнезэнэй хүгэ

таталсаабди.

Тугал буруутэжээлсэжэ,

Туха сүлөөгүй

үндыгөөбди.

Энхэрэн намаяа

хайрладаг

Энэрхы эгэшээ

алдаһандаа,

Хүмэг шулуунда

даруулһандал,

Хүндэрэн уйдабал

досоомни.

Мүнхэ бэшэ наһанай

Гашуун хүндэ нулимсые

Мэлмэрүүлжэ,

дуһалуулжа һуухадам,

Газар эхэмни

шэнгээнэл.

Николай ОЧИРОВ

Ц. Ц. Найдановта

зорюулнаб

ДУЛААХАН

ЗҮРХЭТЭЙ ДУУША

НҮХЭРТӨӨ

Заяанһаа үгтэһэн бэлигээ Зураг дээрээ дэлгэжэ, Зон олонойнгоо сэдхэхэдэ Зула бадараан сэнгүүлнэт.

Булагтал бурьялаа шүлэгүүдтэнь Буряад зонойм заншаал бии.

Хүхюун шогтой абаридань Хүнэй эрхим шанар бии. Харгы замтнай туршажа, Халуун хүйтэниие амсуулаа.

Хүшэр дабаанда торонгүй Хатуужан, томожон ерээлта.

"Уран-Дүшын" ханхинаан соо

Уян дуугаа эдэлүүжэ, Буян хэшгээ дэлгэрүүлжэ, Бата нүхэдтөө хүртөөнэт. Олон үнэн нүхэдэйнгөө Омогынь дээрэ үргэлсэн, Гар гараа барилсан, Ганса наһандаа ябаял даа.

ХҮСЭЛ

Эгсэ үндэр уулынгаа Эрмэг дайран ниидэдэг Эрэхэг хүсэтэ бүргэдтэл Эрхэ сүлөөтэй байдаг һайб. Хатуу шулуун хаяатай Хамхархагүй, дабагдахагүй хабсагайдал, Хатуужан, тэмсэн гэхшэлжэ, Харгы замаа гаталһайб.

Цыренжаб БАДМАЕВ

ГАХАЙН АРЬАН

(Шог үгүүлэл)

Үндэрэй арада бодон гахайнууд бии болоо гэжэ дуулаһан Тутхалтын ангуушад унтахаа болёо бэлэй. Бусад ангуушадта үрдигдэнгүй ошохо гэгһэн бодолдо абтаһан тэдэ бэлдэлгэ хэжэ эхилбэ. Үнэн ябаха болоходо, хуу юумэн дутаха юм. Угайдахадаа, эмээлшье олдохо бэшэ даа. Миинтэ юумэ олдохогүйгөөрөө суурхана Хонхон Тогоон гэгһэн дабхар ара нэрэтэй ехэ даргын жолоошон бүри унаха мори олохо ядаба. Центнерһаа болоо үлүү болохо, бухал томо гэдхэтэй, эмээлдэ арай гэжэ багтадаг гамбагар томо тэрэ хүндэ хэн мориёо зобоолгохоёр хайхашаахаб?!

Бэшэ нүхэдэйнгөө бэлэн болонхой ябаха тооной болоод байхадань, хахадай шэл архяр хүнэй гүүртын малшанһаа арай гэжэ үндэр боро моринень тэрэ абаха болобо. Яаба хээбэшье, табан хазаар моритой ангуушад

үндэр тээшэ ехэл яаралтай гараа хэн.

Ан бун нойрсожо байһан үбэлэй ой.

Ангай мүнрүүдые уншажа шадаха шэдитэй Цэдэн баабай гэдэг үбгэн бэшэнээ дахуулаад ябана. Одоол тэдэ хүрэхэ газартаа хүрээл хэбэртэй.

Түрүүшын үргээл миин хоһон үнгэрбэ. Бэлэн юумэндэ дуратайшуул уруу-ауруу болонхойнууд. Хажуугаарнь гэдхэн үлдэхэ юм. Гэбэшье "тэрэ ута шэлэ үргээжэрхие, тиигээд хоол барина бээбди", - гэжэ Цэдэн баабайн хэлэхэдэ, хэншье һөөргэдэбгүй.

Одоо даа, тарган гэгшын бодон унанхай байхадань, ангуушад баяртайнууд байба.

"Нүхэд, бишни үбшэжэрхиһүү", - гэжэ эсэһэнээшье мартажархиһан Хонхон Тогоон бүмбэлзэнэ. Үлүү юумэ хэжэрхихэхээ айжа байдаг нүхэрнай яаба гэшэб гэдхэхээр, бэшэ нүхэдэнь галаа түлижэ, сайгаа табина.

Гахайгаа үбшэжэ дууһаад, "Нүхэд! Битнай энэ арһаяа абаһуу, эмээлани ехэ тулюур байна", - гэжэ Хонхон Тогоон бэшэндээ мэдүүлбэ.

Уданшьегүй бодон гахайн тарган мяхан боложо, зарим нэгэн зоходотороо эдибэ. Тамхияа носоһон Цэдэн баабай агнуурида болоһон олон тоото ушаралта ябадалнуудые нүхэдэйнгөө эгшэтэрээ энээлдэтэрнэ хөөрэхэ юм. Харин

Хонхон Тогоон сүлөөгүй бодонойнгоо арһантай носолдоно. Арай гэжэ эмээлдээ тааруулаад, бэшэн руугаа харахадань, тэдэнь бүтүү энээбхи - л э л д э ж э байгаа хэн.

"Зай, амархамнай хүрөө, тэрэ зүүн түглэ үргээжэрхие" гэн ударидагша Цэдэн баабай хэлээд, Хонхон Тогоонной амаа ангайжархёод гайханаар байтар, бодоной арһа зохёонон эмээлтэй бородонь сэхэ ошохо мордобо гэшэ. "Яагаа наймши, Тогоон, ехэ зөөлэн зохида болобо", - гээд, моринойнгоо ама угзарба. Бэшэ

нүхэдэнь гэдхэхэ барижа байжа энээлдээ хэн.

Эндэл мориёо хүсэд танихагүдөө Тогоон алдажа Цэдэн баабайн эмээлые бодоной арһаар шэмэгдэхэнээ ойлгожо, урмаа ехэл хухараа бэлэй. Хонхон Тогоон бэшэнээ дахан аалихан һалираа хэн.

Түрэм үгээ

(Ургэжүүлэх) Эхнийн нь январин 22-н өдөр, 29-н өдөр угаарнуудтай.

Угданд үүр хүрнэ бодож, цо Гуин үүдний хаалгатай хайхыг харан ханхарба.

- Лю-ахатай! Угданд үүр болоо эжэ харангүй аалта?

Хэншье харюусабагүй. Хайхан хүрнэ дүтэлөөд арахадаа үүдэнийн үшгэдөөгүй гэжэ ойлгобо.

Цооононь ороходонь, Лю Гуй хүөөр сабишуулахан хэбтэбэ.

Түрүүшэ намганин эсэгынгээ эртэ ошооноор хоёр хонобо.

Харин хоёрдохи намган хаана эшэб? гэжэ хүршэнь гайхаба.

Тингээд зондо дуулган, хуугай абиба. Нүгөө талын хүршэнь, нөөхи Чжу Сань, иигэжэ өөрзэбэ.

Бага абгай боро хараанаар манайда ержэ хонуулыт гэжэ гэрэ хэлэхэдэ, Лю намайе маршые шалтаггүйгөөр хүндэ судалдажархёо, өөрынгөө түрэхидтэ ошохо хэлэхэм гэжэ.

Гэрэ худалдажа абгшын ерээ даа, хоюулаа минии түрэхидтэ түрүүжэ гэжэ Лю Гуйда дамжуулаарайгы гэжэ захяа гэн. Мүнөө хойнохоонь хүсэжэ зусааха хэрэгтэй, юумэ мирүүахын тулада, хэн нэгэниие шөө түрүүшэ намгандань үдгээхэ ёһотой болоно, саашаа оу хэхээ хэлэхэ гэбэл!

Суглархан зон зүбшөөжэ, түрүүн үбгэн Вагда муу һонин дуулабад. Басагантаяа хоюулан үлалдаһанай удаа, һонин сарагына хүндэ үбгэн иимэ юумэ өөрзэбэ.

Үсэгэдэр манайхнаа маршыегүй амиды мэндэ шохон юумэл. Би тэрэндэ арбан табан багса мүнгэ үгэнэн сүм, наймаа эхилхын тулада, хайшан гэхэдэ алуулба гэшэбэ гэрэмнай?

Таанар мэдэжэ байтгы, гэжэ ерэгшэ хүн хэлэбэ. - Лю хайн үсэгэдэр гэртээ бусахада, харанхы болоод байгаа. Тэрэ нэгэ бага һонтуу нэн. Мүнгэтэй нэн гү, үгы гү, орой үдэшэ бусаа гү, эртэ гү, хэншье мэдэнгүй; харин мүнөө үглөөгүүр үүдэнийн забһартай байгаа.

Ороходомнай, Лю ахай алуулаһан шала дээрэ хэбтэбэл, арбан табан багса хүнгэнһөө хэлтэрхэйшье үлөөгүйл, залуу намганин үгы байба. Бидэ һүхиржэ захалаабди-хүршэ Чжу Сань ерээд, Бага абгай тэдэндэ хоноо, Лю ямаршые шалтаггүйгөөр хэндэб даа намайе худалдаа, энэниинь гэртэхиндэ дуулгаха хүсэлтэйб гэжэ хөөрөө. Чжу Саньда хоноод, тэрэ намганин шала. Бидэ олоороо хэлсэжэ, түрүүшэ намгандань ба хадам эсэгэдэн дуулгаха хоёрдохи намгыень хүсэжэ бусааха гээд хүниие үлгээхэ гэжэ шиндэбди. Замдань хүсөөгүй һаа, түрэхидэй гэртэ ошохо олоод, бусаажа, тэрэнһээ һураха элрүүахэ болонобди. Та, ахатэн, талай басаган хоюулаа тэндэ ошохо, Лю Гуйн үхэлэй түлөө эсэгэ амсуулын эрилтэ табиха ёһотойт.

Үбгэн басагантаяа түргэн түхөөрэн, хото тээшэ гарабад. Хүршэдоо хоноод харгыда гаранан Бага абгайн хоёршые модо ябаагүй байхада, хүндүүдэнь шархиржа, урагшаа ябуулаха болобо. Амаржа үууха үдэнш урдаһань ябаһан нэгэ хүбүүн дүтэлбэ. Тархияа "Вань" зурагтай боолтоор уяһан, орын зүйдэлтэй уужам самса мэдэһэн, сагаан оймһотой, голтоор оёһон гугалтай гоёмсуу үүдэн байба. Ара мүрдөө дуусаһан, тэрэн соонь дүүрэн эдэ хашарһан мүнгэн хэзтэй. Амаржа үүдэнг үнгэржэ ябаһан хүбүүн эхэнэр тээшэ хилам гэбэ.

Үлүү сөбэр бэшэшье һаань, булган шэнгээр матарһан нидхэнүүдыень, дун сагаан шүдэнүүдыень хүрһөөр онигобо; һанаата болоһон нюурнын хабарай уринда задарһан бадма сэгсгэтэл ульһатай, харахан нүдэнүүдын намарай урихан долгин мэтэ сэдхэл татамаар байба.

Жэмэстэй архи нулаханшье һаа, Жэгтэйхэн нэгэ амтатай байдаг.

Хотодо һуугшын хорон нюдые

Хүдөөгэй сэгсэг хаа яа жаргуулдаг.

Хүсэгшэ хоёр эдэ

алуур тухай хэлэбэ гэшэбта? Би ошохогүйб.

- Өөрынгөө һанаһаар ши бү боло, - гэжэ үбгэн Чжу Сань хэлэбэ. - Үсэрхөө һаашни, би нотагай ахалагыне дуудаад, алууршан эндэ байна гэжэ шамайе баритгы гэхэб, үгы һаа, бидэ харюусаха болонобди, тэрэ ахалагына мүн лэ харюусалга дааха ушартай.

Энэ хоһон үгэ бэшэ гэжэ хүбүүн ойлгоод, Бага абгайда хэлэбэ:

- Тиймэ һаань, бусаха болобот. Би саашаа гансаараа ябахууб.

Хүсэгшэ хоёр эдэ

гэнтэ тэрэ шамайе мэхэлжэ, шиний түлөө мүнгэ абааб гэжэ хэлэхэ юм? Үнэн дээрээ хоёр үдэр соо гэртээ байхадаа, хэн нэгэнтэй холбоориддожо үрдэе хэбэртэйш. Үгытэй байдал шамда залхуутай болоод байгаа.

Арбан табан багса мүнгэ харахадаа, ондоо хүсэл шамда түрөө. Ши үбгэнөө алажа, мүнгыень абаад, үшөө мэхэ гаргааш: нюдэдаллахын тулада хүршындөө хоноод ондоо эрэтэй хэлсэжэ, тэрээнтэй тэрбэлээш. Юун гэжэ хэлэхэ байнаш?

Түрүүшэ намган зүб хэлэнэ! - гэжэ булта дарьялдабад. Үнөөхи

Хүсэгшэ хоёр эдэ

АРБАН ТАБАН БАГСА СУН УЛАСАЙ (X-XII) ҮЕЫН ЗОХЁОЛНУУДАА

Хүбүүн уута сүүмхээ мурһөө мулталан, доро дохижо хэлэбэ:

- Залуу эхэнэр гансаараа замда гаранхай, харгыда ханигүйгөөр хайшаа зорибо гэшэб даа?

- Би түрэхидтөө ошохо ябанаб. Шадалан барагдаад, саашаа ябаха аргагүй һуунам, - гэжэ Бага абгай харюусан һонирхобо. - Ши дүүхэй хаанаһаа хайшаа зорибош?

Хүбүүн гараа хабсаруулан харюусаба:

- Би өөрөө хүдөөгэй хүм. Наяхан хотодо торго абаашажа худалдаа һэмби, мүнөө мүнгэнэйн зарим тэдые абааб. Мүнөө Чуцзятан һуурин ошохо ябанаб.

- Дүүхэй дуулыш, - гэжэ Бага абгай дуугарба. - Минии гэртэхин Чуцзятанһаа холо бэшэ һуудаг юм. Намда туһалыш даа, сугтаа ябая.

- Яалайб даа, танай тиймэ хүсэлтэй һаа тийгээл, - гэжэ хүбүүн зүбшөөбэ. - Би таниие хүргэһүүб.

Саашаа тэдэ хоюулаа ябаба. Гэбшые хоёр гурбан модо ябашые үрдэсгүй байтарнь, хойнохоонь хоёр хүн шамдажа хүсэбэ. Хүлэршэһэн хоёр хүн энгэрээ сэлжэ, ами абаад хашхаралдаба:

- Залуу эхэнэр, тогтыш! Бидэ шамда юумэ хэлэхэ даабаритайбди.

Бага абгай хүбүүн хоёр хүлээжэ зогсобо. Тэдэ хүнүүд дүтэлэмсөөрөө үрдоуэлэнгүй хоюулайень хам барижа хэлэбэ:

- Юу хэбэ гэшэбта? Хайшаа тингээд зорибот?

Бага абгай хоёр хүршэнэрөө таниба. Нэгэниинь абгайн хоногшо гэрэй эзэн үбгэн Чжу Сань байба.

- Үбгэн ахай, үсэгэдэр танда би хэлэнэ һэмнай, - гэжэ эхэнэр хэлэбэ. - Үбгэни намайе хүндэ худалдаа, тэрэн тухай гэртэхиндэ дуулгахам гэжэ. Юундэ намайе хүсэбэт? Юу хэлэхэвэ һанаабта?

- Намда хабаагүй хэрэгтэ би оролсохо хүсэлгүйб, - гэжэ үбгэн Чжу Сань харюусаба. - Гэртэтнай алуур болоо. Та бусажа асуудалда харюусаха болоот.

- Үбгэмни намайе худалдаад, үсэгэдэр мүнгэ гэртээ асараал, - гэжэ Бага абгай хэлэбэ. - Ямар

үгэнүүдыень эрид буруушааба. Нэгэн доро хашхаралдаба:

- Шиний эндэ үгы һаа, асуудал гарахагүйшые һэн. Ши энэ эхэнэртэй сугтаа ябанаб, тиймэһээ мүнөө ябаха эрхэгүйш.

- Ямар гайхалтай юм бэ! - гэжэ хүбүүн харюусаба. - Би һаяхан лэ энэ эхэнэртэй миин ушарааб, харгын багахан хубине сугтаа ябааб. Юун болошоо юм энэ үедэ? Юундэ намайе бусаахаһаа һанаабат?

- Энэ эхэнэрэй гэртэ алуур болоо, - гэжэ үбгэн Чжу Сань хэлэбэ. - Шамайе табижархёо һаа, хайшан гэжэ сүүдтэ гомдол бариха болонобди? Ши һаһа һэжэгтэ оробош.

Хоёр хүршэнэр хүбүүн эхэнэр хоёрые табижа яг лэ дурагүй байба. Тингээһээр тойроод зон сугларжа эхилэбэ, бултадаа хэлэжэ эхилэбэ:

Фоторепортаж

У ВОЕННЫХ СВЯЗИСТОВ

Когда мы были у военных связистов, то поинтересовались у солдат, работает ли клуб в части. Оказалось, что работает, притом активно. Как рассказали мне воины-связисты, недавно в клубе очень интересно прошли тематические утренники, посвященные Владимиру Высоцкому, а также 55-летию прорыва блокады Ленинграда. Мы встретились с начальником клуба, старшим лейтенантом Валерием Тарасовым, с другими работниками. Они показали нам клуб, комнату-музей истории части, спортзал, который находится в одном здании с клубом. И вот что мы узнали.

В клубе работают музыкальный, танцевальный, вокальный кружки, которыми руководит Лилия Артамонова. А кружок игры на гитаре ведет сержант Игорь Воробьев. Здесь также работает фотокружок (руководитель - сержант контрактной службы Сергей Красовский), который посещают дети военнослужащих. С Красовский до службы работал на студии "Ленфильм". По отзывам солдат и офицеров, очень интересны литературные вечера, которые проводит заведующая библиотекой части Алла Витальевна Архипенко.

Люблю забайкальскую природу, да и люди здесь нравятся. А морозы и временное безденежье можно пережить, - улыбается Алла Витальевна. Она хорошо рисует. Ею оформлены три комнаты досуга, так же вся

Февралийн 23 - Эсэгэ ороноо хамгаалагшын Үдэр

наглядная агитация на территории части, ею же создана аллея полководцев, начиная с Суворова и Кутузова.

В части гордятся военными динас-

спортивных игр, руководит ею капитан Александр Орлов. Рукопашному бою обучает сержант контрактной службы Борис Перфильев. Недавно открылся кружок шейпинга.

тиями семей Архипенко, Редун, Михаленко, Требушинных, Зализко, Чудесенко. Что нас особенно заинтересовало - в части есть духовой оркестр, есть инструментальный ансамбль с вокалистами. Музыканты и певцы часто выступают с концертами. У воинов-связистов тесные связи с творческими коллективами п. Загорск. Были в гостях у связистов фольклорный ансамбль музыкального колледжа, ансамбль "Байкальские узоры" ДК "Рассвет", хор ветеранов п. Загорск, ансамбль "Каскад" из школы N 46 г. Улан-Удэ.

В спортзале работает секция

Словом, воинский коллектив части живет интересной и насыщенной жизнью.

Тимур ЛАМБАЕВ. НА СНИМКАХ: ст. лейтенант В.Тарасов и Л.Артамонова на репетиции; А.Архипенко со своей картиной "Зимняя дорога"; в комнате-музее истории части.

Залуу наһан - залитай үөл:

ЭХИР ХҮБҮҮД - ГВАРДЕЕЦҮҮД

Хорини аймагай Тээгдэ шотагта түрэн эл эхирнүүд Баяр, Баатар Митыповүүд сэрэгэй албанда гатагдахааа урид хахад жэл үлүүтэй сагта Хурбын совхоздо хонишноор хүдэлжэ үрднэн байна. Харин мүнөө сэрэгэй хуралсал гараад, хонишноой хани - морин эрдэнийн орондо түмэр хүлэгэй - ябаган сэрэгэй машиннын (БМП) механик - жолоошод болонхой.

Ахалагша лейтенант И.Антонов хүбүүдэй алба гаража байһан гвардейскэ частини подразделенине командалдаг. Экипажай командирнууд, младша сержантнууд В.Платонов В.Епихов хоёрой хэлээр, залуу сэрэгшэд Митыповүүд дааж абаһан уялануудаа жэншэдгүй найнаар дүүргэн.

Бато Цырендоржиевич эсэгэн хургуулин жолоошноор, Мария Эрхитуевна эжын хургуулида тогоошноор хүдэлдэг ажалтан. Дүү басаган Маринань - б-дахн классай хурагша.

Наяхан эхир хүбүүд хуралсалай хэшээлнүүдтэ хабаадахадаа, гансал "эрхим" сэгнэлтэнүүдтэ хүртэһэн байна. Шударгы бэрхэ, зоригтой хүбүүдые үргэндөө Митыповгэнэй гэр бүлэ омогорхохо дүүрэн эрхэтэй даа. Бэрхэт даа, хүбүүд!

Т. ЛАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баяр, Баатар Митыповүүд.

ХУУЛИ ХАЗАГАЙРУУЛАГШАД АЛБА ХЭХЭ ЁНОГУЙ?

Сэрэгшэ Лукин хотгуугаар сугтаа алба хаагша нүх ирөө өхтэр сохөөд алаһан байна. Наһа барагшань һаяа 10 үдэр сэрэгэй албанда байгаа юм. Сэрэгшэ Козинтой хамта частини хажуугаар гарадаг түмэр харгы дээрэ тэрэлхэ хаяад, наһа барагшын оорин эмээр аюул болоо гэжэ харуулхаяа һэдэ.

Сүүдэй үедэ Лукин гэмтэ ябадал хэлһэнэ гүйсэд мэдэрэ. Ухаагаараа һайн, элүүр энхэ хүбүүн аад, үлүүс архи амсажа, энэ аюул тохёолдобо ха юм. Армийн урда тээ нэгэ дахин хулгай хэлһэнэй ушараар милицидэ

барилдан хүбүүндэ энэ удаа сүүдэ шэрүүн шиндхэбэри гаргаа. Лукин 15 жэлэр эрхөө хайндаа.

Гүрэнэй сэрэгэй албан энэ ушарта 2 сэрэгшэдэ алдаба. Зүгөөр нимэ ушарнууд үдэрһөө үдэргэ, һара бүри болоно ха юм. Армийн урда тээ хуули хазгайруулан, түрмэдэ байһан хүбүүдые сэрэгэй албанда татахагүй гэнэн асуудалаар сэрэгэй начальнигууд Россия Федерациин Гүрэнэй Дүүрэдэ оло дахин хандаһан гэһэнэ.

Тийгэбэшье энэ асуудал мүнөөһые болотор шиндхэдэггүй.

Т. ПУРЕЗЕВ.

ЭРЭМДЭГ БОЛОТОРОО СОХЮУЛҮҮН СЭРЭГШЭ ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛЖА ШАДАХА ГҮ?

1997 оной баримтануудаар Россиян Эсбэгтэ Хүснүүдтэ хуули буса, 12 мянган гэмтэ ябадалнууд ушараа. Тэрэнһээ боложо 3,5 мянган сэрэгшэд гэмтээ, 862 хүнэй ами наһан хороо, 350 хүн оортоо гар хүрэнэ байна.

Эрэ хүнэй бэе оложо түрөө һаа, хэзээ нэгэтэ Эсэгэ ороноо хамгаалжа жагсаалда зогсохоёо хүбүүн бүхэн мэдэдэг ёһотой.

Арбан найман наһа гүйсэхэдөөршини, хүдсэжэ ядан байһан военкомат сэрэгэй албанда онохыени "уриха". (Зүгөөр сэрэгэй алба гарангүй үлэхэ онол арганууд олон байха. Тээд тэрэн тухай бэшэд яахамнайб).

Зай, үсэгэдэр һая хургуулин

паргын һандан дээрэ үмдээ элсэжэ һууһан хүбүүндэ сэрэгэй албанда онохо тухай дуудалга ерэхэдэн, тэрэнни гүрүүшээр досоогоо айбашье, нэгэ хэды хундага даражархөөд, нүхэдэйнгөө урда нидэн бардам, омогорхон шүүр харуулаха. Сэрэгэй "халуун шулуу долбоон" ахагшын хоороо, дахяагаар арми тухай бага үгтэ мэдэхэ хүбүүд казармын богино алхажа ороһоор, зарим зонийн хоороонгй худал байһынь абаһаар элэрүүлэхэ. Ушар юуб гэхэдэ, олонхи хоороонд гансал "дед" ябаһан үе сагаа нэмэжэ, хороожо байһад хоорэхэ.

Ямар сэрэгэй частида тудалданһаанһани ехээр дулдадаха. Зарим частнууд Уставай ёһоор, нүгөөдэн "дедовцины" гуримаар амидарха. Бидэ мүнөө хоёрдохи гуримаарч амидардаг часттай танилсайбди. Нимэ частнуудта сэрэгэй Устав гансал сарһан дээрэ үлэнхэй. Ная ерөн сэрэгшэд эндэ тудлаа һаа, аршин бүхы "гоё" найханһие бэе дээрэ мэдэрхэ. Илангаяа "дух" (эндэ ба саашада сэрэгэй албанда хэрэглэгдэдэг "гомёонууд"

ородоор үгтэхэ) ябаха үедөө.

"Дух" ябахада доромжолуулаһанаа албанһинэа бүхы үедэ һажа ябаһан сэрэгшэд "дед" болоходоо, үһөөгөө абаха гэжэ бододог. ("Гансал армида залуу сэрэг хүбүүн гүрөөр үбгэрхөө һанадаг" гэһэнэ эндэһээ). "Үһөөгөө" абаха арганууд тоогүй олон юм. Манган томо нюдартын, хатуу сабхини хүсэ үзэхэ гэһэн үдэр бүхэнэй үзгидэ болошохоо һанаха. Зүгөөр энэ сэрэгшэдэ өөрһөөн лэ дулдадаг. Шангхан абари занһа түрүүһын үдэрһөө харуулаа һаанци, шамда ондохонор хандаха.

Үгөөнэй бодолгоһоо эхилээд сэрэгэй "шоу" бүхы хүсөөрөө "эрьсэлдэжэ" эхилэхэ. 45 секундын хоорондо ороһоон, һула харайн бодоод, хубсалжа үрднэ хэрэгтэй. Хэды оролдохон, хэй нэгэнэй сэг соо үрдэгүйл һаа, эхнһгэнэ орондоо ороод, нэгээр бодохон. Эдэе хоол барихын тула 5 минута үгтэхэ. Үрдинэ, боһино гүш, хэндһше хамагүй. Хэрбээ эдижэ дууһагүй хилэмээ харманһаад барилдшоо һаа, баһал хэлһэлгэдэ орохон һахал абаһын

тула армида тухайн хэрэгшине хэрэггүй: вафельна шотенцээр һахалһини үгы болотор, шуһа гаратарһи үржэрхихэ. Шүдэнэй цеткоор бэе хүнэрүүлхын газар сэрбэрэхэ гэхэ мэтэ ада аашата даабарн дүүргэхэ ушарнууд дайрамдаг.

Тээд гол үйлэ хэрэгүүд үдэрһэнэ офицерэй оноһонхой һуудэ эхилдэг. Дембелүүд ба "дедууд" казармын эзэд бодошохо. Сэрэгэй албанһаа урид нүхэдтөө тогтодоггүй байһан, мүн "дух" ябахадаа, ехээр доромжолууһан сэрэгшэдтэ тон муухай ааша гардаг.

"Дедууд" залуу сэрэгшэдые хоорондоо хубаажэ абаха. Тийгээд ямар нэгэ "дедушкын" мэдэл дор ороод, тэрэнэ һамааруулаха, хүхөөхэ гэхэ мэтэ уялагатан болохон. Зарим "дедушканыуд" ушар тошоо һаманһаа долоон дороор аашаха, эрхэлхэ юм.

Олон офицерүүдэй байгаа һаа, ехээр бү хүхөөрэй. Юуб гэхэдэ, зарим "дедушканыуд" офицерэй захирамта тон харһа захирамта үгэж эрхихэ. Тийгээд хэй дин захирамта дүүргэжэ, һайнда

орохоёо бү мэдэ.

Сэрэгэй част бүхэн оорин ёһо занһалнуудтай банды "Уставной баш" частнуудан банды турмын гуримда дүтэрхи гэхэдэ, буруу болохогүй. Зүгөөр һууһан үедэ нимэ частнуудан тоо нидэн дооһолодо. Мүн тийхэдэ "уставтайһие" частыда зүдэрхэ арга олдохо. Бүхы дээрэн хэлэхэдэ, сэрэгэй реформы үнэн байдалһе һайжаруулаагүй шахуу. Шинэ үеһин, "дедовцины" дашуурдаггүй офицерүүд тон хэрэгтэй. Мүн сэрэгэй албанда татагшын наһа нэгэ бага дэһшүүлэхэ шухала. Хүсэд болбосороогүй хараа бодолтой, тогтоһоогүй абари занһа элэр хүбүүдэн дээрэ хэлһэдэн аяг аашата хэрэгүүдые даажэ шадахагүйн, "хухаршаһан" магадгүй.

ШАНДАТАН

ЗҮРГЭЭ СЭДЬХЭЛЭЙ МҮРНҮҮД,
ЗҮГШЭХЭЭ ӨНӨТӨЙ ЗҮЙЛНҮҮД

НЮТАГАЙ ТАРЯАЛАН НАНАГДАН БАЙХАЛ...

"Тарбагатайская нива" гэнэн газетэ "Хэр сэрэгэй албаа гаранабши?" гэнэн гарнаг доро хаа хаагуур алба хэжэ ябаһан нютагай хүбүүд тухай саг үргэлжэ бэшэдэг юм. Десятниково нууриной Николай Ивлев тухай аймагай газетэ мүн лэ бэшэһэн байна.

Коллин сэрэгэй албанай урда тээхи намтар юрын лэ хүдөөгэй хүбүүнэй намтар юм. Дунда нургуулиин һүүлээр залуу хүбүүн жолоошойн курсануудые дүүргэһэн. Һүүлээрнь "Маяк" гэнэн таряашадан ажахыда аба эжытээ, эгшэтээ хамта хүдэлһэн гэшэ. Зунай аяма халуунда - үбһэндэ, намартаа - таряа хурялганда хүдэлхэдөө, ехэ оролдосотойгоор ажалаа хэдэг байгаа. Армида онохо намартаа Коля комбайнда хүдэлхэдөө, 4000 центнер орооно хуряжа абаһан юм. Тиихэдэ аймаг соогоо Николай Ивлев 2-дохин нуурн эзэлээ һэн.

Хүдөөгэй ажалда бэрхэ хүбүүнэй албанай түрүүшын үдэрнүүд тухай аймагай газетэдэ бэшэһэн байна. Ангарск хото руу сэрэгэй албанд татагдаһан Тарбагатайн хүбүүн тэндэшые журам һайтай, даалгалан даабари саг соонь дүүргэдэг гэжэ частин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байба. Батальной командирай жолоошон байхадаа, наадгүй машинаа ябуулаа. Энээн тухай баярай бэшэг абаһан нютагаархидын ехэ байсаһан юм.

Хоёр жэл түргэн үнгэржэ, Николай Ивлев армиһаа табигдажа, һаяхан нютагаа бусаа. Гансаараа бэшэ, суг хамта алба гаранан Хүйтэн тосхойн нүхэр хүбүүнтээ ерэжэ, түрэлхидөөроо, нүхэдтээ танисуулаа. Хоёр жэл соо найдамтай нүхэртэй болоо бшуу.

"Ефрейтор Николай Ивлев наһаа сэдхэлээрээ ажалдаа оролдосотой, журамтай ябадалтай сэрэгшэ. Тиимэһээ дотоодын хэрэгүүдэн зургаанда гү, үгышые һаа, МВД-гэй дээдэ нургуулида нураха аргатай" гэжэ сэрэгэй частин командир зууршалга бэшэһэн байна.

Нютагаа бусаһан хүбүүн түрэл дайдынгаа таряалан, талын шэбэнүүр амисхал шэлэхэнь гү, аһи дээдэ нургуулида нураха хүсэлтэй гү? Бү мэдэе, Полина Зиновьевна Никифор Андронович түрэлхидыншые энэ асуудалда харюусаһаа болгоомжолно.

С.ПОЛЮКИН.

"Не люби правду в армии - найдешь паразитов очередей" ...

"Если б безумный служил, мы б на дембеля не шли" ...

"Если бы без сна, оху, значил бы всего лишь зря" ...

"Если шилье бы из-как, значил бы уже чертак, если бы пропал обед, значил бы конечно, зед" ...

"Я столько за год съел овса, что столько лошади смотрели в глаза" ...

"Лучше слов на обывке нет: перекрест, обдой, обед" ...

"Армия - дело добровольное: хочешь - иди, а не хочешь - забери" ...

ТОЛЬКО ТОТ ЗНАЕТ ЦЕНУ ЛАСКЕ, КТО БЫЛ В САПОГАХ И КАСКЕ Армейские паразиты Армейские паразиты

"Я плавно сплываю с ней несмело, желая увидеть белое тело. Тудамн прижамься к единственной в мире... Моя дорога карточка в мундире" ...

"Курсант без лопаты - паршивые формы одежды" ...

"Умом ты можешь не блистать, но сапогом блистать обязан" ...

"Ты хочешь увидеть, как плачет Ван Дамм, как в суррогах бьется Сталлоне, как славный Арнольд на лопату парвится? Увидишь, как только десантили парвится" ...

"Армия - это единственное место, где молодой красивый парень мечтает поскорее стать женской" ...

ТОО, БАРИМТАНУУД

1995 ондо сэрэгэй алба гаража байһан 1017 хүн, 1996 ондо - 1046 хүн, 1997 ондо 1103 хүн наһа бараһан байна.

★ ★ ★
Үнгэрһэн жэлэй хабар 30 мянга гаран эдиршүүл сэрэгэй албанһаа хулжаһан, зайсаһан байна. Намартаа энэ тоо 40 мянганда хүрөө.

★ ★ ★
Россин сэрэгэй албанд 1985 ондо хабаадуулагдаһан залуушуулай 93 процентын дунда нургуули дүүргэһэн байгаа. Харин 1996-97 онуудта сэрэгшэдэй оройдоо 70 процентын дунда нургуулитай ха.

Түбэй сонинуудһаа Борис БАЛДАНОВ оршуулба.

Ашые сагта Эсэгэ ороноо Аршалан хамгаалхаар бэлэмди!

Хүндэтэ уншагшад! "Буряадууд. 1997 он" гэнэн теле-дамжуулгын һүүлээр редакциядамай ерэнэн бэшэгүүдэй нэгыг танай анхаралда дурадханабди. Авторын - Даша- Дондок Сандакович Менжигин, хүндэтэ ветеран, сониниймнай эдэбхитэй авторнуудай нэгэн.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ УРЯАЛ

Буряадай телевиденээр болоһон тэрэ хоёрлодоон ехэ һонирхолтой байгаа. Залуушуулай байдал, түрэл буряад хэлэн тухай, мүн бурхан шажанай бутарал, архи тамхинай дэлгэрһэн тухай ехэ зүбөөр, түүхын баримтануудтайгаар, ёһо гуримтайгаар хэлсэһэнинь һайшаалтай. Саанадашые инмэ дамжуулгануудые бэлдэжэ, олон зонинь хабаадуулжа байбал, ехэ һайн бэлэй. Арадай ёһо заншалые, бурхан шажанай ёһо гуримые залуушуулай ухаан бодолдо, зүрхэ сэдхэлдэ шэнгээжэ, архи тамхияа болуулха саг хүрэжэ ерээд байна. Үндэһэн хэлээ дээрэ үргэн хүгжөөжэ, Ази түбинь арадуудай эрдэм номые, оюун ухаае халан абаха, үндэһэн соёлоо дэбжээхэ эригтэ залуу үетэнэй урда табигдана.

Хэр ургаа буряад айл отогуудта хулгай худал, элдэб муухай ябадал болодоггүй байһан түүхэтэй. Гэбшые ХХ зуунай эхинһээ элдэб үймөөн, дайн дажар боложо, Россид хэдэн анги зон хоорондоо тэмсэжэ, хаанай засагые унагаажа, тон ехэ буһалгаан ушарһан гээд мэдэнэбди. Шэнэ Совет хуули тогтожо, шадамар бэрхэ, баян зоной эд зөөринь буляагдаад, шэнэ сагай хөмороон эхилээ бэлэй. Тэрэ ехэ хашалган хамалганда би дайрагдаһан хүм. Арбаадтай ябаханда, аба эжыгээ алдаад, үншэн үрооһон үлэхэнөө мартахагүйб даа...

Урда сагай эрдэнини зүйлөөр шэмэгдэһэн, зоной зөөрээр бүтээгдэһэн хэды олон гоё һайхан дасан дуганууд хайра гамгүйгоор һандаргадаа гээһэнб?! Бурхан шүтөөноо дарлажа бузарлаһанай үйлөөр хүн амиганда үзэгдөөгүй хүнэр ехэ дайн болоо. Олон миллион эрхим хүнүүд дайнай дүлэндэ дайрагдажа хосороо...

Тэрэһэнэ хойно, 50 гаран жэл соо ехэ дайн болоошыгүй һаа, зоной хөмороон бага болоогүй, харин һүүлэй үедэ бүри ехэдэжэ байна хэбэртэй. Гол шалтагануудын гэхэдэ, хуулиин хэрэг һуларгаа, мүн архидалга, хара тамхи таталга айхабтар ехээр дэлгэрээ бшуу. Хулгай тонуулай, алалсаа хюдалсаһанай диндэхээр бэшэ дэлгэржэ байхада, засагай дээдын зургаанайхид шанга хэмжээ абажа шадаһангүй.

АРХИИН СЭРЖЭМЭЙ АЮУЛ

Урда сагта буряад зондо архьяр сэржэм үргэхэ ёһо байгаагүй юм. Хууһанай эрдэмтэ ламанар энээнине хоридог байгаа. Бурханай сэржэмые сагаан нуоор, сайн дээжээр үргэдэг. Энэ хадаа

Шиний нүдөөр шэртэнэм энэ дэлхэй

сагаан һайхан харгытай байха гэнэн заабаритай. Жэһэнлэхэдэ, Ивалгын дасанай түрүүшын хамба Лубсан-Нима Дармаев (зоной нэрлэгшээр Дармаа хамба), удаань Ширабай хамба, Гомбоев хамба, Эрдынеев хамба архин сэржэмые отго хоригжо, дасанай дэргэдэ архин зүйл хэрэглэгдэдэггүй байһан юм. Тэрэ хуушан хамбанарһаа хойно залуу хамбанар, ламанар архьяр сэржэмлэгые дэмжэдэг болоо һэн. Дасанай хурал, сахюуса (жасаада) ороһон архин саанань хээд, һүүлдэнь өөһэдөө хэрэглэдэг. Жасаа хурадаг ламанар, "сайгаар сэржэм үргэдэггүйбди, гансал архьяр" гэдэг. Архин сэржэмэй аюул нэрлэбди:

- архин сэржэм аян замдаа үргэбэл, Хангайн ээдые хорложо, замдаа һаад ушаруулхат;
- дасан хүрэндэ архин сэржэм үргэбэл, бүхы шолмос, шүдхэрые урижа ундаалууһан ушартай.

Бурханай номой ёһоор амн шаһанан, байдал һуудалай, харгы замтай, мүн хатуу, зоолон сэржэм гэжэ нлардаг. Архин сэржэмэй аюулаһаа зайсахыетнай үнэн зүрхэнһөө урьялнаб!

ҺҮЗЭГТЭЙ ХҮНЭЙ НАНАМЖА

Мүнөө үедэ аймагуудай дасануудһаа гадна Улаан-Үдэ хотодо элдэб олон мүргэлэй байранууд бии болонхой. Ламанар бүлэг бүлэгөөрөө таһарлад, хамбадашые мэдэлгүй, дураараа хурал мүргэл хэжэ, үзэл үзэжэ, бурханай хэрэгсэлээр хонжоо наймаа хэжэ, олоһон олзоёо өөһэдөө хармаанладаг байна. Ингэжэ бурхан шажанай ёһо гуримые бутаргааһаа гадна хоёр анги боложо, бэе бэеэ муушаадаг, сэрэгүүсэлдэдэг, хэрүүл шууяа, бүриншые нэгтэрүү ябадал гаргадаг болонхой.

Үндэр һаһатай олоһон һүзэгтэйнүүдэй зүгһөө үнэн зүрхэнһөө ингэжэ урьялхые зүбшоогыт: "туһинан, ядарһан хүндэ туһа хүргэхэ, ходоодоо сагаан сэдхэлтэй, сэбэр бодолтой ябаха" гэнэн Бурхан багшын шаһи ороходоо үгэһэн тангаригаа нангшаар сахин ябыт! Хамба ламые, дасанай шэрээтэһэрые һунгахадаа, гэлэн санаартанай ёһо гуримые нангинаар сахидаг дээдэ эрдэмтэй ламанарые шэлэжэ, шалгажа һунгаха хэрэгтэй.

Архи уудаг, архьяр сэржэм үргэдэг ламанарые дасанһаа гаргаха. Россин Федерациин Буддын шажанай Заншалта Сангхын мэдэлдэ бүхы ламанарые оруулаад, хамбын, шэрээтын гар тамгатай үнэмшэлэг барюулха. Инмэ баталамжагүй ламанарые болуулбал, дээрэ. Һүзэгшэдэй хэрэг зоригые лама бүхэн саг соонь бүтээхэдэ, хүлһэ эрижэ абаха ёһогүй.

Имэл даа мшнин захяа - хандалга. Ургажа ябаа залуу үетэнөө бурхан шажанда хабаадуулхын тула лама санаартанай ёһо журамые нангшаар сахиа, нэрэ хүндыень дээрэ үргэхэ хэрэгтэй.

Д-Д. МЕНЖИГИН,
уншагша.

Нютаг нугадатнай саһа, бороотой, хүйтэн шэнги. Даарабан гүбди. Харгын хажуу тээ гэрһээ утаан гаража, зон олон хэбэртэй харагдаба. Аяга сайһаатнай уужа, халуу орохо аа гүбди? Аха зоноортнай үгэ

дорохоно, хүрһэтэ ногоон газар дээрэ нарата хайхан намжаа үдэр найман зүгтэ найр зугаа боложо байха үедэ Бадма Балдан хоёр уулзаһан юм байна. "Нүхэр, шидэ хоёр хэтын хэтэдэ, үсын

ХАДАГ ТАБИЛГЫН ӨНӨ ГҮРИМ

Өнө зүбөөрнь хадаг табилга тухай бэшэхэ гэжэ шийдээб. Манай нютагта тахил табиха, үүлжэ - Хори, Хэжэнгэ, Ага тээнэ хадаг табиха гэлсэдэг. Тийхэдэ басагынь эрнжэ ошоһон аилай эзэн - худа болохо хүндэ бэшэ, харин бурхандань хадаг табиха ёһотой. Мүнөө заримдаа минь айлай эзэндэ хадаг баряад дүүрэндэг хэбэртэй агша. Шажа мургэдай дэлгэржэ банха үедэ энэнь буруу. Нэгэ шажантанай зингал гуримыньшье адли байха ёһотой. Мүн баһа хадагаа зүб харуулжа табиха ёһотой.

андалдаха аа гүбди? Үндэр үргөөдэтнай орожо болохо гү? гэжэ айладаг.

Хоёр-гурбан хүн угтажа гараад:

- Орожо болоно-оо, болоно, - гэлэг.

Гэртэнь ороходо, стодоо нуулагдаг. Аяга сайһаань ама хүржэ, дулаасажа байтар басаганай талаһаа:

- Зай, нүхэд, холо ойроһоо ябана гүт? Аян замда гү, ажал хүдээмэрээр ябана гүт? - гэжэ асуудаг.

Хадаг табиха ерээшдэй аха захань бодожо, нютаг нугая, хада уулаа дурдаад:

- Ямар нютаг, хаана ерээб гэшэбибди? Басаганай аба хэн гэжэ нэртэй юм? - гэжэ асуудаг.

Харуу абананай хүүлээр:

- Аба гэртэйнай алтан богото алхажа, зүб оробо гүбди? - гэжэ асуудаг.

- Мүн-мүн, зүб ерээбт, - гэжэ харюусадаг.

Хадаг табиха ерээшд гоё найханаар угтаһандань баяр хүргөөд, аха заха түрүү хүнинь бодоод, ерээш хэрэгээ айладаг.

- Хүхэрэгшэ тэнгэрини

үедэ үхибүүднай, ашанар, зээнэрнай нэгэдэжэ, аил болог", - гэжэ нэгэнинь дурдахахада, нүгөөдэнь зүбшөөбэ гэхэ. Тийнхэн-нэгэ хундага баряад, бэрһээ андалдаад, гараа барисалдаад, гараһан юм гэлсэдэг.

Гүн талын гүнгинөөн дундуур, ута харгын уняар соогуур, үргэн уужам талын ургы сээртэй газараар, сэлгээтэй хайхан талын сээг набшатай газараар агта хүлэгэй хурданинь шэлэжэ, автомашиний һанииние абажа, жөгүүртэ шубууни гаталха жаран дабаа дабажа, далита шубууни гаталха далай мурэн гаталжа, элһэгэй харгыда эсэхэгүй, хэдын харгыда халтирхагүй, уулын харгыда унтархагүй түмэр машинийн тооһон доро, хурдан машинийн хүнхиноон доро ябажа ерээд, алтан сэрэгдэтай мориёо дун гэжэ, аба гэртэйнай алтан богото алхажа ороод байхадаа, худа урагууд боложо, хүбүүн хүүхэн хоёроо айд болого-оо гэжэ ерээб гэшэбди, - гэжэ хэлээд:

- Би бэлэгтэй, сагланагүй сагаан эдэртэй, сэржэмн дээжэтэй сүршэ хадагаа бурханданан табиха болохо гү? - гэжэ нурадаг.

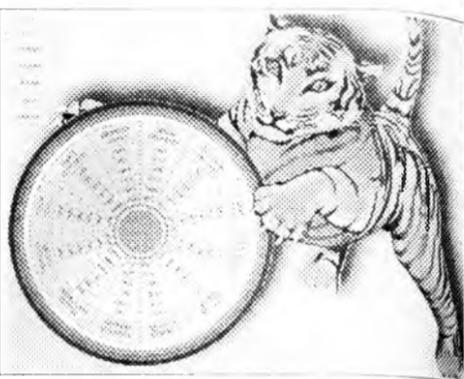
Тийгээд бурханда хадагаа табиха, заншалаар худа ураг болоод, танилсаад, юрөөл үрээлээ хэлсэхэ ёһотой. Хадаг табихадаа, 3-5-7 хүн ошохо ёһотой. Эхэнэр хүн огто хориюулай, ябажа болохогүй, хойшоодоо һаадтай байха гэдэг. Иймдэ даа, манай нютагай хадаг табиха ёһо гурим.

Цырендоржо ЦЫДЕНОВ,
габьяата механизатор,
Ивалтын аймагай
Оронгын бурхан
шажантанай бүлгэмэй
түрүүдэгшэ.

Бар жэлые угтуулан

ЭРЭЭМ ГҮРӨӨНЭМ

Мүнөө үсгэ 7 янзын эрэн гүрөөһөн ош гэдэг. Тэдэ бултадаа уласхоорондын Улаан дэбтэртэ оронхой, хоморой амитад гэжэ тоологдодог. Хари гүрэнүүдтэ оршодог эрэн гүрөөһонд тухай тобишо тиды хэлэе.

ХИТАДАЙ ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Хитадай Арадай Республикада зоиниш үлэмжэ олон гэжэ бултада мэдэжэ. Зоной һүндэлһэн газарта эрэн гүрөөһөн байжа шададаггүй, үгы болодог.

БЕНГАЛИИН ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Энэ амтан гол түлэб Индостан гэжэ хахад арал дээрэ амидардаг. "Ал, шубуудай үгы болошоо һаа, ажабайдалнай һонигүй, үнгэгүй болошохол" гэжэ Энэдхэг гүрэнэй мэдэжэ ажал ябуулагна Джавахарлаал Неру хэлһэн байдаг. Хоморой амитадые хороохогүй гүһэн хуули гарганаһань ашаар амитадые абарха тусхай "Эрэн гүрөөһөн" гэжэ проект бэлүүдэгдэжэ, зановедник, законнууд нээгдэһэн байна. 1972 ондо 2000 тухай гэжэ багсаагдаһан һаа, мүнөө Индидэ 3600-гаад тухай болоххой.

СУМАТРЫН ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Суматра олгиругой галмай 435 мянган дүрбэлжэн километр юм. 22 миллионһоо үүү зон ажаһуудаг. Иймэ олон зоной ажаһууһан газарта эрэн гүрөөһөнэй амидархань бэрхэтэй. Ушар нимһонэ Суматрада мүнөө 250-300-һаа олон бэшэ эрэн гүрөөһөн би гэжэ багсаагдана.

ЯВЫН ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Ява олтирог Суматраһаа 3 дахин бага талмайтай, 90 миллион хүн ажаһуудаг. Энэнь Суматрын талмантай сасуулахда, 4 дахин олон хүн ажаһууна. Ушар тиймһонэ Суматрын эрэн гүрөөһөнэй нэрэнь лэ үлэнхэй гэхэдэ ехэ адуу болохогүй.

БАЛИЙН ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Бади олтирог урдань Яваһаа таһархан хубинь юм. Зонинь үлэмжэ үдхэнөөр ажаһуудаг тула эрэн гүрөөһондынь үгэн дээрээ үгы болохон.

ТУРАНАЙ ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Казахстанай, Дунда Азини, Зүүн Закавказини урда хубинуудаар, Иранда, Афганистанда болон Хитадай баруун зарим районуудта эдэ эрэн гүрөөһонд амидардаг байгаа. СССР-эй дэбисхэр дээрэ Талыше болон Ленкоранска набтар газарта амидаржа, тэндэһээ Кавказай элдэб районуудта тардаг һэн. Гэхтэй хамта XX зуун жэлэй тэн багаар Кавказданынь үгы болошоо.

АМАРАЙ ЭРЭЭН ГҮРӨӨНЭН

Энэ эрэн гүрөөһые Амарай гэжэ, Уссурини гээд үшөө нэрлэдэг. Энэдээр нэрлэгдгшэ зургаандаа орходоо, хэмжүүрээрээ ехэ, томо толгойтой, сээжэрхэг, газар дээрхи эгээл хүсэтэй арьяатан болоно.

Зундаа шара хара зуруудтай үнгэ зүһөөрөө урда зүгэйшөө эрэн гүрөөһондэй адирхуу болодог. Үбэлдөө сайбаршаг үнгэтэй болооһые һаа, ноһонини үдхэн, утаар урдаг юм. Үнгын зурагай хэлбэри бэ

бэшэ нугаатан байдаг. Эрэн гүрөөһон хоошхэдээ ади шуран, хүсэтэй бээтэй, гал сахима гүхэрэн шарниодтэй, ута һуулагүй. Урда хулыннь хүдэр, хурса хюмһад 8-10 сантиметр хүртэр утатай.

150 килограмм һонигүртэй бодон гахайе зуугаад, юмһи дээгүүр харанжа гаража шадагтай. Алаһан томо буһаа эрэн гүрөөһон газар дүүрүр 12 метр шэрһэн байна. Гэрэ бүхынь 13 хүн байраһань хүдмэжэ динлээгүй. Тийхэдэ алаһан мори 500 метр, үхэрһе 7,5 километр шэрһэн ушарнууд бии.

"Ангуудай хаан" гэжэ тоологдодог арсаһанһые бээрээ, хүсэ шадалаар эрэн гүрөөһонһөө бага юм. Зоопарк, циркдэ байһан арьяатад һаншалахад хуны һаалгаагагүй һаа, эрэн гүрөөһонини арсаһанаа ала-жархиха байдаг.

Дунда зэргын арсаһан 100-120 килограмм һонигүртэй (227 килограмм нэгэ арсаһан байһан гэдэг). Тийхэдэ 2 центнер һонигүртэй эрэн гүрөөһон үсөөн ош юм. Бэсһынь томо һуулагч хамта 3,75 метр болодог.

Эрэн гүрөөһон һонор шохогүй, һунидооһые харадаг хурса шодотэй, үнхидахада муушаг, гэбһынь 200 метр зайданг байһые тухайлдаг. Тон ороо эрхэ байдалда гүндэдэггүй, уридһалан хараалдаг, ухаатай амтан.

Үнэ ноһоһоо гэрэн хоошхэдэ элбэжэ, долбожо, ходо сээр ябадаг. Гэбһынь үбэрхэ бүрээ өөрсэ янзын үнэр ехтэй болодог. Тэрэ үнэриень абахадаа, баабгайтай тэмсэдэг, ноһон эрэн гүрөөһонһөө айдаг.

Гэрэй амтад сооһоо ноһоний мяха эдхэ дуратай. Бодон гахай, бута, гүрөөһон, шандага, заримдаа дорго, шоно, баабгай гэхэһэн дайралдаһан уланга эдхэжэрхидэг. Өөрынтоо агнадаг газарта шонье бүртгэсэдэггүй.

Жэлхэһи байгаалин муу-даһанай, хүнэй гэмээр эрэн гүрөөһонд эхээр үсөөртэ, 1930 ондо дэлхэй дээрэ 100 мянган эрэн гүрөөһон амидараа гээбэл, 40 мянганһынь Индидэ байгаа. Мүнөө дэлхэй дээрэ 5 мянга тухай эрэн гүрөөһон би гэжэ тоологдоно. Тодоор тоолохонь бэрхэтэй хэрэг ааб даа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда гээ Алс-Дурида эрэн гүрөөһон 30-40-һоо олон бэшэ гэжэ тоологдоһон һаа, агнуури хорһонини ашаар 200 хүртэр олоноронхой.

Гэбһынь олон шухаг эмдэ ородог мяхынь, гоё найхан арһынь, хари гүрэн руу хуулааха зорилготойгоор һүүдэй үедэ эрэн гүрөөһоншоусаар агнадаг болонхой. Түүхынай, агуу байгаалинһай дуурсхаалта амтан - эрэн гүрөөһондые аршаалха гэшэ гансал гүрэнэй бэшэ, эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга гээд һануулаа.

М.ГЫЛЫКОВ,
биолог-охоточ,
Буряад Республикын оршон байгаали хамгаалаа комитэдин гол мургэжэлтэ.

АМГАЛАНДА ЭЛЬБҮҮЛЭЭД, ЭЛҮҮР БОЛОГТЫ

Энэ зураг дээрэ харуулагдаһан айлимантай гэхэдэ. Монгол хайхан оронһоо эрэн Раднаа Амгалан болоно. Амгалан Монгодоо арадан эмшэн, 1-дэхи категориин баряаша гэхэн нэрэ зэргэтэй. Эхэ эсэгэ хоёрын уг гарбалаараа буряадууд байһан, тиймһэнэ басаганинь зүрхэ сэдхэлэйнгэ уряагаар манай эндэ ерээ, үбшэ хабшанда нэрбэгдэһэн нүхэдтэмнай арга шадалаараа тухаламжа хүргэжэ ябана гэшэ аабза. Энэ хүнише Зэдын, Сэлэнгын, Захаамнай зон һайн мэдэхэ болоо юм байна. Мүн лэ тэрэ Шэтын, Эрхүүгэй областынуудай хүдоо нютагуудаар нилээд удаан ябажа

ерээд, мүнөө Улаан-Үдын ветерануудай поликлиникэ соо эмнэлгэ хэжэ эхилээ.

Амгалантай уулзахашыегүй байгаа хабди, зүгөөр "Молодэжэ Бурятин" газетин редакторай орлогшо Серафима Очировагай тэрэ эмшэн тухай магтажа хэлэхэдэнь һонирхожо, массажа хүүдээ һэмди. Нээрэһынь, Амгаланай гарын ульгам зоолхэн гэһонь, үдэр бүри шахуу стол түшөөд һуугша бидэнэр нюрга хүзүүгээ эльбүүлхээрээ болоо аабзабди. Бэеин нидхэрхэ точконуудые шэнжэлжэ олоод, тон наринаар массажа хэхэ юм.

Харин өөр тухайнь тобишоһоноор хоёрэхэдэ, иимэ. Тэрэ Улаан-Баатар хотын багшанарай дээдэ һургуулийн спортын факультет дүүргэһэн. "Оюутан ябахадаа, спортсменүүдэй бэеын хүшэ тамирые нэргээдэг, гар хүлөө гэмтээшүүлые аргалдаг байгаа. Тийхэдэ факультетдэмнай эмшэ-баряашадые бэлдэдэг курс байһан юм" гэжэ тэрэ хоёрэхэдэ, тэндээл түбэд медицинан эмнэлгын шоусаар гол түлэб һонирхожо эхилээ һэм гээд Монголой Эрдэмэй академинь сертификат-үнэмшэлгэ харуулаба. Энэ абажа хүнгэн атлетикээр спортын мастер гэхэн нэрэ зэргэтэй. Дүтөөр танилсаһанай удаа Амгалан арадаа үргэлөөд ябаһан

сүүмхэ сооһоо хүбхэгэр зузаан хоёр дэбтэр гаргажа, "эмшэлһэн, туһа хүргэһэн хүнүүдэйми гараар бэйгэдэһэн һанал бодомжоһууд эндэ дууһан байха. Нэгэ жэшээ дурдаһуу. Захаамнай аймагай Михайловка һууринда ажаһуудаг Максим гэжэ хүн хүдөө гаража, хорото хашагта (энцефалитний клон) хазуулаад, хэбтэрини болоһон байна. Тэрэнише республиканска больницада удаан эмшэлээ, тезд үрэ гараагүй даа. һүүлээрнь Максим Амгаланда аргалуулжа, хүл дээрээ бодоһоноо мэдүүлэ. Тэрэ хүбүүн дахинаа монгол баряашантай уулзажа аргалуулжа хүсэлтэй. Нэмэжэ хэлэхэдэ, энэ баряаша эхэнэр ургамалай эм домуудаар нилээд олон үбшэнтэдые аргалжа эдгээгээ. Юуидэб гэхэдэ, эхэнэ, эмгэг эжынь аймаг дотороб мэдэжэ эмшэ-баряашанууд байһан шуу. Угаараа халан абаһан монгол баряашын гарын эм дөмтгой байхал ёһотой гэжэ этигээд, энэ айлшанаа айл аймагаараа аятай зохидоор угтажа байял гэхэ байнаб.

Галина ЗНАЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монгол эмшэн Раднаа Амгалан.
Г.Самболовай фото.

Поздравляю с днём рождения милую, сердечную Наталью Михайловну ШАБТЯ и желаю счастья и здоровья.
Жена Сергеевна

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ ЭМШЭЛЭЛГЭ

БАДАГАН АРГАЛХА ЯПОН ДҮРИМҮҮД

1997 оной октябрийн 23-най, ноябрийн 13-най, 1998 оной январийн 15-най өмөрнуудта)

ХАЛУУН, ХҮЙТЭН ВАННА

Бултанай мэдэхэ ёһотой дүримүүд. Халуун, хүйтэн ванна хадаа удаа дараалан хүйтэн, халуун ванна хэлгэжэ байжа уһанда орохо ваннаныуд болоно гэшэ.

Хүлэ гаргуулдаг юрын халуун ваннада ороһоной удаа бөмнай (архамнай) өөрынгоо уһа, аша тухатай олон тоото тусхай бодосуудаа, мүн "С" гүхэлэй витаминнаа гэжэ, үшөө тнихэдэ кислотатай болон щелочын тааралдал хубилжа болохо бшуу. Харин хүйтэн, халуун ваннаныудые хэлгэхэдэмнай, бөмнай нормо соогоо байна, тиймэһээ кислотагаймнай болон щелочоймнай тааралдал (кислотно-щелочное равновесие) кубилнагүй.

Хэр удаан саг соо ванна-уудаа хүйтэн, халуун уһаар хэлгэхэб гэхэдэ, бөмэй эүүр энхэ байдалһаа дулдыдаха байна (жэшээн сифилис үбшэнтэй хүн хоёр-гурба һара соо бэээ нөөсгэлхэ хорилго хэһэнэй удаа хүйтэн, халуун ваннаныудта орохо хорилго хэжэ зэргэтэй)

Ашаг үрэ. Хүйтэн, халуун ваннаныудые хэлгэжэ байжа ороходо, нэрлэбэл невралги, ревматизм, толгойн үбшэн, диабет, гипертони, зүрхэнэй, бөөрын, халууржа, ханяажэ зободог үбшэнүүдтэй, тнихэдэ аддисонной үбшэнтэй, маляри, анеми, шуһанай эрьесын үбшэнтэй зондо аша тухатай байха.

ЕЭЛҮҮЛЭГДЭХЭ АРГАНУУД

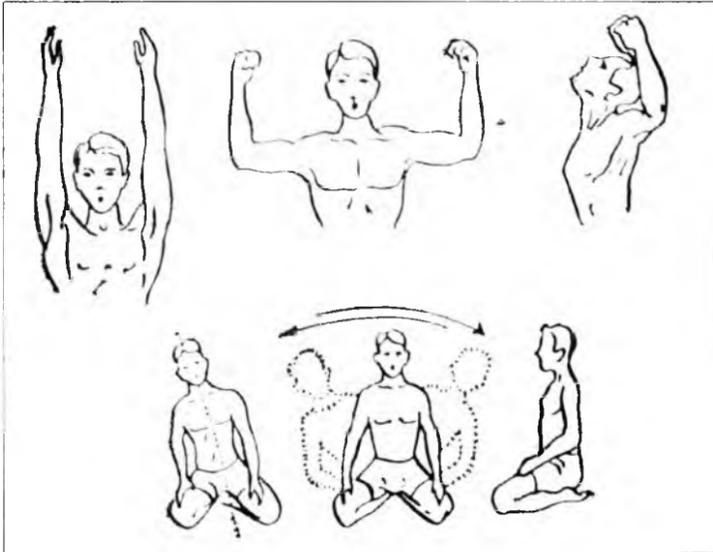
41-43 градус (цельсеер) халуун, мүн 14-15° хүйтэн уһа ваннада хэрэглэбэлтнай, ехэ ашаг үрэтэй байха байна. Арга хэхэдэ, оройдоол 1 минутын туршанада хүйтэн, хуудань баһа тэрэ саг соогоо (1 минута соо) халуун ваннада орохо ёһотойт. Эдэ 1 минутын туршанада орохо халуун, хүйтэн ваннаныудтаа хэлгэжэ байха болоно. Гараха болоходоо, эгээл хуудань хүйтэн ваннада ороод гаранат. Оройдоол таба дахин хэлгэбэлтнай, һайн үрэ дүн туйлагдахагүй. Тиймэһээ юрэ 11 дахин хүйтэн, 11 халуун ваннада орохо, үгы гэбэл зарим ушарта 61 хүрэтэр ваннага хэлгэхэдэ аша тухатай байдаг. Ванна үгы һаа, бэээ кранай уһаар, үгы һаа, хүлнүүдһээ эхилэдэ, үшөө уһаар шлангаар бэээ үшөө (бээдэ уһа адхаха) хэрэгтэй. Үгыһье һаа, хуушгтэй уһа хэрэглэхэдэ болохо: 1 хүнэг уһа хуудээрээ

адхаха, нүгоодэ хүнэгөө үбдэгүүдтээ, хуудань нэгэ хүнэг уһа гэдэһэндээ (хүйтэн багаар), үшөө нэгэ хүнэг уһа зүүн мур дээрээ, ондооснь баруун мур дээрээ (гурба-гурба дахин мурнууд дээгүүрээ) уһа адхаад, хуудань халуун уһа ээлжлүүлэн энэ гуримаар бээ дээрээ адхан гоожуулаад, хуудань баһал хүйтэн, халуунаа удаа дараалан хэлгэхэ шухала.

һаа, заабол үхэр шодонь, нохойн хоншоорой сай уухада ехэ аша тухатай.

Харин гэдэһэ доторой хорото бодосуудые бээһээ гаргахын тула юумэ эдингүй хэдэн үдэр байбал дээрэ байха.

Тнихэдэ желатинтай хоол (холодец, студень), ша-нагдаагүй овоц ехээр эдихэ шухала. Өөрынгоо сами, хүүжын органуудта анхара-ралаа хандуулаха хэрэгтэй.

ЯПОН ДҮРИМҮҮДНЭЭ ГАДУУР ХЭГДЭХЭ ЗҮЙЛНҮҮД

Нийн гэжэ япон эрдэм-тын тусхай системтэй (эүүр энхэ байлгын б дүримүүдтэй) танилсаба гэшэбди. Эдэ органуудһаа гадна бадаган үбшэнтэй зон, үгыһье нимэ үбшэндэ нэрбэгдэхэ үгн гэжэ хэргылһэн хүнүүд гурбан гол шэглэл, онсолбол, бээһээ углеродой окись гаргаха (архи тамхинһаа, ехэ саахар эдихэһээ арсаха шухала), тнихэдэ "С" витаминтай эдэ хоол ехээр эдихэ, мүн шуһанайнгаа худалнуудые хорото бодосуудһаа (шлаки) сээрлэхэ хэрэгтэй.

Тодорхойбол, арһанай бээлүүлхэ үүргые дэһнэлүүлхэ, гэдэһэ доторые хорото бодосуудһаа (шлаки) сээрлэхэ, хоргоһоо хата-даһаа сүлөөрхэ (аргалха), сэхэ сэмсэгэр норготан ябаха, шуһанай худалнуудые сээрлэхэ шухала. Углеродой окисьһоо халахын тула бээ оло дахин (6-11 дахин үдэр соогоо) нөөсгэлхэ хэрэгтэй. Энэ хорилгын ашаар бүхы муу бодосууд (мочевина, шлаки) арһаартай га заашаа гаража, орондонь кислород, азот һөөргөө ороно бшуу. Тийгэжэ бээ соохи уһангийн сээрлэгдэнэ.

Агаарай, мүн хүйтэн, халуун ваннаныудые хэрэглэхын хажуугаар "С" витаминтай эдэ хоол, нэрлэбэл, 5 овоцой хамтадаһан иүүһэ, мүн тнихэдэ үшөө олдодоггүй финиковэ сливын (персимон), үгыһье

Минеральна бодосуудтай хоол эдихэ, һайн шанартай бусалгагдаагүй уһа ууха шухала болоно. Жэшээн, үхэр шодонь, нохойн хоншоорой сай ехээр уугаа һаа, уһа ехээр уһанан хэрэгтэй.

Бадаган үбшэнтэй зон хүншэн эдэ хоол эдихэ ёһотой: шанһан барайгар (рис), загана ба тахяа, табан зүйлэй овоцтойгоор хамта эдихэ хэрэгтэй. Зүгоор япон "Эүүр энхэ байлгын б дүримүүдэ" бү мартаябди:

1. Хагуу, нэгэ жэгд ушары.
2. Хагуу дэрэ.
3. "Алтан загана" гөһөн хорилго.
4. Кашляриуудан хорилго.
5. "Гарнуудай альбанай ба хүлэй улануудан хабсарал" гөһөн хорилго.
6. Норготан ба гэдэһэнэй хорилгонууд.

Эдэ хорилгонууд тухай манай газетэнүүдэймнай номернуудта хэблэгдэ, һонирхонзон зон эдэ газетэнүүдэй материалнуудые бээржэ олохо байха гэжэ найданабди.

Эдэ япон дүримүүдые бээлүүлһэнэй ашаар хотын, хонхоногой (прямая кишка), ушханай, сабын (матка), түбэгийн бадаган үбшэнтэй зон аргалагдаһан байна. Булганда амжалтатай, эүүр энхэ ябахыетнай хүснэбди!

Б.ОРБОДОЕВА хэблэгдэ бээдэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Норготан ба гэдэһэнэй хорилгонууд харуулагдана.

КУПОН БЕСПЛАТНОГО ОБЪЯВЛЕНИЯ

"Буряад үнэн" - "Дүхэриг"

Наш адрес: 670000 г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23 каб. 48

Рубрика _____ Текст (не более 25 слов) _____

Ваш адрес (тел.) для ответа _____

РАДИО ХОРОШЕТО НАСТРОЕНИЯ

"ПУЛЬС РАДИО"

РАДИОСТАНЦИЯ

Каждый день, каждый час, с раннего утра до позднего вечера в эфире

ПУЛЬС-РАДИО

НОВОСТИ и ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

Это - необходимая информация, важная для людей любых профессий, взглядов и интересов

НОВОСТИ и ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

время, собирающее максимальную аудиторию

Здесь может быть и ВАША РЕКЛАМА

Выберите лучшее время, заявите о себе максимально эффективно

НОВОСТИ и ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

- слушают ВСЕ!

УКВ 66, 53, FM 103, 3 Третий канал

Республиканской радиосети.

Телефоны 37-96-11, 37-97-11

г. Улан-Удэ, ул. Терешковой, 3

Лицензия Министерства связи РФ № 3859 от 29.02.1996 г

Лицензия Федеральной службы РФ по телевидению и радиовещанию № 1114 от 20.03.1996 г

Лицензия Федеральной службы РФ по телевидению и радиовещанию № 2753 от 25.09.1997 г

ЛЮБИТЕЛЯМ ОТДЫХА, ТУРИСТАМ, ВОДИТЕЛЯМ

Пансионат Верхняя Березовка

Благоустроенные номера, круглосуточное кафе 1 сутки - 50 рублей.

Автобус № 8 "Пансионат" Тел. 34-43-44

Печати и штампы от 60 т.р. за 2 часа Госкомстат (напротив Горсада) ул. Толстого, 3 тел.: 222-851

Новое поступление телевизоров Sharp, Philips, JVS, Sony ТЦ "КАРАТ" ул. Толстого, 3 (напротив Горсада) т. 222-851

Врач-психотерапевт ДИЛЬ АНДРЕЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ пригласает каждое воскресенье на лечение АЛКОГОЛЬНОЙ, ТАБАЧНОЙ зависимости по методу А.Р. Довженко и антиалкогольным фиточаем "НАРКОДЕЛ" - начало в 10 часов; ТЗЫТОЧНОГО БЕСА - в 12 часов; ЭНУРЕЗА - в 13.30. Лицензия №115. АДРЕС: проспект Строителей, школа №49. Справки по телефону 37-35-27.

дүрсэтэй хүнэй бэе. Толгойг үй. Архийн шунахайда сумабжаа, тархья залгья. Хорото энэ унда бү уугыг гэжэ аргадахын орондо

дээдын хүсэнтөө бэшээшэн хайра эринэй ү? Тээд хайдаа, өөрөө талаанг үй нааш, дээрһээ хэн гуурһыеш гулгуулаад орхихоб... Удаадахи бүтээльень "Мухар

УЯНГАТАЙ, УРЛАЛТАЙ ХАНИЛДАГ НҮХЭРНАЙ

Бэшүүрэй аймагай Харлан нютаг тоонготой В.Б.Ванчиков олон янзын бэлигтэй хүн юм. Уран зурааша-шэмэглэгшээр хүдэлөө. Мүнөө лениндэ. Сүлөө саг ехэ. Элдэб зүйл-хүгжэмтэ инструментнүүдые, аяга амхарта хэдэг. Аса тармуур хэжэ, нютагайхидтаа эльгээдэг.

"Эжын талаар үбгэн аба Аюша, абын талаар Жамса үбгэн абам урашуул байгаа. Уг татаа гэлсэдэг ха юм. Дүү басагам Евдокия Улаан-Удын 18-дахи нургуулида уран зурагай, черчениин багша, дүү Миша - уран дархан, нүгөө дүүм Түмэн - архитектор", - гэжэ Владимир Баянович хөөрэнэ.

Владимир Ванчиков гэхэн гар табилгатай зохеолнууд манай сониний хуудануудые үе-үе болоод шэмэглэдэг. Нютагайнгаа түрүү хүнүүд тухай оло дахин бэшээ. Буряадай бэлигтэй зоний дүрэ зурагуудые онсо маягтайгаар буулгадаг. Дүрэ зурагууд соонь - хүнэй абариг зан, бэлигэйн ошон...

Композиторнууд Баир Батодоржиевтай, Лариса Санжиеватай Харлан, Ярууна тухай дуунуудые Владимир Ванчиков найруулан зохоон байна. Дуушан Дамба Зандановта зорюулж, "Аглаг найхан Алтаймни" гэхэн дуунай үгэ зохоогоо

Модоор хэһэн, бүтээлнүүдын илангаяа һонирхолтой, юмье байһан соонь, юрэл харуулһан бэшэ, философско удхатай. Жэшээлбэл, бүтлхын шэлэй

иигэжэ харуулбал, дээрэ бэшэ гү? Нүгөө бүтээльень - хүнэй мэлигэр толгой. Нюдэнэйн орондо үлэ мэдэг зурлаа-хонхосог, амагүй, шэхэгүй "Моя хата с краю", - гэлсэдэг ородоор. Тиймэл хүнүүдэй нэгэн", - гэжэ уран зурааша талбарилна. Ручкын табюур. Үбдэглэн хүзэглэн хүнэй дүрсэтэй. "Гоё найхан мурнуудые хайрлан үршөөгыш", - гэжэ

"Баяр түрүүлдэг баримта ушарнууд ажабайдалтай али олон боложо бай лэ", - гээд, уянгын ульһатай, уран гартай нүхэрөө ерэхэээ байһан Сагаалганай һайндэрөөр амаршалай!

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
В.Б.Ванчиков; бүтээлнүүдын.
Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

"ДҮХЭРИГТЭ" ДҮТЭЛЭЭ, ТИ БУДЭ ЖОЕР ТАНИЛСАЯ!

23 наһатай, дүрбэтэйхэн хүбүүтэй, даруу зантай, хүдөө нютагта ажаһуудаг эхэнэр 23-һаа 30 хүрэтэр наһанай эрэ хүнтэй танилсахые хүсэнэ.

1928 ондо түрэнэн, 40-өөд жэлдэ багшалһан эрэ хүн дүтэрхы наһанай зохид зантай эхэнэртэй танилсахы байна.

35 наһатай, түбшэн даруу зантай, сэбэр шарайтай, нэгэ басагатай, хүдөө нютагта ажаһуудаг эхэнэр дүтэрхы наһанай эрэ хүнтэй танилсахы хүсэлэнтэй

48 наһатай, гэр бүлэ болоһон үхибүүдтэй, хүдөө нютагта ажалтай, гэр байртай эхэнэр дүтэрхы наһанай эрэ хүнтэй танилсахы.

1957 ондо түрэнэн (тахьяа жэлтэй), түбшэн даруу абари зантай, хүдөө нютагта ажаһуудаг эрэ хүн дүтэрхы наһанай зохид эхэнэртэй танилсахы байна.

1960 ондо түрэнэн (хулгана жэлтэй) ажалша бэрхэ, уран гартай эрэ хүн дүтэжэ наһанай даруу номгон эхэнэртэй танилсахы хүсэлэнтэй.

Независимая, привлекательная женщина (бурятка) 40 лет, хочет познакомиться с интеллигентным порядочным мужчиной. Возраст в пределах разумного. Сын служит в армии, дочь в 7-ом классе. Предпочтение отдаю мужчинам постарше.

1963 ондо түрэнэн, хүдөө нютагта ажаһуудаг, томо болоһон 3 үхибүүдтэй эхэнэр тааруу наһанай зохид эрэ хүнтэй танилсахы.

46 наһатай, хүдөө нютагта ажаһуудаг, нэгэ басагатай, гэр байдалтай, ажалша эрэ хүн тааруу наһанай түни түбшэн зантай эхэнэртэй танилсахы байна.

1963 ондо түрэнэн, городто багшаар ажалладаг, даруу зантай залуу эхэнэр дүтэрхы наһанай зохид эрэ хүнтэй танилсахы.

1939 ондо түрэнэн, пенсидэ гаратараа багшаар хүдэлһэн, айл болоһон хоер үхибүүдтэй эхэнэр тааруу наһанай зохид эрэ хүнтэй танилсахы хүсэнэ.

1948 ондо түрэнэн, хүдөө нютагта ажаһуудаг, гэр байртай, нэгэ хүбүүтэй, эжытэй, дархан хүн дүтэрхы наһанай зохид эхэнэртэй танилсахы байна.

44 наһатай, хүдөө нютагай нургуулида хүдэлдэг, 2 томо үхибүүтэй, архи уудаггүй, тамхи татадаггүй эрэ хүн тааруу наһанай даруу зохид эхэнэртэй танилсахы хүсэлтэй.

1973 ондо түрэнэн, заочноор нуража, экономист-бухгалтерий мэргэжлтэй болохоёо байһан, үндэр бэетэй, урихан сэбэр шарайтай, хубсаһа эсэхэ, өөходоо, нэхэхэдээ аргагүй бэрхэ залуу басаган тааруу наһанай ажалша бэрхэ, түбшэн зохид залуу хүнтэй танилсахы байна.

Хүнгэн солһон, сарюун зандаа, урин шарайтай, нюрга бэхитэй, уран гартай, дархан солотой эрэ хүн 60-аад гараһаншьё наһанай Улаан-Удэдэ, үлэ гээл, город шадар ажаһуудаг зохид эхэнэртэй танилсахы байна.

1949 ондо түрэнэн, хүдөө нютагта ажалладаг, амяаран ажаһуудаг томо үхибүүдтэй эрэ хүн дүтэрхы наһанай урин зохид эхэнэртэй танилсахы хүсэлэнтэй.

1960 ондо түрэнэн, хүдөө нютагта ажаһуудаг, бата бэхи байдалтай, архи уудаггүй, тамхи татадаггүй эрэ хүн тааруу наһанай түбшэн зохид ажалша бэрхэ эхэнэртэй танилсахы байна.

Һайшаагдаһан абонентүүдтэ бэшгүүдые эльгээхэ гээл, сэбэр, шэнэ концертнүүдые бэшгэ соогоо хэхэээ бү мартһытэ. Хүндэтэ уяагшадай анхаралда! Редакцияһаа адресүүдые хүлэжэ байнгүй, һайшаагдаһан номерто харюу сэхэ эльгээлэ, таарамжатай гэжэ һануудатэ. Тиймэһээ саашадаа нютаг нютагайнгаа почтын талһаг (номертой) а/я нэггээд, үгы гээл, паспортһынгаа сери, номертэ заагаад, "до востребования" гэхэн тэмдэг хээд, бэшгэ соогһы заагаа һаатнай, һайн байгаа.

ТУНА ХАЙРАЯА ҮЗҮҮЛЫТ!

"Залуушуулай уран найханай театр" - ниймэ гаршатай бишыхан брошюра соо ВСГАИК-гай багша Анатолий Баскаковой 1980 ондо эмхидхэн гүрэнэй бэшэ театр тухан хоёроон үгтэнхэн. Гүрэнэй зүгһөө мүнгоор һомологдогшьегүй һаа, тус коллектив үнгэрһэн жэлдэ Бүхэроссин конкурсын лауреат болоһон, хүтэлбэрилэгшын А.Б.Баскаков һая "Культура" гэхэн телеканалай дииломдо ба тусхай шаңда хүртэһэн байна. Бии болоһон саһаа хойшо театр элдэб авторнуудай 50 гаран хүдэлмэринэ найруулан табья юм. Харагшадай зал, таян, выставкэнүүдэй зал, кафе, уран найханай салон - энэ үе соо сүм түхээрэгдэ. А.П.Чеховэй "Три сестры", Ф.М.Достоевскиин "Бесы", Н.В.Гоголиин "Женитьба", Н.Эрдманай "Самоубийца"... "Шаманские словенция", "Из Америки с любовью" гэхэн Н.Магхановагай зохоолнуудаар

А.Баскаков ород драмын театргаи суг хүдэлөөд, мүнөө эдэ хүдэлмэринүүдтээ США-гай Калифорни штат руу зорюу. Удаань Францида болохо Европын театральна фестивалда хабаадахаар мордохо юм. Иймэ абьяастангаар, зохёохы амжалтануудтайгаар хүдэлжэ байһан театр мүнгэ һангаар тэдхэлтэ үгы дээрһээ хаагдаха туйлдаа хүрэнхэн. Республикын Соёлой министрство, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комитет, бусадһыё эмхинүүд хаа-яа энэ талаар туһалдаг бангаа. Мүнөө ниймэһыё юумэн үгы. Шахардуу байдалда яалтайб? Хайшан гээд театрыё үгы хэнгүй үлөөхөб? Шэрүүн энэ үе хаһада сэхэхэ зүрхэ баясуулдаг оюун бэлнгэй гуламтыё, гоё найханһыё сэгнэдэг зон, эмхинүүд, фирмэнүүд - хэн туһалжа шадаха байнаб, хуби нэмэрнээ

ҮЗҮҮЛЫТ ГЭЖЭ ОЛОННӨТЭД ХАНДААЛ!
ТЕАТРАЙ АДРЕС:
670017
г. Улаан-Удэ
ул. Динитрова, 2
тел. (301-2) 21-56-58
Молодежный художественный театр.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А. А. АНГАРХАЕВ.	Манай адрес:	Газет хэблэгтэй 5 хуудалһан хэмжэнтэй.	"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газет хэблэгдэ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛАУБСАНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Ц.Ц.ДОНДОГОЙ, С.Д.ОЧИРОВ, Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В. САМБЯЛОВА, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).	670000, Улаан-Удэ, Каландаринывиллин үйлэ, 23. "Буряад үнэн" газетын редакци.	Индекс 73877 Хэбнэ 13750 (хамта 25.900). Хэблэгдэ туһалдаһан саг 17.00.	Директорһынь телефон: 21-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 8283.
Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорон - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, секретариин - 21-50-52, таһагууд: үндэрхэнэй болон политическэ асуудалнуудаар - 21-55-97 (даагшань), 21-61-35, 21-34-05, экономикын - 21-63-86, 21-61-35, соёлой болон түүхын - 21-60-21 (даагшань), 21-57-63, залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай болон олонингын хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, мэдээлэлэй болон соносхойлой - 21-62-62, 21-67-81, корректорнууд - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76.			
"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91. Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрнүүдэй бэшлэгыё хазагайруулан ушарта авторнуудынь харюусалгатай. Редакциин һанамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.			